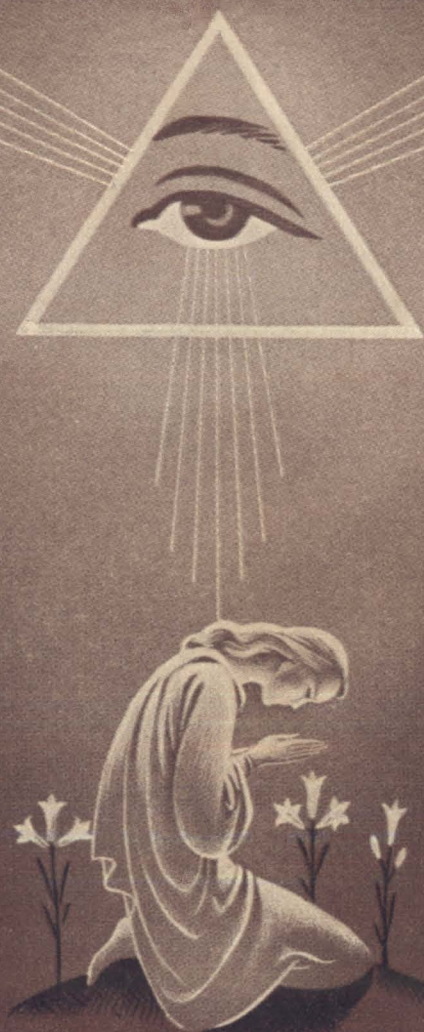

Plus R.S.T. - Gállfy S.T.
ISTEN BIENNÜNK

KORDA • RT • KIADÁSA • BPEST •

PLUS R. S. J.:

ISTEN BENNÜNK

A 92. FRANCIA EREDETI ALAPJÁN KÉSZÜLT FORDITÁST
SAJTÓ ALÁ RENDEZTE:

GÁLFFY LÁSZLÓ S. J.

II. KIADÁS

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST, VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 4.

1932/43. Imprimi potest. Budapestini, die 11. Augusti 1932. Franciscus Biró S. J.
Praep. Prov. Hungariae. Nihil obstat. Dr. Julius Čzapik censor dioecesanus. Nr. 2274.
Imprimatur. Strigonii, die 1. Augusti 1932. Dr. Stephanus Breyer eppus, vic. gen. ad. int.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-utca 2.

I. RÉSZ.

Természetfölötti kiváltságaink.

I. FEJEZET.

Bensőséges viszonyunk Istennel.

1. Isten nincs távol tőlünk.

A vallásosság célja, igazi, mély értelme és koronája: a bensőséges, bizalmas viszonyunk Istennel.

Pedig aránylag kevés lélek van e kincs birtokában. Sokan lehetetlennek gondolják megszerzését. Vajjon mi ennek az oka?

A legfőbb ok az, hogy mi Istent rendszerint úgy tekintjük, mint valami távollevő lényt. Hogyan lehet valaki benső barátunk, ha soha sincs közelünkben? A bensőséges viszony feltételezi a jelenlétet.

Igen. De lehetséges-e Istennel, mint jelenlevővel érintkeznünk? Nem merő ábrándozás vagy képzelődés-e az?

Isten többféleképpen van jelen a világegyetemben. A sok között különösen egy mód van, mely kiváltképpen forrása lehet a Vele való benső viszonyunknak.

Ezt a módot szeretnők e könyvben kifejtetni, és amennyire lehetséges, szemléltetővé tenni.

2. Isten jelen van mindenütt a világegyetemben.

Isten, mondja a katekizmus, mindenütt jelen van. Istennek ez az egyetemes, és mindenütt való jelenléte mély hatással lehet némely lélekre, de ilyen lelkek csekély számmal vannak. A legtöbb ember számára mindenütt jelen lenni annyit jelent, mint sehol sem lenni.

A tömeg nem látja be, hogyan idézhet elő benső viszonyt olyan jelenlét, mely nem személyes, nem érzékelhető, hanem inkább elvont valami, mely a bűnösök és igazak számára ugyanaz, mert egyedül a teremtés tényéből következik.

3. Isten a mennyben.

Isten különösképen jelen van a mennyben. De hiszen a mennyország oly messze van! Nagyon otthonosnak kell lennie az elvont fogalmak világában annak, aki Istennel olyan benső bizalmas viszonyt tud teremteni, hogy azt ez az állandó és óriási távolság tönkre ne tegye. Megtehetette ezt Szent Tamás, ki kortársai szerint annyira el volt merülve az Istenség szemléletében, hogy állandóan égfelé emelt tekintettel járt. Vagy megtehetette egy Szent Ignác, akit Laynez Mózeshez hasonlított, mert úgyszólván szemtől-szembe beszélt Istennel és P. Nouet szavai szerint, a ház legmagasabb részén szeretett imádkozni, mert így közelebb volt az éghez.

4. Isten az Oltáriszentségben.

Isten jelen van az Oltáriszentségben is. Ez a jelenlét, bár még nagyon titokzatos, már sokkal megfoghatóbb. Látunk is, érzünk is valamit; és ez a jelenlétnek biztossága a mi szegény érzéki természetünk számára. De amit az Oltáriszentségben látunk, amit ízlelünk, csak egyszerű külszín. A valóság nem esik megfigyelő képességünk körébe. Mégis ez a csekélység is, amit érzékelünk, támasztékul szolgál a hitnek, mely a külső látszat alatt az isteni valóságot imádja.

Igen. De az eucharisztikus jelenlét a szentáldozásban kevés ideig tart és nem tehetem életemet állandó szentséglátogatássá.

5. Isten a szívünkben.

Isten jelenlétének e három módján kívül van még egy sokkal gyümölcsözőbb éppen abból a szempontból, mely bennünket érdekel.

Hol van Isten? — kérdezték egy gyermektől. A szívemben. Ki tette oda? A kegyelem. Mi úzheti el onnan? A bűn.

E gyermeki válaszok, melyek az igazi keresztény élet igen helyes megértéséről tanúskodnak, röviden kifejezik azt a tant, mely szerintünk leghathatósabb arra, hogy bensőséges viszonyba jussunk Istennel.

Összes képességeink közül talán a legkülönösebb az, hogy csodák mellett tudunk elhaladni a nélkül, hogy azokról csak sejtelmünk is volna.

Ki veszi észre egy szerzetesnő önfeláldozásának csodálatos erkölcsi szépségét, az Egyház nagyszerű voltát, a papi hivatás nagyságát?

De mi magunk, keresztények is kitűnünk abban, hogy sejtelmünk sincs azokról a nagyszerű valóságokról, melyeket magunkban hordozunk.

Kérdezz meg egy keresztényt, hogyan határozza meg a kegyelem állapotát. Azt fogja felelni: A kegyelem állapota az, amikor nincsen halálos bűn lelkiismeretünkön. És ha ismét megkérdedez: Ez az egész, amivel a kegyelem állapotát magyarázza? — azt feleli: igen, vagy talán nem elég-e ez? Természetesen nem elég, mert a kegyelem állapotában lenni nemcsak azt jelenti, hogy valaminek híjával vagyunk, hanem azt is, hogy valaminek a birtokában vagyunk. Birtokában, de hát minek? Isten jelenlétének, Istennek, ki bennünk él.

Ez a tan pedig nem más, mint hitigazság, az Egyház tanítása. A katekizmus meghatározása.

Amint látni fogjuk, ezt a jelenlétet, Istennek ezt a bennünk tartózkodását a kegyelem által:

Maga az Úr Jézus állítja,
Szent Péter magyarázza,
Szent Pál leveleiben állandóan tárgyalja,
az egyháztudósok folyton utalnak rá,
a liturgia ezerféle módon foglalkozik vele,
a szentek ebből élnek.

6. Miért nem gondolunk rá, hogy Isten a mi szívünkben lakozik?

Honnan van mégis, hogy ez az alapvető hitigazság gyakorlatilag teljesen holt betű a keresztények nagy tömege, sőt még sok Istennek szentelt lélek számára is, úgyhogy ez az annyira vigasztaló tan szinte ismeretlen és így nem szolgál erőforrásul a lelkek számára?

E különös jelenségnek több okát lehet adni. Az egyik, melyet azonnal jelezni akarunk, az, hogy aránylag igen keveset beszélnek róla. Mercier, a kiváló bíboros, néhány nappal a háború előtt lelkigyakorlatokat adott papjai számára, és többek közt ezeket mondta: „A nagy igazság az, hogy Isten bennünk él. És mégis sok megkeresztelt lélek nem ismeri ezt a hittitkot és vele szemben egész életén át idegen marad. Még papok is, tehát olyan lelkek, akik azt az isteni küldetést kapták, hogy e tant a világnak hirdessék, nem törődnek vele, nem gondolnak rá s ha valaki figyelmezteti őket rá, elcsodálkoznak... Higgyék tehát el, hogy a jó Isten mindaddig nem hagyja el Önöket, míg halálos bűn által ki nem űzik lelkükből. Tudatosan akarva, gyakran és kifejezetten indítsák fel a hitet, hogy Isten lelkükben állandóan és valósággal jelen van. Ne kívül keressék Istent, hanem bensőjükben. Ott van Ő az Önök kedvéért, oda hívja, oda várja Önöket és szenved az Önök szórakozottsága és feledékenysége miatt.”

Már Cornelius a Lapide, a tudós szentírás-magyarázó is sajnálta ezt a nagy mulasztást: „Kevés ember — írja egyik művében — értékeli igazán a kegyelem ajándékát. Pedig mindegyikünknek tisztelettel kellene azt csodálnunk önmagunkban. És a szónokoknak s a tudomány mestereinek magyarázniuk kellene, hogy mélyen belevéssék a nép tudatába. Így a hívek megértenék, hogy ők a Szentlélek élő templomai s hogy magát Istent hordozzák lelkükben. Következésképpen belátnák, hogy ilyen Vendég jelenlétében isteni módon kell viselkedniök és úgy kell élniök, hogy életük méltó legyen Ahhoz, aki őket mindenhatóvá elkiséri, akinek szeme mindig rajtuk van.”

De-Ségur ugyanezt a panaszt hallatja: „Általános-ságban és elméletben minden keresztény tudja, hogy a jó Isten szívünkben van, hogy a lelkünk Jézus Krisztus temploma s hogy a Szentlélek lakozik bennünk... Miért van mégis, hogy alig találunk valakit, aki ezt fontosnak tartaná, törődne vele, aki e gondolattal élne és gyakorlatilag is hinné? Még a papok, a jó papok között is kevés van, merem mondani, aki e gyönyörűséges, e boldogító táplálékot adná a lelkeknek. Pedig ez az egyetlen lelki táplálék, melyre igazán szükségük van, az egyetlen, mely az éhségüket csillapítani, szomjukat eloltani tudja. Hiszen maga az Isten az ő lelkük élete, szívük kincse, életük hűséges társa, lelki erejüknek, megszentelődésüknek, jámborságuknak benső forrása.”

7. Isten azért van szívünkben, hogy mi meg Ővele legyünk.

Ha hitelt adhatunk a „Jézus Szíve a pap szívéhez” című munkának, melyben az Úr Jézus ama kívánságának ad kifejezést, hogy a kegyelmi állapot iránti ájtatosság terjedjen, — íme idézünk egy-két részletet belőle: „Szent-séges Szívem iránt való ájtatosság valóban igen jól elterjedt. Nagy vigasztalásomra szolgál és sok lelket ad nekem, aki a lelkek Megváltója vagyok. Mégis milyen távol vannak az emberek attól, hogy Szívem végtelen kincsét megértsék. Ó, ha sejthetnék, mily erős vágy él bennem, hogy mindegyikükkel bensőleg egyesüljek? Mily ritkák a lelkek, kik az egyesülés ama fokára jutnak el, melyet Szívem már e földön előkészített számukra. De hát mi is kell ahhoz?

Szedjék össze lelkük minden gyöngédségét, szeretetét és összpontosítsák körülöttem, halmozzák reám, aki ott vagyok lelkük rejtett mélységében. Kiáltsd oda mindnyájuknak, mily nagy szeretettel vagyok irántuk. Könnyörögj nekik, hogy hallgassanak Szívem sürgető szavára, gyöngéd hívására. Szálljanak le lelkük legmélyére s ott egyesüljenek Azzal, aki sohasem hagyja el őket. Azonosítsák úgyszólván magukat énvelem... s akkor igen sok áldást ígerek nekik.

Ez a titokzatos és isteni egyesülés számukra az eddiginél sokkal szentebb és áldásosabb élet forrása lesz.

Sok pap elméletben nagyon jól ismeri a Velem való egyesülést; többen vágyódnak is utána; de mily kevesen ismerik a gyakorlatban. Mily kevesen tudják még a jámbor, buzgó papok, az én önfeláldozó barátaim közül is, hogy ott vagyok lelkük mélyén és égek a vágytól, hogy lelküket velem eggyé forrasszam.

Miért van ez így? Mert a legtöbben, hogy úgy mondjam, a lelkük felületén élnek. Ó, ha erős akarattal kivonnák magukat az érzékelhető dolgok, az emberi benyomások hatása alól, hogy így teljesen egyedül lévén, leszálljanak lelkük belsejébe, legmélyére, ahol én vagyok. Akkor mily hamar megtalálnának s milyen bensőséges egyesülés, mennyi világosság és szeretet lenne osztályrészük!"

8. „Krisztus bennetek van.” (Kol. 1, 26.)

A nagynevű De-Ségur nem habozott önmagát vádolni azért, hogy a hívek oly kevéssé valószínűsítják meg életükben e csodálatraméltó tant. Hiszen maga Szent Pál oktat erre a kolosszeiekhez írt levelében:¹ „hogy teljesen érvényt szerezzek Isten ígéjének, a titoknak, mely századok és nemzedékek óta el volt rejtve, most azonban kinyilatkoztatott a szentjeinek, kikkel az Isten meg akarta ismertetni, hogy ez a titok a dicsőségnek gazdagságát adja a pogányoknak és *nem más, mint az, hogy Krisztus bennetek van*”...

Ugyanaz a szentéletű főpap az ő tréfás egyszerűségével azt mondta: Mi Isten szolgálai vagyunk és nincs elég erős hitünk. Van hitünk, de szinte csak *in partibus infidelium*, tehát olyformán vagyunk, mint azok a püspökök, akiknek nincsen egyházmegyéjük. Sajnos, én érsek vagyok ebből a fajtából.

Pedig lehetetlen tagadnunk, hogy annak, aki bárminő címen apostolkodni óhajt, hitünk összes tanításai között

¹ Kol. I, 26.

különösen e fenséges valóság megértésére van legnagyobb szüksége.

Ha mi magunk beható elmélkedéssel és türelmes tanulmánnyal fel nem kutattuk a legdrágább kincset, csodálkozhatunk-e, hogy a hívek oly meglepő tudatlanságban vannak és egész életükben sejtelmük is alig van róla. Hiszen maguk a keresztény tanok hirdetői sem tartották érdemesnek, hogy e kincset kutatásaik tárgyává tegyék.

Azt mondhatná valaki, hogy hiszen a papok mind tanulták a teológiának a Kegyelemről szóló fejezetét s így alaposan tanulmányozták Istennek lelkükben való lakozását. De azt hiszik némelyek, hogy ezt a tant lehetetlen a híveknek prédikálni, lehetetlen a híveknek rendes, mindennapi táplálékkul nyújtani.

Akkor pedig bele kellene nyugodni abba is, hogy a dogmatika alapvető része, éspedig éppen az, amelyen az egész igazi keresztény élet nyugszik, a gyakorlatban a hívek nagy része előtt ismeretlen maradjon. Ez pedig rettenetes megcsonkítása volna szent hitünk tanításának.¹

Különben is kik voltak azok, kiknek Szent Pál „a nagy titkot” hirdette, amely nem más, mint Istennek bennünk való jelenléte a kegyelem által?

Az efezusi vargák, a korinthusi teherhordók voltak az ő hallgatói, tehát nem kevésbé anyagias emberek, mint a mi keresztényeinknek jó része. Szokásaik és pogány gondolkozásmódjuk még nehezebbé tette számukra Isten bennünk való jelenlétének megértését. Mi ne tudnók ezt felfogni, mi katolikus vérből valók, keresztény hívek gyermekei, unokái?

De ha meg is engedjük, hogy ezek a bennünk levő

¹ „Ha van valami, ami érdeklődésünket lekötheti, ez igazán az. Hiszen nincsen, ami ennél személyesebben érintene, ami ennél értékesebb és fontosabb volna számunkra. Ennek a kérdésnek tanulmányozása nemcsak nem untató vagy száraz, hanem éppen arra való, hogy betöltse lelkünket mélységes hálával, csodálattal, bizalommal és szeretettel.” Froget O. P.: *De l'Habitation du S. Esprit dans les âmes justes*, p. 184.

isteni jelenlétre vonatkozó gondolatok a hívők mind-egyikének nem egyformán vannak hasznára, mégsem tételezhetjük fel, hogy sok Istennek szentelt, vagy egyszerűen buzgó, Istennel való bensőséges, bizalmas viszony után vágyódó lélek, nagy hasznot ne meritene abból, ha figyelmét erre az igen fontos tanra irányítaná.

Ez a gondolat ösztönzött e könyv megírására.

9. Ott keressétek Istent, ahol van!

Sok nagylelkű keresztény kimerül a hosszú erőfeszítésekben és mégsem jut el elég magasra, mert a helyett, hogy ott keresné a bensőséges élet forrását, ahol az igazán van, tudniillik a vallásnak legszebb, legalapvetőbb hitigazságában, keresi azt érzelmekben és a mellékes ájtatossági gyakorlatokban.

Az ilyen lelkekkel Szent Bernát meg akarja értetni, mennyire tévednek, s erre a célra megmagyarázza nekik, mi történt Krisztus sírjánál Mária Magdolnával.

Sokan nem ott keresik Istent, ahol különösen jelen van. Mennyi zavar, mennyi idővesztés és hiábavaló fáradás származik ebből.

„Asszony, te sírsz?” — kérdi az Úr Jézus Szent Bernát párbeszédében. — „Kit keressz? Hiszen az, aki után kutatsz, birtokodban van és te nem tudod? A tied ő és te mégis sírsz. Kívüled keresed, pedig benned van. Könynyezve álldogálsz a sír bejáratánál. Miért? Azt kérdeed, hol vagyok? Hát benned vagyok. (Mens tua monumenum est.) Ott vagyok, ott nyugszom én, nem mint halott, hanem mint örökké élő. Te magad vagy az én kertem. Igazad volt, mikor azt mondtad, hogy kertész vagyok. Igen, mint második Ádám, én is a Paradicsomkert őre vagyok. A feladatom, hogy a kertben, mely nem más, mint a te lelked, szent vágyakat növezzek és érleljek meg. Hogyan? Hiszen tiéd vagyok, tulajdonod, benned élek és te ezt nem is tudod? Ezért keressz a külső világban. Nos, hát itt vagyok. Megjelenek neked külsőleg is, de csak azért, hogy befelé vonjak. Belsődben fogsz engemet megtalálni. Nem vagyok én messze, távol,

mint ahogy gondolod. Közvetlen közeledben vagyok. Mondd csak, van-e valami közelebb az emberhez, mint saját szíve? Akik engem megtalálnak, a szívükben lelnek meg. Ott van az én hajlékom.”¹

El fogunk kerülni mindent, ami a kérdés fejtegetésében vitatkozásra adhatna alkalmat. Mindazoknak, akik igazi keresztény életet óhajtanak élni, a lehető legvilágosabban szeretnők kifejteni vagy emlékezetükbe idézni, hogy miben is áll Istennek bennünk való jelenléte és lelkünkben lakozása.²

II. FEJEZET.

A természetfölötti világ, melybe Isten minket fölemelt.

1. Isten azt akarta, hogy az ember több legyen, mint puszta ember; hogy része legyen az isteni életben is.

Midőn Isten az embert megteremtette, nemcsak testet és lelket adott neki. A test és lélek ugyan elég lett volna, hogy az emberi természet meg legyen alkotva, vagyis hogy az ember ember legyen. De Isten azt akarta, hogy az ember több legyen, mint puszta ember.

Mit jelent ez a „több”?

Ezt akarjuk megmagyarázni.

Isten senkit sem köteles teremteni. A teremtés egészen az ő szabad elhatározásától függ és az ő végtelen szeretetének és jóságának kiáradása. De ha Isten teremteni akar valamely lényt, úgy teremti meg, ahogyan azt

¹ S. Bernardus: In passionem et resurrect. Dom. sermo. XV.

² A kérdés teológiai és patrisztikai megvilágítására vagy bizonyos különleges pontok megértése céljából néhány munkára utalunk, amelyek igen nagy fontosságúak e tárgykörben: Cornelius a Lapide (Szent Pál magyarázata) és Petavius (De Trinitate).

a teremtetendő lény természete megköveteli. Miért? Azért, mert Isten végtelenül bölcs és mindent célszerűen, helyesen tesz. Ha például fát teremt, megadja mindazt, ami a fát fává teszi. Ha azonban Istennek úgy tetszik, megteheti azt is, hogy valamely teremtménynek természetét meghaladó képességet is adományoz. Például, ha a fának állati érzéket, mondjuk látószervet adna. Nyilvánvaló, hogy az ilyen adomány, mely az illető természetét meghaladja, természetfölötti kegy volna Isten részéről. Tehát oktalanság volna azt állítani, hogy Isten ilyen természetet meghaladó adományt is köteles adni valamely teremtményének.

Alkalmazzuk a mondottakat az emberre.

A kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy midőn Isten az embert megteremtette, testet és lelket adott neki. De Isten nem elégedett meg ezzel, hanem mérhetetlen szeretetének újabb fellángolásában még hozzá akart adni valamit a természet rendje szerint már teljesen megalkotott emberhez. A testből és lélekből álló embernek mindene megvan, hogy természete szerint élhessen és boldoguljon. De Istent végtelen szeretete arra ösztönözte, hogy az embert természete fölé emelje és valami módon saját isteni természetének részesévé tegye. Ez az a „több”, amire Isten kegyelme az emberi természetet emelte. Ezáltal az ember ember marad ugyan, de arra van hivatva, hogy Isten életében is részesedjék.

Ha már a teremtés is Isten szeretetének nagy adománya és kegyelme, mily nagy adomány és kegyelem az, hogy Isten emberfeletti életre is meghívta az embert, midőn saját isteni életének is részesévé tette?

És az ember hogyan hálálta meg Isten végtelen nagy szeretetének e nagy kegyelmét. Rútul.

Az isteni életben való részesedést és a velejáró nagyszerű kiváltságokat és egyéb anyagiasabbakat és érzékelhetőbbeket is, mint pl. a szenvedéstől és haláltól való mentességet, Isten parancsának és tilalmának teljes megtartásához kötötte.

De azzal, hogy az isteni élet megszerzését az első

ember engedelmességétől tette függővé, Isten nem szűnt meg végtelenül jó lenni. Ellenkezőleg. Hiszen jóságában alkalmat adott arra, hogy úgyszólván megérdemeljük azt, ami tiszta kegy volt részéről.

2. Ezt a mérhetetlen nagy adományt elvesztettük az áteredő bűnben.

Ádám megszegte az engedelmisséget és ezáltal minden elveszett. Mi ugyan mint érzéki lények, jobban siratjuk azt, hogy az érzéki javakat elvesztettük, hogy azóta szenvednünk is kell, éspedig milyen sokat, és hogy azóta meg is kell halnunk.

De a legfőbb, az igazán lényeges veszteségünk mégis csak az, hogy a természetfölötti kincseinket elvesztettük. Minthogy pedig Isten azokat annyira egygyé forrasztotta velünk, hogy megőrzésük vagy elvesztésük ránk nézve az élet vagy a halál feltétele lett. Ezek elvesztése pedig menthetetlenül a poklot vonta maga után. Isten nem úgy teremtett bennünket, hogy először megalkotta volna emberi természetünket és csak azután adta volna hozzá a természetfölötti kegyelmet. Nem. Egy csapással természetfölöttinek alkotta az embert. És az ember vagy megtartja mindörökre az isteni élet kincseit és akkor színről-színre fogja látni Istent, vagy pedig, ha engedetlenségével elúzi Istent magától, a Teremtő is eltaszítja mindörökre. Ez volt a törvény.

És az ember teljes tudattal, de mégis milyen oktalanul, az isteni élet elvesztését választotta. Ez volt az eredeti bűn.

És mit tesz Isten? Büntetésül bizonyára magára fogja hagyni az embert. Az eredeti bűn által az ember belenyugszik, hogy ne legyen több, mint ember. Szent Ágoston találó mondása szerint: Per peccatum, homo fit tantum homo. Az ember, az eszes lény, hogy szeszélyét kiélégítse, visszautasítja az isteni adományokat, vagyis természetfölöttiségét. Mintegy kihatja lényéből a leg szebb részt, azt a kincset, amely őt Isten tulajdonává,

Isten barátjává, gyermekévé teszi. Egy csapással elveszti mindazt a sok kiválóságot és javakat, amelyekkel e kincznek birtoklása már itt a földön is, de még inkább a más-világon együtt jár. Gyakran mondjuk: a bukott emberiség! Valóban rettenetes bukás volt ez!

3. Isten végtelen irgalma visszaadja a nagy kincset.

Vajjon Isten elhagyja-e az embert százalmas állapotában, mikor már nem több az embernél?

Miután Ádám önként lemondott az isteni adományokról, vajjon Isten is az ember örök veszte mellett határoz-e és nem adja-e meg sem neki, sem utódainak a megváltás lehetőségét?

Mi nem ismerjük eléggé Istent. Nem tudjuk, mily kimondhatatlan jósággal és irgalommal van az ember iránt, aki pedig sokszor volt hűtlen hozzá. Mert bizony Ádámtól kezdve évszázadokon keresztül kevés vonzó és kiváló lélek volt az emberek közt. Még az ó- és újszövetség választott népei is általánosságban kevésbé voltak méltók Isten jóságos figyelmére.

4. És mi fásult, közönyös lélekkel fogadjuk a visszakapott nagy kincset?

A megváltás gondolata nagyon megszokottá vált előttünk, sőt maga a Megváltó is. Bár nem tartja őt senki jelentéktelen személyiségnek, mégis sokan elfásult megszokottságból mindennapivá alacsonyítják Őt és rendkívülit nem látnak rajta. Mintha pusztá kedvtelésből vagy ötletes szeszélyből jött volna el hozzánk, — mi pedig becsületes létünkre szinte megérdemeltük eljöveteletét. A természetfölötti nekünk egészen természetesnek látszik. A megváltásban nem vesszük észre mindazt, ami oly magasztos és feltűnő. Az Úr Jézus egyéniségében nem látjuk azt, ami olyan csodálatosan rendkívüli. Pedig ha csak egy pillanatig is komolyan gondolkodnánk, megváltásunknak magától Istentől véghezvitt fölséges műve

szüntelen csodálatra és folytonos hálaadásra serkentene. Mindent elvesztettünk, Isten mégis mindent visszaad. És ez bennünket hidegen hagy. Mily hallatlan közömbösség!

Kétségtelenül van a dologban nehézség. Arról, amit mindig lát az ember, nem tudja elképzelni, hogy másképen is lehetne. Ki gondolta valaha közülünk gyermekkorában, hogy a hely, környezet, melyben a világra jött, teljesen különböző is lehetett volna, a Duna partja helyet a Szajna partján, a Sárga-folyó mellett vagy a Kongó vidékén is születhetett volna?

A természetfölötti körülmények, melyek között születtünk, szintén úgy tűnnek fel nekünk, mintha azok kötelező díszletek volnának a mi megjelenésünkhöz ezen a világon. Azt hisszük, hogy azoknak alkotó elemei már előre meg voltak jelölve és szépen egybeolvadtak valami előre megállapított összhang szerint.

De megtörténhetett volna velünk, hogy Megváltó nélkül maradunk. Mert a megváltás az emberi életnek nem valami szükségszerű ékessége. Nagyon könnyen megeshetett volna velünk, hogy az eredeti bűn után senki sem jön segítségünkre. Megtörténhetett volna, hogy az Úr Jézust nem kapjuk meg és így mindenkorra elveszünk.

Lucifer is bűnbe esett. És számára nincs megváltás. A rossz angyalok is fellázadtak Isten ellen. És Isten mindörökre kárhozatban hagyta őket. Vajjon minket miért mentett meg Isten?

Lucifernek és a gonosz szellemeknek éppúgy, mint nekünk, eleinte csak egy bűnük volt. Isten mégsem mentette meg őket a bűn kárhozatától. Bennünket pedig megszabadított. Azok tiszta szellemek voltak, mi alsóbbrendű lények, szellemek testben. És Isten bennünket megmentett, azokat pedig hagyta elkárhozni.

Nekünk, kik az utolsók vagyunk a családban, Isten megbocsát. A nálunk idősebbeknek, nagyobbaknak, szebbeknek, kiknek bűne kevésbé látszik súlyosnak, — a körülmények mindenesetre nem olyan gyerekesen elszomorítóak — azok számára nincs bocsánat.

Istennek igazán mérhetetlenül kellett szeretnie ben-

nünket, hogy minket megmentett és nekünk megbocsátott. Elhalmozott minket természetünket meghaladó csodás adományokkal, melyekhez semmi jogunk sem volt. Hiszen csak ráadásul kaptuk azokat. És mi, a helyett, hogy hálásan megőriztük volna a kapott kincseket, hálátlanul elvesztettük, eldobtuk magunktól.

Isten, ki nálunk kiváltságosabb természetű lényeket meghagyott tévelygésükben, csak arra vár, hogy nekünk hálátlanságunk és hűtlenségünk ellenére mindent visszaadhasson.

De melyek is hát azok a csodás adományok?

Mily nagyszerű lehet az a kincs Isten szemében, hogy mindenáron vissza akar bennünket helyezni annak birtokába és hogy visszaadhassa nekünk azokat, saját egyszülött Fiát adja nekünk Megváltó gyanánt.

III. FEJEZET.

Hogyan szerezte vissza Isten a mi nagy kincsünket?

1. Mit tesz Isten, hogy a kincset visszaszerezze?

A természetfölötti, amint mondtuk, nem más, mint a bennünk levő isteni élet, véges természetünknek az isteni végtelenségben való részesedése. Később ezt még pontosabban is ki fogjuk fejteni. Egy kiinduló ponttal azonban máris rendelkezünk. Ez segíteni fog, hogy kellőképpen tudjuk értékelni azokat a kincseket, melyekkel Isten elhalmozott bennünket.

Mielőtt még részletesen megismerném, miben áll az isteni életem, mekkora fényt áraszt lelkemben már a gondolat is: Isten csak azért váltott meg bennünket, Jézus Krisztus egyedül azért testesült meg: hogy az elveszett természetfölötti kincset nekünk visszaszerezze! Csak ebből az egyetlen célból történt az az óriási áldozat, hogy Isten emberré lett. A jászolnak, a harminc

évig tartó rejtett, a. három évi nyilvános életnek, a kereszthalálnak egyetlen célja az volt, hogy belőlünk isteni embereket alkosson.

Vizsgáljuk meg a dolgokat közelebbről.

Láttuk, hogy Ádám bűne miatt mi csak emberek letünk, semmi több. De Isten nem fogadhatja el ezt a formát. Összerombolták munkáját, Ő azonban sértetlenül akarja látni művét. Mi elűztük Őt belsónkből, Ő vissza akar térni hozzánk.

2. Isten nem közömbös irántunk, hanem törődik velünk.

A Lelkigyakorlatokban a Megtestesülés titka fölötti elmélkedés alkalmával Szent Ignác felszólít bennünket, hogy hatoljunk be az isteni tanácskozás titkába és szemléljük a Szentháromságot, amint az ember sorsát mérlegeli és az üdvözítés módján gondolkozik.

Sok felületes lélek inkább torzképet csinál magának Istenről, mikor a Mindenhatót olyan érzéketlen személyiségnek gondolja, aki fölényes nemtörődomséggel ügyet sem vet a parányi emberre. Pedig a teljes Szentháromság felénk irányítja figyelmét, szomorkodik sanyarú sorsunk miatt és utat-módot keres, hogy üdvözíthesse.

Vajjon Isten oly elérhetetlen magasságban van-e, hogy nem ereszkedhetik le hozzánk? Hiszen Isten végtelenül jó és az ember iránt csodálatos gyöngédséggel viseltetik. Olyan nagy szeretettel van irántunk, hogy a Zsoltáros az elragadtatás hangján így énekel: „Mi is az ember, hogy Isten így gondol reá?”

Igaz, hogy mi oly végtelenül jelentéktelenek vagyunk. De Isten oly csodásan irgalmas! Amit nem adott meg az angyaloknak, azt nekünk meg fogja adni. Éppen ez az isteni tanácskozás tárgya:

Tehát arról van szó, hogy a bűnt ember követte el, illik tehát, hogy a jóvátételt is ember adja meg. Másrészt az Istennel szemben elkövetett sérelem végtelen nagy volt. Egyedül Isten vihet véghez végtelen

értékű kiengesztelő cselekedetet. Hogyan lehet ezt összeegyeztetni?

Úgy, hogy a második isteni személy, az Ige, ki mondja az üdvösség szavait. Magáévá teszi ügyünket. Isten Fiából ember fia lesz. Felveszi természetünket, közülünk való emberré válik. Neki is lesz Anyja, mint nekünk, olyan lesz élete, olyan szenvedései lesznek, mint nekünk. A jóvátétel embertől fog származni, mert az Ige testté lesz, a nélkül, hogy megszűnnék Ige lenni. A jóvátétel Istentől jön; mert emberré válva nem szűnik meg második isteni személy lenni. A Megváltó testvérünk lesz a természet szerint, hogy mi testvéreivé legyünk a kegyelem által. Osztolni fog életünkben, hogy mi az Ő életének részeseivé váljunk.

Ez volt a terv. Következik a terv megvalósítása, a megváltás.

3. A megváltás nagy műve.

Gábor arkangyal felkeresi Máriát és így szól hozzá: Isten anyát óhajt. Akarsz-e Isten Fiának anyjává lenni? Mária beleegyezik. Az Úr Jézus a világra jön. „Verbum abbreviatum”, amint a szentatyák nevezik az Igének kicsinyített formáját, vagyis a mi kicsinységünkhöz alkalmazott alakját.

Ha Isten nem küldött volna Megváltót, hanem valami törvénytörvényben jelölte volna meg az üdvösségre vezető utat, alig értettük volna meg szándékát.

Az ószövetségben az izraelitáknak megvoltak a törvénytáblaik. De maga a törvénykönyv nem elég arra, hogy az embereket magához vonzza. Izrael története is azt mutatja, hogy törvényeikről folyton megfélekedtek és ismételten hűtlenek lettek Istenhez.

Az újszövetségben Isten nem akarja, hogy törvénye pusztán írott ige legyen. Hanem az isteni Ige élő testet ölt magára és az embereknek most már nem az írott betű lesz a vezérük az üdvösséghez vezető úton, hanem maga a megtestesült Ige.

Az Isten Fia közülünk való lévén, az emberiség

feje lett. Ő a legidősebb testvér, az egész család dicsősége, akinek, ha nyomában járunk, soha el nem tévedünk.

4. Az Úr Jézus mutatja az utat.

Az Úr Jézus megmutatja, merre kell haladnunk: „Az út én vagyok.” Mindíg a csapat élén lehet látni. Az útkeresztezésnél mindig ott lobognak zászlói. Már messziről észrevehetők, mert középen fényes szírv ragyog.

Jöjjetek utánam, kicsikéim, az út nehéz, fárad-ságos, de én veletek vagyok. Nem kívánok mást, mint hogy nyomomba lépjetek. Higgyetek szavaimnak: Az igazság én vagyok. Aki megkapta a keresztséget és hisz, az üdvözü. Aki nem akarja meghallgatni szavai-mat, annak számára csak a kárhozat marad. Aki le-dobja magáról a keresztet, a szenvedést, az nem jut előre. Aki utánam akar jönni, vegye fel keresztjét. Csak úgy követhet engem.

Szegény lélek! Nincs erőd? Adok én neked. A keresztség által az Atyaisten élete szállott lelkedbe; ezt az életet fenn kell tartanod, ki kell fejlesztened és erre valók a szentségeim. Ha pedig erőd elhagy és elesel, föl kell kelned. Én háromszor estem el az úton testi gyöngeségből, de felkeltem, hogy példát adjak neked az erkölcsi bukások utáni felkelésre.

5. Nemcsak példát, hanem erőt is ad.

Nemcsak példát adtam neked. Erőt, erőforrást is adok. Ott van a gyónás, melyet azért gondoltam ki, hogy a bűn ott ne rothadjon mindörökre a szívedben. Amint Atyám megtehetette volna, hogy Ádám bűne óta soha meg nem bocsát, úgy én is megtagadhattam volna tőled a bocsánatot legelső bűnöd elkövetése után. Te-kintsd jószágomat, de ne azért, hogy visszaélj vele, ha-nem, hogy bizalmad legyen hozzám. Ha elesel, lesz pap, hogy nevében megbocsásson. Ha kétely, aggodalom

támad lelkedben, hallgasd azok szavát, kik engem a földön képviselnek, hallgass Egyházam szavára. Elég példa van előtted és vannak számodra életszabályok és segítő eszközök. Mi hiányzik még? Mit tehettem volna még többet? S most jól értsd meg! Mindezt csupán csak azért tettem, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek életét éljed, hogy isteni életet élj! Csak azért fáradoztam, azért siettem a nagy áldozatra, hogy mint Ige, mint Isten Fia, tégedet az én életem részesévé tehesselek. Az pedig nem más, mint az Atya és a Szentlélek élete. Vajjon még ezután is oly kevésre fogod becsülni az isteni, a természetfölötti életet?

Te alig gondolsz rá, alig törödsz vele!

Én pedig mit nem tettem érted! Tehát ezentúl értsd meg jobban!

Uram! Értem, de növeld bennem a hitet. Add, hogy egész életemet csak e nagy gondolatok ihlessék. Visszaadtad isteni életemet. Ezentúl gondolni fogok rá és nem felejttem el, mily áldozatba került neked a nagy munka!

6. Életét adta, hogy életünk legyen.

Még nem értettél meg mindent. Rövid pillantást vetettél életemre és jótéteményeimre. Érted születtem a jászolban, miattad éltem rejtett életet. Érted hirdetem az Evangéliumot. Érted alapítottam Egyházamat, szentségeimet. Észrevetted-e, hogy már születésemtől fogva egész megváltói életemre ráborult a vészjósló és mégis ragyogó árnyék, melyet a durván faragott, keresztbe fektetett fatörzsek rajzoltak a Golgotára és az égboltra? Boldogan élhettem volna a földön, de nem akartam, mert azt óhajtottam beírni az Evangéliumomba, hogy „Boldogok a szegények”. Ha gazdag lettem volna, azt mondhatnád: Könnyű Neked beszélni! A szegénységet választottam. Betlehemben semmim sem volt. A kereszten mindentől megfosztottak. Betlehem és a kereszt között a legnagyobb szegénységben telt életem. Pedig élhettem volna tiszteletben és dicsőségben. De én azt

akartam hirdetni, hogy „Boldogok, akik üldöztetést szenvednek”, én magam voltam a legelső, aki kivettem részemet az üldöztetésből. Mindjárt születésem után halálra kerestet Heródes. Prédikációim közben többször el akarnak fogni, hogy bebörtönözzenek. Köveket kapnak fel, hogy agyonkövezzenek és jószágomat bántalmakkal viszonozzák. Szenvedésem idején ott van Annás, Kaifás, egy másik Heródes, Pilátus, a zsidók dühös kiáltásai, az elhagyatottság, a gyűlölet, az árulás, semmi sem hiányzott. Megtehettem volna, hogy mindezt elkerüljem. De én a szenvedést választottam, a keresztet szemeltem ki osztályrészemül. Oda akartam adni véretem az utolsó cseppig. Odaadtam életemet, hogy életed legyen!

7. Miért választotta a keresztet?

Miért? Azért, hogy jobban megértsem, mily nagyra becsülöm azt a természetfölötti életet, melyre lelked hivatva van. Valósággal megsemmisültem, semmivé lettem, hogy Isten benned élhessen: Parányivá lettem, hogy minél nagyobb fokban részesülj az isteni életben. Mindent odaadtam, mindent megtettem, hogy az emberek isteni életet élhessenek.

8. Hogyan hálálják meg Krisztus szeretetét?

És az emberek hogyan viszonozzák szeretetemet? Legnagyobb részük vajmi keveset törődik az isteni élettel, melyet magában hord vagy kellene hordania. Bűnt látunk mindenfelé: az utcán, a házak belsejében, a szalonokban, a hálósobákban, még a templomokban és kolostorokban is. Különösen a jók bűnei bántanak. Azok miatt estem a földre haláltusámban. Nem tudtam ellenállni, vért kellett izzadnom. Milyen sok és milyen durva és súlyos bűnök. Összetörtem alattuk, úgy éreztem, hogy megsemmisülök. Hát hiába ontsam véretem? Sokak számára bizony hiába volt, mert a született pogányok nagy tömege most is megvan. Hiába volt, mert

most is ott nyüzsgő a vidám, könnyelmű hitetlenek tömege, a halálos bűn állapotában élő keresztényeké. Látod, az a szerencsétlen Júdás ama lelkek példaképe, kik nem engedik magukat megmenteni. Mindent megpróbáltam, hogy visszarántsam a kárhozattól. Jóság, szájalom, fenyegetés, minden hiába volt. Letérdeltem és megmos-tam lábait. Nem értette meg, nem indult meg lelke.

Minden csepp véremet odaadtam. És az emberek? Az emberek lelkülete megdöbbenett. Hát ilyen az emberi szív?

9. A fájdalmas Anya és a mi megváltásunk.

És az Édesanyám, szegény Édesanyám, kit társul vettem a te megváltásodhoz, az én vértanúságomhoz. Nemcsak azért Anyád ő neked, mert úgy érez irántad, mintha saját gyermeke volnál, hanem mert én a valóságban így akartam. Te neki köszönheted a természetfölötti életet.

Mikor az angyali üdvözlésben Gábor főangyal megjelent Mária előtt, ehhez a különös ajánlathoz kérte hozzájárulását: Isten elhatározta, hogy az embernek visszaadja az isteni életét. Ezért testet akar ölteni. Téged választott ki, hogy a világra hozzad. Ha elfogadod ezt az ajánlatot, a világnak Megváltója támad és általa üdvözülni fog. Nélküled semmi sem lehetséges. Mondj igent és minden meglesz. Jézus meg fog halni a kereszten, te az áldozatra neveled Őt, Kálvária nélkül nem lesz megváltás. Hogy megmenthessed a többi gyermekeidet, az embereket, gyermekeid ők is, hiszen neked köszönhetik a természetfölötti életet, mely teljesen attól függ, vajjon ajkad kimondja-e a „Legyen” szót, hogy megmenthessed többi gyermekeidet, ki kell szolgáltatnod Elsőszülöttedet. Elfogadod-e az egyiknek halálát, hogy a többit mind megmenthessed?

Szűz Mária elfogadta. Ő az én Édesanyám, a Megváltóé, de a te Anyád is, a megváltotté. Mater dolorosa, fájdalmas Anya a neve. Ezt a nevet szereti leg-

jobban, mert ez fejezi ki leginkább önfeláldozó szerepét, hivatását.

Tehát az én Anyám a te Anyád is, mert én úgy akartam. Egész életében lelki szemei előtt volt a keresztnek kinzó gondolata, a kereszté, mely az ő életében éppen úgy, mint az enyémben is, az uralkodó gondolat volt. Minden percben előtte volt a szomorú látvány, amint én, az Elsőszülötte, odaszegezve, véresen függök — teéretted a gyalázat fáján. Megengedtem ezt a te érdekében. E kettős keresztrefeszítés nélkül, — az enyém harminchárom éves koromban történt, az Anyámé egész életén át tartott — e nélkül a te megváltásod nem történt volna meg. Amit Mária az angyali üdvözlés alkalmával elfogadott, azt megújította élete minden egyes pillanatában. A keresztetm tövén, szüntelenül velem és utánam fogja mondani azt az élete minden napját betöltő röpimát, azt a magasztos „Amen-t, melylyel kezdettől fogva, teljesen hozzáforrzott az én megváltó akaratomhoz”.¹

¹ Nem állíthatjuk, hogy a Boldogságos Szűz a legelső pillanattól fogva teljesen a részletekig átértette volna Fia szenvedését. De az egyházatyák véleménye szerint, legalább is valószínűnek látszik, hogy az angyal nagy vonásokban feltárta előtte a Passiót. Különböb hogyan lehetne megmagyarázni az Isten akaratában való megnyugvás hangját, mely a „legyen” szóból kiérezhető. Olyan ajánlatra, melyből csak megtiszteltetés származik, nem szokás azt mondani: „legyen”. Arra azt mondja az ember: „Hál’ Istennek!” Szűz Mária alázatossága sem magyarázná meg eléggé a „legyen” szót. Különböb a Bold. Szűz is olvasta a prófétákat, például Izaiást és olvasott a „fájdalmak emberéről”, aki már szinte „féreg és nem ember”. Tudta, hogy a Messiás vérző Messiás lesz. Tehát beleegyezett, hogy a Keresztrefeszített anyja legyen. Ez a beleegyezés pedig nyilvánvalóan bizonyítja bárkinek, aki az anyai szívet ismeri, hogy a Szűzanya egész életén át keresztre volt feszítve. Mária az angyal első szavára megértette a kereszt titkát. A részletekre vonatkozólag pedig vajjon nem lehet-e feltételezni, hogy a hosszas virrasztások közben Názarethben, a harminc évi állandó együttlét alatt, az Úr Jézus maga mondta el előre kínszenvedésének részleteit annak, ki majd segítőtársa lesz a megváltásban.

Igy lehet összefoglalni az Úr Jézus szerepével együtt Mária szerepét is mindnyájunkra nézve a természetfölötti életre való újjászületésünkben.

Az emberiség mindent neki köszönhet. Az a tény, hogy bennünket ily drágán vásárolt meg, teszi a Boldog-ságos Szűzet oly hatalmassá Isten előtt, ha arról van szó, hogy bennünket a gonoszlélek folytonos támadá-sai ellen megvédelmezzon, mert sajnós, az embernek nem elég, hogy egyszer megváltották. Naponta hányszor forgunk abban a veszélyben, hogy elesünk.

Szűz Mária mindannyiszor visszagondol multban való szerepére. Elsőszülöttjét kiszolgáltatta, hogy ben-nünket, másodszülötteket a halálból visszarántson. Ez nagyot nyom a mérlegben s ez az oka annak, hogy az ő közbenjárása oly hatásos.

10. Elsőszülöttjét odaadta, hogy másodszülötteit megmentse.

A Királyok második könyvében olvashatjuk, hogy egy anya két fia közül a kisebbiket bátyja megölésével vádolták. A gyilkost halálra ítélik, mert bűne bebizo-nyult. Az anya, ki a tárgyaláson jelen van, a bíró lábai-hoz borul s így kiált fel: „Hogyan! Uram! Egy gyerme-ket már elvesztettem, csak nem fogod megölni azt is, amelyik megmaradt.” Gondoljunk Szűz Máriára, nézzük őt, az „Omnipotentia supplex”-et, a „mindenható könyör-gő”-t abban a pillanatban, midőn a halál egyik, halálos bűnben levő gyermekére készül lesujtani, hogy mind-örökre megfossa Isten fiainak örökségétől. Nézzétek, amint az Atya lábaihoz borul: Uram! Én odaadtam elsőszülöttemet. Az Ő szenvedéseire, az én fájdalomaimra való tekintettel, kegyelmezz a másodiknak, a másod-szülöttek közül ennek! Ne taszítsd el mindörökre! Add meg neki a megtérés kegyelmét! Légy irgalmas velem!

Kezdjük-e már érteni természetfölötti életünk egész értékét? Ha az ember valaminek az értékéről nem bizo-nyos, felkeres egy szakértőt. Talán értéktelennek tar-tod isteni életedet? Nézd, mennyire becsülte azt Szűz

Mária! Mennyire becsülte az Úr Jézus! Pedig mindketten szakértők a dologban! Ki téved? Ők vagy te? Csak te tévedhetsz.

Tehát helyesbíteni kell felfogásodat a Megváltó ítélete szerint.

II. RÉSZ.

Isten lelkünkben lakozik.

I. FEJEZET.

Isten templomai vagyunk.

1. „Eljövünk és ott maradunk.”

Szent Pál gyakran hangoztatja leveleiben, hogy Isten szentség házai, valóságos templomai, Isten házai vagyunk.

Szent Pál előtt pedig maga az Úr Jézus világosan tanította: „*Aki szeret engemet — mondja a Mester, vagyis aki híven megtartja parancsaimat, nem vétkezik, hanem a kegyelem állapotában él, azt — Atyám és én szeretni fogjuk, eljövünk hozzá és nála rendezzük be lakásunkat.*”

„*Eljövünk hozzá.*” — Kiről van itt szó? Mi az Atya, a Fiú, a Szentlélek, akik egyek vagyunk, eljövünk hozzád, de nemcsak az isteni mérhetetlenségünk révén leszünk ott lelkedben, hanem egészen különös, meg nem érdemelhető módon, melyre csak a szeretet indíthatja Istent. És ez a jelenlét nem csupán olyan viszonyt teremt közöttünk, mint amilyen a teremtmény és Teremtője között van, hanem úgy leszünk veled, mint barát a baráttal.

„*Eljövünk hozzá!*” Mily óriási kegyelem, már akkor is, ha eljövételünk után mindjárt eltávoznánk. De mi többet teszünk: Jövünk és ott maradunk, jövünk, hogy ott időzzünk, ott lakjunk, hogy lelkedet mind teljesebben és tökéletesebben az istenség képére alakítsuk.

„*Eljövünk és ott maradunk.*” — Ott maradunk. S

részünkről e birtokbavétel visszavonhatatlan lesz, az ott időzés végnélküli. Csak te űzhetsz el mirket. Ha bűnt követsz el, akkor eltávozzunk. Akkor el kell mennünk. De mindaddig igaz valóság a mi jelenlétünk, a mi benned való életünk. Hiszen mi magunk ígértük és szavunkat adtuk.

Ismerjük Szent Péter gyönyörű, világosan érthető, de nehezen lefordítható mondását, melyben az első keresztényeket arra inti, őrizték meg lelküket a kegyelem állapotában, hogy ezáltal részesei legyenek és maradjanak az isteni természetnek.

2. Christophoros, azaz Istent-hordozó.

Próbáljuk meg szinte kézzelfogható módon is elgondolni Istennek lelkünkben való jelenlétét. Gyakran elméltünk már a jászolról. Képzeljük el, hogy a jászol hirtelen megelevenedik. A Megváltó bölcsője Jézust, az Istenembert foglalja magában. Mi akik a kegyelemnél fogva élő bölcsők vagyunk, nem az Úr Jézus emberségét, hanem az istenségét hordozzuk magunkban. A karácsonyi három mise jelképes értelmű. Az első mise az Igének az Atyától való örök születésére emlékeztet, a második Krisztusnak Betlehemben való világra jövetelét jelképezi, a harmadik Istennek lelkünkben a kegyelem által való szellemi megszületését példázza. Gyakran elméltünk már az Oltáriszentségről. Képzeljük el, hogy a cibórium hirtelen megelevenedik. Mi a kegyelem által igazán élő cibóriumok vagyunk, magunkban hordozzuk a Megváltót, de nem az emberségét, hanem azt, ami a legnagyobb benne, az istenségét.

1914-ben a belga apácák Hollandiába menekültek és magukkal vitték a szent cibóriumot, melyet távozás előtt a főnöknő kivett a szentségházból. Mily benső öröm töltötte be a lelkét a még nem élvezett kegyért, hogy a jó Istent vihette magával. Vajjon a derék szerzetesnő gondolt-e arra, hogyha nem is ugyanazon módon, mégis a valóságban naponta magában hordozta Istent a kegyelemnél fogva.

Az egyik legmegkapóbb háborús történet annak a baszk katonának esete, kit Ururétagoyená-nak hívtak, s aki 1916 június 16-án, egy tűzvész alkalmával megakadályozta a plébánost, hogy az Oltáriszentségért a lángok közé rohanjon, mert féltette lelkipásztora életét. És ő maga ment el érte s egy ablakon át a templomba hatolva, a minden oldalról lehulló égő roncsok között elhozta a szentséget. Ha ez a katona keresztény életet élt, ami valószínű, akkor elgondolhatjuk, milyen büszke lehetett, hogy néhány percre karjaiban tarthatta az élő Istent. És a mi szent büszkeségünk mennyivel nagyobb lehetne, ha kissé gondolkodnánk! Hiszen, ha a kegyelem állapotában vagyunk, minden pillanatban Istent hordozzuk magunkban. Bárhová megyünk, magunkkal visszük. Nemcsak keblünkre szoríthatjuk, mint azok a jólelkű apácák, vagy az a bátor dragonyos, vagy pedig Sándor pápa, aki mint mondják, aranygömbbe rejtve állandóan nyakán viselte az Oltáriszentséget. Mi magunkban hordozzuk Istent, aki azonban nem testileg van jelen bennünk, hiszen ez csak az eucharisztikus jelenlét kiváltsága. Ez az áldozásunk után is csak addig tart, amíg a kenyér és a bor színe romlatlan marad. Bennünk Isten szellemileg van jelen mindaddig, amíg mi akarjuk s amíg hívek vagyunk hozzá.

3. Szentségházak vagyunk.

Igen, szentségházak vagyunk. A szentek ezzel a gondolattal éltek. A breviáriumban minden évben elmondjuk Szent Lucia ünnepének szép olvasmányait. A római prefektus kérdezi tőle: A Szentlélek tehát benned van? Igen, akik tisztán és jámboran élnek, azok a Szentlélek templomai.

Tudjuk, milyen feleletet adott antiochiai Szent Ignác Traján császárnak, ki őt a keresztény vallása miatt sértette s mint nyomorulttal bánt vele: „Senki se tekintse nyomorultnak Ignácot, a Krisztus-hordozót.”

„Hogyan nevezheted te magadat Krisztus-hordozónak, Christophorosnak?”

„Azért, mert ez az igazság. Én Istent hordozom magamban.”

Az Úr Jézus maga is szólt néhány kiváltságos léleknek a bennünk való isteni jelenlétének csodáiról.

Egy napon így szólította meg Szent Angélát: „Szeretett leányom, templomom, gyönyörűségem...” Szent Gertrudnak, az isteni jelenléte különösen megértő szentnek ünnepén a szentmise imája így kezdődik: „Ó, Isten, ki Gertrudnak szívében gyönyörűséges tartózkodási helyet készítettél magadnak...” Az Úr Jézus több ízben intézte a Szenthez e szavakat: „Arra választottalak ki, hogy benned lakjam és gyönyörűségemet találjam benned.” Tehát Isten bennünket templomának nevez és lelkünket szentségháznak tartja.

Isten nekünk is mondja: Kiválasztottalak, hogy benned lakjam. Szent hitünk tanítása ez.

4. Élő hit ragyogó példái.

Leonidas, Origenes atyja bölcsőben fekvő gyermeke fölé hajolt és megcsókolta annak keblét, majd a csodálkozókhoz fordulva így szólt: „Istent imádom, aki ennek a kis megkereszteltnek a szívében van.”

Később maga Origenes azt írta a megszentelő kegyelemről s az isteni életről: „Tudom, hogy lelkem lakásul szolgál. Lakásul? Ugyan kinek? Istennek, Krisztusnak, a Szentléleknek.”¹

Vigyázzatok e kicsi lényre,
Igen nagy ő, Isten él benne.

Vajjon gondolt-e rá Victor Hugó, hogy e két sorban hitigazságaink közül a legalapvetőbbet és a legmeghatóbbat fejezi ki.

Ime, egy, a Leonidászéhoz hasonló eset, mely talán annál is szebb. Egy kiválóan keresztény anya, miután hosszú ideig gyermektelenül élt, egy leánykát hoz a

¹ In Jerem. hom. VIII.

világra. Odaviszik hozzá, hogy megcsókolja: „Nem, — feleli ő — majd később, ha meg lesz keresztelve.” Kevés anyának van ennyi hite.

Nem kevésbé keresztényhez méltó Botrelnek, a breton lanfosnak a magatartása, midőn tanúnak hívják meg a törvényszék elé. Nem találván feszületet a teremben, nem akarja felemelni a kezét, hanem határozott mozdulattal a mellére szorítva így szól: „Legalább itt jelen van az Isten.”

A szerzetesi birtokok összeírása idején a francia tisztek közül egyet a lillei fellegvárba zártak, mert nem akart lelkiismerete ellen cselekedni. Nem mehetett templomba, hogy az Úr Jézust az Oltáriszentségben imádjá, de azzal vigasztalta magát, hogy lelkében a kegyelem által jelenlevő Istent bármikor imádkozhatja. Ebben pedig senki sem akadályozhatja meg. „Hogy jó imádást végezhessek, csak magamba kell vonulnom — írta levelében — vagyis inkább a bennem jelenlevő Istent kell imádnom. Hiszen mi is szentségházak vagyunk!”

Mily megkapó és mély gondolat ez annak, aki meg akarja érteni!

A háború előtt dr. Périé, a Katolikus Ifjúság aveyroni csoportjának elnöke e szavakat írta: „Számomra a keresztény élet teljesen ehhez az elvhez való hűséges ragaszkodás. Életem minden pillanatában Jézus Krisztussal kell élnem, Őt az Istent, a barátot, a meghittet, a Mestert állandóan mellettem és bennem kell éreznem! Mily erővel rendelkezik az a lélek, aki ezt megértette. Minden pillanatban elmondhatja: Nem vagyok egyedül, ketten vagyunk, Ő és én.

Fogadjuk el tehát D'Hulst tanácsát: „Legyen a lelked olyan, mint egy szentségház, mely előtt gyakran leborulsz, mert az isteni Vendég lakik benne.”

II. FEJEZET.

„Mennyország vagyunk.”

(Szent Ágoston)

1. Az életszentség titka.

Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér, a dijoni karmelita, nemrég halt meg, csak néhány évi szerzetesi élet után. Azt lehet mondani, lelkiéletét kizárólag az isteni bennünklakás hitigazsága ihlette és tüzesítette. Példát adott, hogy milyen az Istennel való meghitt élet.

„Ami a szerzetesnő lelkiéletét különösen vonzóvá és értékesé teszi előttem, — írja a lelkiélet egy kiváló mestere — az az a vonás, hogy e lélek tökéletessége végső elemzésben nem más, mint a kegyelemnek teljes pompájában való kifejlődése. Azoknak az isteni érényeknek fokozatos és következetes kibontakozása, melyeknek magvait a keresztség mindnyájunk lelkében elhinti.” Mit is jelent ez? Azt, hogy a mi lelkünkben is megvan ugyanaz az isteni alap, melyre Erzsébet nővér az életszentséget építette. Az isteni Vendég, ki az ő lelkében jelen volt, a mienkben is ott van. A kegyelem lényege mindenkiben ugyanaz. Igaz, hogy buzgóságunk és érényeink mértéke szerint különböző fokban működhetünk közre az Isten kegyelmével s a szerint lelkünk Istennek kedvesebb hajlékot is készíthet.

Az is kétségtelen, hogy Isten különleges kegyelmeket is adhat, melyek megkönnyítik a benső életet s ez volt Erzsébet nővér esete is. De rendkívüli kegyelem nélkül, vagyis csupán a hit segítségével is nagyon megszerezhetjük a bennünk lakozó Istennek gyakorlati megismerésében. Ez mindenki számára lehetséges. Csak akarat kell hozzá és gyakorlat.

Erzsébet nővér — mint ő maga mondja — a nagy titkot akkor fedezte fel, mikor észrevette, hogy Krisztusnak és Szent Pálnak szavát Isten bennünk való jelenlétéről szószerint kell venni s nem mint hasonlatot. Vagyis, hogy Istennek bennünkléte nem pusztán szókép,

hanem valóság, fenséges valóság. E pillanattól kezdve e valóságot helyezte életének középpontjába.¹

Isten bennünk van, vagyis az Atya, a Fiú, a Szentlélek: „A Három”, — amint ő szokta mondani. Neki ne beszéljenek a messzeségben lakó, távollevő Istenről. Az ő Istene a „Három” ott van a közelében. Úgy is élt, hogy egész élete e néhány szóban foglalható össze: „Benső, meghitt viszony a lelkemben lakozó isteni Vendégekkel.”

Ettől kezdve egyik legkedvesebb gondolata az lett, hogy lelkünk mennyország, mert Istent foglalja magában. Ez pedig ránk nézve is igazság. Az imént azt mondtuk: szentségház, templom. Éppen olyan joggal mondhatjuk: coelum, mennyország.

„Élni annyit jelent, mint reggeltől estig s estétől reggelig Istennel együtt lenni.” Mi magunkban hordozzuk Őt, tehát a mi életünk előlegezett mennyország.

„Engedjük, hogy a „Három” teljesen elárhassza a mi lelkünk szentélyét! Azt hiszem, ez az *életszentség titka*. Ez pedig oly egyszerű! Milyen jó lesz, ha majd a választófal leomlik s mi szemtől-szembe fogunk gyönyörködni a jó Istenben.” (109. lap.)

Nővérehez intézett levelében az Apostol szavait idézi: „Ti nem vagytok többé se vendégek, se idegenek, hanem a szentek városából és az Isten házából valók.”

Majd hozzáteszi: „A mennyország lelkünk bensejében van. Ugy-e, milyen nagyszerű ez és milyen vigasztaló! Minden munkád és anyai gondjaid közepette visszavonulhatsz ebbe a magányba. Ha a sokféle kötelesség elszórakoztat, hogy lelki erőidet ismét összeszedd, bármely pillanatban bevonulhatsz lelked mélyébe, oda, ahol az isteni Vendég lakik. Gondolhatsz ezekre a szép szavakra is: A ti testetek a Szentlélek templomai, ki ben-

¹ Lehetetlen itt meg nem emlékeznünk egy másik fényes példáról, arról a szentéletű lélekről, aki a Szentháromságról nevezett Mária nevet választotta. Lelki feljegyzéseit ezen a címen adtuk ki: „Jusqu'aux sommets de l'union divine.” „Consummata.” (Ap. de la Prière. 1921.) Azóta megjelent életrajza is.

netek lakik. (I Kor. III. 16.), vagy pedig a Mester-mondotta következő szavakra: Maradatok bennem s én bennetek (maradok). Sziénai Szent Katalinról mondják, hogy mindig a cellájában tartózkodott, bár a világ zajában élt, mert mindig a belső lelki otthonában élt." (155., 156. lap.)

2. A mennyország maga az Isten, Ő pedig lelkemben van.

Erzsébet nővér lelkigyakorlataiban is ez a gondolat az uralkodó. Lelkem mennyország, ahol mindaddig élek, amíg az égi Jeruzsálembe el nem jutok... (273. lap.) Másutt pedig így találóan foglalja össze ugyanazt a nagy igazságot: „Már a földön megtaláltam a mennyországot, mivel a mennyország maga Isten, Isten pedig a lelkemben van.”

Igaz, hogy Erzsébet nővér rendkívüli kegyelmek segítségével tudta így mélyen átérteni ezt az isteni hititkot. Az a könnyűség, mellyel magába tudott vonulni, hogy egyedül éljen az Egyedülvalóban, ilyen magas fokon csak azoknak a lelkeknek tulajdona lehet, akik különös isteni segítségben részesültek, vagy pedig távol élnek a világi élet ezerféle szórakozásaitól.

Nem is ez a kérdés az, mely bennünket most főképpen foglalkoztat. Mi nem azt mondjuk, hogy a megvalósítás mindenki számára egyformán könnyű. Azt azonban állítjuk, hogy mindnyájunkban, akik a kegyelem állapotában vagyunk, a jó Isten lakozik. Ha tehát imádkozni akarunk, csak tőlünk függ, akarunk-e a kegyelem segítségével benső szentélyünkbe vonulni. Természetesen számolnunk kell lelkiéletünk külső körülményeivel is. Vonuljunk be lelkünk mélyére, hiszen Isten ott jelen van és sehol sincs közelebb hozzánk, mint a saját lelkünkben.

Egy áldozócsütörtöki napon maga az Úr Jézus magyarázta meg Alacoque Szent Margitnak az ő isteni jelenlétét: „A földön lelkedet választottam magamnak nyughelyül, mennyországul. Szíved pedig a gyönyörűség trónja legyen isteni szerelmem számára.” Szentünk

az Úrnak ezt a jelenlétét érezhette is. Mi nem érezzük a jelenlétet, de tudunk róla, szent hitünk tanított meg reá. De ha nem is érezzük Isten jelenlétét, mint a szentek, maga az isteni jelenlét mégis lényegesen ugyanaz a mi lelkünkben is, mint a szentekében.

Az egyházatyák igen gyakran magyarázzák ezt a tant: „Coelum es et in coelum ibis” — mondja Origenes. Mennysország vagy s az ég felé haladsz. Szent Ágoston pedig így: Magunkban hordozzuk az eget Istenét, mennyország vagyunk. Portando Deum Coeli coelum sumus. (In Psalm. LXXXVIII.) Krisztus követése is gyakran ismétli: „Ubi tu es, ibi coelum.” (50. III. 59.) P. Faber ezt így fordította le: „Isten mennyországot idéz elő mindenütt, ahol csak van.” Ezek után megérthetjük Szent Terézt, aki egy kegyelem állapotában levő lélek gyönyörűségének láttára önkívületbe esett.

„A mennyország — írja Szent Teréz — az Úr Jézusnak nem egyedüli otthona. Hajléka neki az emberi lélek is. Tehát a lelkeket is mennyországnak mondhatjuk.”

3. Kis mennyország.

Szent Teréz — és a régebbi írók nagy része — Istennek bennünk való jelenlétét különösen a misztika szempontjából vizsgálja. Szent Terézia ezenkívül emlékeztet bennünket e tan hittudományi alapjára és ismétli Origenes szavait, aki lelkünket kis mennyországnak nevezi, „melyben az Úr lakik, aki az eget és a földet teremtetten”. — Van-e a világon valami csodálatraméltóbb, mint az, hogy aki nagyságával ezer mindenséget betöltene, lelkünk kicsi hajlékába zárkózik be?

A lélekről beszélve már Szent Bernát¹ is így nyilatkozik: „A lelket nemcsak mennyeknek kell neveznünk eredetétől fogva, hanem méltán mennyországnak is mondhatjuk.”

¹ A mi lelkünk egéért harcolt, vérét ontotta. És mikor a megváltás nagy műve kész volt, a győzelem örömeiben azt mondta: haec requies mea, hic habitabo: Itt pihenem ki magamat, itt fogok tartózkodni. (Serm. XXVII. in cantica No. 9.)

Nyilvánvaló, hogy ezt a mennyet elveszíthetjük s az ebben csakugyan különbözik az örökkévalóságbelitől. Mi ideleln kincseinket „*törékeny edényekben*” hordozzuk. A másvilági menny pedig elveszíthetetlen. A bennünk levő menny láthatatlan. Isten jelen van, de érzékeink alól kivonja magát. Mert a hit és látás között óriási ür tátong.

De la Bouillerie Máriát, ki később mint Szent Szív szerzetesnő halt meg, első szentáldozási lelkigyakorlata alatt igen megragadta ez a mondat: A mi testünk olyan lepel, mely Isten látásától foszt meg bennünket. A kegyelem és a dicsőség között a távolság igen nagy, vagy ha úgy tetszik, igen kicsi — hiszen csak egy lepel. — Halálunk pillanatában testünk leple lehull, mint egy ruhadarab, mely leesik rólunk és akkor látni fogunk.

Habár itt a földön elveszíthető, láthatatlan, érzékelhetetlen, a kegyelem által mégis miénk az örökség, de hogy azt élvezhessük, meg kell várni a dicsőség idejét.

Mégis, ha kissé meggondolnók a dolgot, mekkora távlat nyílnék meg előttünk! Mennysorság vagyok! S a következtetés magától adódik: Dolgozni fogok tehát, hogy mindig több és több mennyei elemet halmozzak fel magamban. Az örökkévalóság magvait vetjük el ideleln. Van-e ennél fontosabb tennivalónk a földön? Ha valaki jól meggondolta a dolgot, különb életcélt nem tud találni.

III. FEJEZET.

Alter Christus — Krisztus mása.

1. A keresztény lélek: Alter Christus — Krisztus mása.

Lelkünk Isten temploma, szentségháza, lelkünk mennyország! Lehet-e ennél többet, nagyobbat mondani? Lehet, éspedig a legnagyobbat, azt, hogy Krisztus másai vagyunk.

A keresztény lélek, kiben Isten él, valóban Krisz-

tus mása először is azért, mert elfogadja és külsőleg is megvallja Krisztus tanait, evangéliumát. Szent hitünk ugyanis nemcsak magunk számára van, hanem sugarai-val másokat is meg kell világítania. Ismertető jelünk, vagyis ruházatunk a mi szent hitünk, mely megkülönböztet másoktól. Azért mondja az Apostol: „Öltétek magatokra Krisztust.” Sok keresztény, sajnos, csak éppen külsőleg ölti magára Krisztust. Pedig egész bensőnkben, egész életünkben Krisztus másaivá kell formálódunk. Életünknek olyannak kell lennie, hogy abban ne a világ felfogása és érzelmei uralkodjanak, hanem az Úr Jézuséi.

Azonosítani kell magunkat Krisztussal. At kell alakulnunk Krisztussá. Mít is akart mondani Szent Pál? „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” Némely író e szavakat az Úr Jézusnak a szentáldozás által való jelenlétére alkalmazza. De ez nem helyes magyarázat.

Szent Pál szerint itt az Úr Jézusnak, az Igének, arról a szellemi jelenlétéről van szó, melyet a megszentelő kegyelem idéz elő lelkünkben. Annyi bizonyos, hogy ha a szó szoros értelmében vesszük e szavakat, azok szédtően nagy boldogságot fejeznek ki. Ezért van, hogy sokan meghátrálnak a szó szerint való értelmezés elől. Megkísérlik enyhíteni, kisebbiteni a szavak értelmét, mindenféle édeskés magyarázatokat adnak. De az igazán hozzáértő magyarázók nem változtatnak a szöveg értelmén. E szavakat szóról-szóra kell vennünk. „Miért beszélnek itt csupán utánpótlásról, — mondja P. Prat — holott az Apostol misztikus azonosításra céloz?” Nekünk nemcsak azért kell Krisztushoz hasonlítanunk, mert Ő hozzánk hasonló emberi természetet vett föl, hanem azért is, mert Ő a saját isteni életének részeseivé tett bennünket. Tehát mint kereszténynek magamra kell öltönnem Krisztust, de nemcsak külsőleg, hanem belsőleg is, hiszen krisztusi, isteni életet kell élnem: Krisztus másává kell lennem. Krisztus az Atya életét éli. — „Én és az Atya egy vagyunk.” Nekünk a Fiú Isten életét is élnünk kell. „Hogy mi is egyek legyünk!”

Ez a mi természetfölötti életünket kifejező isteni formula. Az Úr Jézus élete nem különbözik magának Istennek életétől. Nekünk sem szabad más életet élnünk, mint az Ővét. Minthogy az Ővé Isten élete, mi is a kegyelem által magának Istennek életét éljük. Hogy az isteni életben való részesedésünket helyesen értelmezzük, gondoljunk az Úr Jézus magyarázatára: Nézzétek a szőlőt. Az ágakban, valamint a tőben ugyanaz a nedv kering. Az ágak a törzsnek az életét élik. A tő, a törzs én vagyok. Az ágak ti vagytok. Bennem van a teljes isteni élet és amíg ti bennem maradtok, az isteni életnek ti is részesei vagytok.¹

2. Egy test vagyunk Krisztusban.

Szent Pál ugyanazt a gondolatot más hasonlattal világítja meg: „Nézzétek a testet és a tagjait. A testben és a tagokban ugyanaz a vér kering, ugyanaz az élet van. A tagok csak a test által élnek, a testtől elválasztva semmivé lesznek, elszáradnak, meghalnak. Amíg megmaradnak a testtel való összefüggésben, a test élteni őket, lehetővé teszi, hogy mozogjanak. Így van ez Krisztussal és a kereszteniyekekkel. Krisztus a test és ti, kereszteniyekek, vagytok a tagok. Krisztus élete a ti életetek lesz; és mivel Krisztus élete isteni élet, a ti életetek Krisztussal való egyesülések révén, ezentúl isteni élet. Maradjatok tehát mindörökké Krisztus tagjai.”

Az Atyát, a Fiút, a Szentlelket, az isteni Szentháromságot végnélküli óceánhoz hasonlíthatjuk.

Isten végtelen jóságánál fogva, íme, ez az óceán

¹ Szent János XV. 1—6. Szent Ágoston több helyütt kifejti a Megváltó hasonlatát az ő szokásos részletező módján. Ime, néhány szöveg a sok közül: *Unius naturae sunt vitis et palmitis. Propter quod, cum esset Deus, cuius naturae non sumus, factus est homo, ut in illo esset vitis natura humana, cuius et nos palmitis esse possemus.* (Tract. 80. in Joan.) *Christus vitis non esset, nisi homo esset; istam gratiam palmitibus non praeberet, nisi etiam Deus esset.* (Id. Tract. 81.)

a megtestesülés titkában egy bár véges befogadóképességű, de hatalmas nagy medence határai közé zárja be önmagát. S e medence nem más, mint az Úr Jézusnak embersége, mert ő magában foglalja az Atya, az Ige és a Szentlélek életét.

A keresztségnek az a célja, hogy bennünket is bekapcsoljon ebbe az isteni medencébe, a Megváltóba, akiben az istenség teljessége van. Öbelőle áramlik belénk is az isteni élet.

Keresztelésünk napján mint az ágak Krisztusba oltatván, Tőle kaptuk az isteni életet. Ez az isteni élet Krisztusból mibélénk áramlott. Amíg a kegyelem állapotában vagyunk, ugyanaz az élet kering bennünk. Ha halálos bűnt követünk el, akkor megszakad a közlekedés köztünk. A bűnbánat szentségére van szükségünk, hogy az összeköttetés ismét helyreálljon s az isteni áramlat hozzánk eljuthasson.

Bármilyen durva legyen is ez a hasonlat, mégis nagy vonásokban világosan megmutatja, milyen a mi viszonyunk Istenhez az Úr Jézus közvetítésével. Különösen azt magyarázza meg, hogy nekünk elegendő Krisztussal egyesülve maradnunk, hogy Isten éljen bennünk.

Ezt ismétli szünet nélkül mindenegyes liturgiai imánk: *Per Dominum nostrum Jesum Christum — a mi Urunk Jézus Krisztus által...*

3. Krisztus él bennünk.

Bennünket Jézus Krisztus istenít meg s lelkiéletünkben semmi sem történik nélküle.

Az Úr Jézustól választott példa a szőlőről és a venyigéről még hívebben tárja elénk, mi lesz az emberből, ha az isteni élet nem kering többé ereiben: Életnedv híjával elszáradt ág lesz. Tüzelőfa a pokol számára. Ha pedig a testi halál éppen akkor ér utol, midőn az isteni élettől elszakadtunk? Akkor az örök kárhozát következik. Aut vitis, aut ignis az egyházatyák erélyes ki-

fejezése szerint: vagy eleven, a tövel összefüggő ág, vagy száraz tüzelőfa; középút nincs. „A kereszténynek — írja Szent Ágoston — semmitől sem kell anyyira rettegnie, mint attól, hogy Krisztus testétől elvál-jék. Tőle elválasztva nem Krisztus tagja többé; nem lévén tagja, Krisztus szelleme nem élteni többé; s az Apostol szerint mindaz, akiben Krisztus szelleme nincs meg, az nem él Krisztussal.”¹

Az egyetlen fontos dolog tehát az, hogy érintke-zésben maradjunk Krisztussal, hogy — amint az Apostol mondja — „Krisztusba legyünk ojtva. Krisztusba ver-jünk gyökeret.” E módon az Őbenne keringő élet hozzánk is elhatol s Krisztus élete magának Istennek élete.

4. A krisztusi élet mértéke lelkünkben.

De ha Isten élete lényegében ugyanaz is Krisztus-ban, mint bennünk, ennek az isteni életnek a mértéke és feltételei mégis különbözők.

Ő teljes mértékben, vagyis végtelenül rendelkezik az isteni élettel, mi csak részesülünk benne.

Ő a megtestesülésnél fogva bírja, mi a keresztség-nél fogva.

Ő nem veszítheti el, — mi sajnos, elveszíthetjük.

De ha az Úr Jézus isteni életéről és a mi isteni életünkről szólunk, jobb inkább a hasonlóságot kifejte-nünk, mint a különbséget. Mert a veszély nem abban van, hogy magunkat túlságosan Krisztushoz hasonlók-

¹ Tract. 27 in Joan.

Hogy zavart ne idézzünk elő, kerülnünk kell a következő kifejezéseket: A mi Urunk a lelkünkben, Jézus bennünk. Némely író, köztük Ségur is, alkalmazza e kifejezést az ő hatásos apró kötetekben. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a ren-des kifejezőmód szerint az Istenembert jelenti. A megszentelő kegyelem által az Úr Jézus ugyanazon a címen van jelen bennünk, mint az Atya s a Szentlélek, tehát mint Ige lakozik bennünk.

Szent emberségével az Úr Jézus csak a szentáldozás által van bennünk s csak addig, amíg a külső jelek megvannak.

nak tartanók, hanem inkább, hogy nem merjük elhinni Krisztushoz való hasonlóságunkat oly mértékben, amint az a valóságban igaz.

Annak pedig, akit a gőg kísértene, vagy aki túlozni találná Istennek bennünk való jelenlétét, könnyen felelhetnők azt, amit Szent Bernát mondott az egyik szerzetestársának: „A számár, mely az Úr Jézust hordozta, csak megmaradt számárnak.”

Teremtmények, véges lények lévén, az isteni életben való részesedésünk nem változtat át bennünket Istenné. Mert ennek a jól átértett keresztény hitigazságnak semmi köze sincs a panteizmushoz.

Különben azok a lelkek, akik hozzászoktak az isteni bennünkklakásról való elmélkedéshez, jól tudják, mibe kerül az, ha valaki a saját életében meg akarja valószínűsíteni azt a magasztos feladatot, melyet az isteni élet kíván tőlünk. Jól tudják, milyen áldozatokba kerül, ha a gyarló emberi lény magában Jézus Krisztus hasonlóságát próbálja kialakítani. A helyett, hogy a gőgtől felvulkodottá lennének, a legnagyobb alázatosság hatja át e lelkeket. „A kapott kegyelemnek szemlélete jobban megismerteti velük nyomorult voltukat — írja Szent Terézia. Rettegnek, hogy úgy ne járjanak, mint a hajó, melyet a rajta levő teher nagy súlya elsüllyeszt.”

Azután pedig a félelem, hogy a drága vendéget elveszíthetik, bizalmatlanná teszi őket önmagukkal szemben. E gondolat igen erős hatással van rájuk, igen nagy óvatosságra készíteti őket. Így még gyöngeségükből is erőt kovácsolnak és egyetlen alkalmat sem mulasztanak el, hogy magukat Isten előtt minél kedvesebbé tegyék. Minél inkább elhalmozza őket az isteni Mester kegyelemmel, annál jobban félnek, nehogy Őt megbántsák és annál bizalmatlanabbak önmagukkal szemben.

A legtöbb keresztény lelkiéletében nem az a baj, mintha Istennek bennünk való jelenlétét túlozná, hanem ellenkezőleg.

Szomorúan állapítja meg P. Ramière, hogy sok keresztény, miközben hitelt ad a jó Isten ígéretének,

nem tudja magát arra határozni, hogy azokat teljes nagyszerűségükben elfogadja.

„Kétségtelenül attól félnek, hogy túl nagy jószágot tulajdonítanak Annak, akit jó Istennek hívnak. Mikor olyasmiről hallanak beszélni, hogy az ember hivatása az isteni természetben való részesedés, elhitetik magukkal, hogy az Isten túlzásba vitte ígéreteit. Túlzásnak veszik azt is, hogy mi Jézus Krisztus fogadott testvérei, testének tagjai, a mennyei Atya gyermekei vagyunk, hogy már itt a földön Isten életét élhetjük, az örökkévalóságban pedig az Ő boldogságában osztozhatunk. A legtöbb ember csak szökevényeket, jámbor túlzásokat lát ebben.”¹

A paradicsomban a kígyó így szólt: Eritis sicut dii, olyanok lesztek, mint istenek — s ő hazudott. De a megszentelő malaszt által mi csakugyan „Isten fiai leszünk, isteni emberek, Krisztus másai.”

„A férfi és az asszony fia vagyok, így mondták nekem” — írta valaki. „Csodálkozom, mert azt hittem, több vagyok.” Hány ember nem csodálkozik ezen s nem is sejti, hogy igazán sokkal több ennél.

5. E hitigazság középponti jelentősége.

Isten bennünk való jelenlétének, bennünk lakozásának igazsága középponti helyet foglal el a hitigazságok között és mindennek megadja az igazi értelmét. Azonnal látjuk, mit kell felelnünk a következő vádra: Azáltal, hogy Istent magunkban, a lelkünkben szemléljük, nem tesszük-e ki magunkat ama veszélynek, hogy Jézus Krisztust, a történelmi személyt, az ezelőtt kétezer évvel Betlehemben született Galileai-t szemünk elől veszítjük? Szent Terézia, akinek a véleménye a lelkiélet terén irányadó tekintély, nem sajnálta-e egész életében, hogy egyideig abbahagyta a Megváltó szent emberségének titkáról való elmélkedést?

Ha jól megértettük az isteni bennünklakás dogmáját, semmi sem látszik alaptalanabbnak, mint az a vád,

¹ Divinisation du chrétien. 4, 1.

hogy így az Úr Jézus nem kapja meg az Őt megillető, legelső helyet.

A bennünk jelenlevő Isten iránt való ájtatosság egyáltalán nem zárja ki az Úr Jézus szent embersége iránti ájtatosságot.

Sőt ellenkezőleg, magában foglalja, feltételezi, megadja teljes értelmét, élénk tárja Krisztus minden tettének végső okát. Vajjon az Ige másért vett-e magára testet, mint hogy az Atyával és a Szentlélekkel hozzánk leszállva, lelkünkben éljen s nekünk megengedje, hogy Vele éljük az isteni életet? „Societas vestra cum Christo in Deo?” (Os. II. 14.)

Jézus Krisztus mint Ige, éppúgy létrehozó oka (causa efficiens) a mi üdvösségünknek, mint az Atya és a Szentlélek, éppúgy él a mi megigazult lelkünkben. Mint Istenember szintén oka (causa instrumentalis) a mi megváltásunknak. Áldott eszköz, hiszen megvásárolt bennünket és evangéliuma által, Egyháza, szentségei által még most is segít nekünk, hogy hívek maradhassunk Hozzá.

Mint Istenember érdemszerző oka üdvösségünknek, mert életünket csak az Ő fáradozásának, elégtételt adó kereszthalálának köszönhetjük.

Mint Istenember végre az Úr Jézus példaképünk is és mint ilyen is oka a mi megváltásunknak. Ő az isteni mintakép, akit csak szemlélnünk, utánoznunk, követnünk kell, hogy itt a földön megőrizhessük a kegyelmet és eljuthassunk az örök dicsőségre.

Némely szerző vagy magyarázó az Úr Jézusról beszélve, nagyon is elszigeteli őt tőlünk.

A Megváltót mint történelmi személyt, bele kell helyeznünk a mi természetfölötti élet-történetünkbe. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a századok távolába vesző Jézus csak azért jött el, hogy mindig közelünkben levő Isten maradjon számunkra, hogy visszahelyezze lelkünkbe a Szentháromságot. Nekünk pedig a hit segítségével igyekeznünk kell felkutatni a bennünk levő, lelkünk mélyén rejtőző Szentháromságot.

Kétségtelenül némelyek számára a távoli, az idő és

tér messze távlatába vesző Krisztus szemlélete, a történetben és a földrajzban szereplő Krisztusé elégséges arra, hogy benső viszonyt teremtsen, hogy azt könnyűvé tegye. Elképzelik, mintha minden most történnék a közeliükben. Mi erre azt mondjuk: Ez bizony csak egy régmúlt dolognak képzeletbeli visszaidézése.

Ellenben a kegyelem állapotánál fogva, az Atya, Fiú és Szentlélek Isten igazán és valósággal velünk van, bennünk lakozik most is. Így tekintve a dolgot, mennyire könnyebb Istennel bensőséges, meghitt viszonyban élni.

Ahhoz, hogy Istennel beszélhessek, hogy vele éljek, nincs szükségem a képzeletemre. Nem kell erőlködnöm, hogy a múltba visszatérjek, nem kell nagy távolságokat áthidalnom. Elég, ha a hitet felindítom magamban.

Isten nincs távol. Bennem él, lelkemben.

Szánalmas lélek volnék, ha ennek ellenére sem sikerülne vele benső bizalmas viszonyt teremtenem.

IV. FEJEZET.

Természetfölötti kiváltságainkat érvényre kell juttatnunk, át kell élnünk.

1. Egész keresztény élettel

A nagyhírű katolikus egyetemi tanár, Ollé-Laprune bizalmas feljegyzései között ezeket a gondolatokat találjuk: „Isten kegyelméből keresztény vagyok. Vajjon tudom-e, mit jelent kereszténynek lenni? Nem elég, ha valaki csupán szokásból vagy csak érzelmeiben keresztény. Én az akarok lenni a hit világosságában, teljes öntudattal, saját választásomnál fogva. Meg akarom fontolni, tisztán akarom látni, mi vagyok... Gyakran emlékezetembe kívánom idézni a főelveket, hogy elmélkedjem rajta és elmélyedjek bennük.”

Kevés, igen kevés lélek fogja fel ily komolyan a

keresztény életet. Kevés van olyan, aki nem elégszik meg a megszokásban gyökerező vagy az érzelmi vallásossággal, hanem tudomást akar szerezni a természetfölötti kincsekről is, melyeket a keresztségben szerzünk.

Sok jó keresztény igen kevésbé mutatkozik jó kereszténynek, mert nem váltja valóra, nem viszi át életébe isteni kiváltságait.

Isten bennünk lakik a kegyelem által. Számunkra mégis gyakorlatilag olyan, mintha ott sem volna. Tehát tudatára kell ébrednünk, mily nagy kincset adott lelkünkbe; mert hogyan gazdagítson az a kincs, melynek létezéséről sejtelmünk sincs?

De azt mondhatná valaki: Nem szükséges, hogy a kegyelem állapotának sajátságait kikutassam, elég az, hogy benne élek. Bűn nélkül vagyok, ez elegendő. Csakugyan ez nem is szükséges, ha az átlagkeresztények életét akarjuk élni, ha mindenáron a középszerűségre szorítkozunk. A keresztény élet teljes kibontakozása és virágzása megkívánja az elmélyedést a természetfölötti kegyelem adományainak megértésében. A természetfölötti kiváltságainkból fakadó nagy erőforrásokat tudatosan be kell állítani lelkiéletünkbe.

Si scires donum Dei! Ha kissé jobban meg tudnók érteni, mi is az isteni kegyelem! Ha legalább sejtenők, mi az!

A természetfölötti valóságok a láthatatlan világhoz tartoznak, és így könnyen megesik, hogy észre sem vesszük őket.

Az első lépés tehát, melyet meg kell tennünk, az, hogy meggyőződünk a bennünk levő valóságok létéről. Bennünk vannak, csak magunkévá kell őket tennünk.

Főlöszlegesen azzal érvelnünk: Semmit sem érzek, tehát nincs bennem semmi.

Igen sok, az anyagi világhoz tartozó tünemény is a nélkül megy végbe bennünk, hogy tudomást vennénk róla: emésztés, felszívódás, vérkeringés. Lehet-e csodálkozni, hogy a lelkiek terén, a szellemi világhoz tartozó tüneményekből semmit sem veszünk észre, semmit sem

érzünk. Értsük meg már végre, hogy a mi anyagi világunkon kívül más, láthatatlan világ is van, mely sokkal magasabb rendű, mint a mi látható világunk.

Isten, aki öröktől fogva láthatatlan, csak harminchárom évig mutatkozott, mint látható, érzékelhető lény. De azért nemcsak harminchárom évig létezett. Létéről érzékeinkkel nem győződhetünk meg, pedig „öröktől fogva él”.

Halottaink lelkei, mikor e világot elhagyják, tovább élnek. Csak a látható dolgok színpadáról kerülnek le, s érzékeink köréből vonják ki magukat. Ha valakí beszélőképességét elveszti, az nem jelenti azt, hogy többé gondolkozni sem tud, hanem hogy gondolatait velünk többé nem közölheti. Szellemi világ vesz tehát körül bennünket, nemcsak a látható testek világában élünk; s e két világ közül nem a másodiknak a léte valódiabb, hanem az elsőé.

S mivel az örökké tartó világ az egyedüli, amely számít, Szent Pál arra kér bennünket, hogy csak ezzel törődjünk. *Ne a földön éljete, hanem a mennyben.* És másutt: *Életek Istenben legyen* elrejtve. Csak ama dolgok iránt érdeklődjete, amelyek nem láthatók. Láthatatlan világ valóban nem azt jelenti, hogy távoli, később létező, hanem mostani és a közelünkben levő, holott nem érzékeljük, nem látjuk.

Ha tehát nem akarok csak félig vagy háromnegyedrészben élni, elmellőzve a való világot, éspedig a valóság legpompásabb és maradandó részét, akkor a láthatatlan világot kell tekintenem a valódinak és olyannak, amelyért érdemes élni.

Newman gyakran kifejti ezt a gondolatot. Ő mindent erre a két tételre vezet vissza: Igen sok dolog van, melyekről tudjuk, hogy léteznek, a nélkül, hogy valóban létezőknek tekintenők őket; gyakran hallunk beszélni igazságokról, melyeket mi is azoknak ismerünk el. S mégis mivel egyszerű formulának tartjuk, gyakorlatilag értéktelennek, semmitérőnek tekintjük.

Lássunk néhány példát:

Ime, ez egyszerű szó: egy óra. Annak, aki nem

helyezte még át a valóságba a fogalmat, vagyis aki pusztán elméletileg tekinti az egy órát, annak az nem egyéb, mint hatvan percnél összege. Annak, aki már magában megvalósította (annak is sok módja van a gondolkozás megszokott iránya, a vérmérséklet és az életkörülmények szerint) annak például ezt jelenti: Az óra, amely tova tűnik... hatvan rövid percnél a végtelenbe rohanása... Egy perc alatt körülbelül száz halottal és száz újszülöttel van több a földön. Száz gyermek sírása, száz ember utolsó sóhaja. Egy óra hatezer holttestet jelent és hatezer bölcsőt. Mily különbség e két felfogás között!

Vagy vegyük ezt a szót: kereszt. Annak, aki nem vitte át a valóságba: két egymást merőlegesen metsző vonal, vagy az algebrai plus jel. Aki valóra váltotta, annak ilyesféle: „Egyszer régen, egy kereszt állt egy hegytetőn és rajta élő Jézus... nemcsak annak kőből, fából vagy ércből faragott alakja, mint a mi feszületeinken... Tehát volt egy kereszt, amelyre egykor egy élő Jézust szögeztek, egy sebektől vérző Jézust, ki értem halt meg...”

Igen sok szónak nincs ránk semmi hatása, mert a használat színtelenné, üressé tette. De néha hirtelen, véletlenül vagy lassú gondolkodás folytán világossá, ragyogóvá, értelemről duzzadtá lesz előttünk és mindaddig nem is sejtett jelentéssel gazdagodik.

2. Mélyre kell hatolni

Szent Ignác megjegyzi, hogy ha egy igazságot magunkévá akarunk tenni, nem szabad gyorsan elsiklanunk mellette, hanem meg kell állnunk, visszatérnünk és jól szemügyre kell vennünk: *gustare res interne*, a lelki dolgokat belsőleg kell megízlelni.

Lehetetlen találóbban kifejezni az említett lelki működésnek a természetét. Hosszú idő kell nekünk, — mondja Newman — amíg a dolgokat a maguk valójában átérezzük és megértjük. És ezt csak lassan, fokozatosan tanuljuk meg.

Ha ez igaz a látható világról, mennyivel inkább a láthatatlan dolgokra vonatkozólag.

Egy eszmének, — különösen az érzékeink által nem fogható valóságnak — hogy lelkünkbe hatolhasson, azokhoz a roncokhoz kell hasonlítania, melyeket az óceán felszínén látunk ide-oda úszni. Hosszú ideig himbálózna a hullámok tetején. Majd só, korallok, moszatok, kagylók szállnak fel a mélységből s lerakódnak a fára... S ez lassankint mind mélyebbre és mélyebbre süllyed. Ime, ez a gustare interne.

A mi szellemi világunk felületére is igen sok eszme vetődik s ott lebeg, a nélkül, hogy behatolna. Hogy lelkünkbe merüljön, teljesen magunkévá kell tennünk. Az pedig úgy történik, hogy lelkünk mélyéből különböző elemek szállnak fel, emlékek, legkedvesebb gondolataink, legfínomabb, legmélyebben átértett érzelmeink, szilánkok életünkből, élő dolgokból, amelyek azt az eszmét bizalmas barátunkká teszik.

Nyilvánvaló, hogy e munkára bizonyos lelkek nagyobb tehetséggel bírnak, másoknak pedig nehezebb az elmélyedés.

Mindenki elérheti a szükséges és elegendő mértéket, csak gyakorolnia kell magát abban, hogy a hit szellemében éljen. Mert mi a keresztény életnek csak arról a fokáról óhajtunk beszélni, melyet bárki közülünk elérhet.

Valóban némely lelket Isten különleges kiváltságokkal tüntetett ki. Alacoque Szent Margit majdnem állandóan érezte az Úr Jézus jelenlétét. Boldog Suzóhoz őrangyala egyszer így szólt: Tekints a kebledbe és majd meglátod, mi van ott! És csakugyan szinte átlátszóan látta s önmagában Istent szemlélhette. „Te az vagy, aki nincsen, Én pedig az vagyok, aki van” — jelentette ki az Úr Jézus Sziénai Szent Katalinnak. „A szíved mélyén keress engemet! Majd megtudod, hogy Teremtőd vagyok és e látvány boldoggá fog tenni.” De a felsorolt esetek különleges kegyelmekről és kiváltságos lelkekről szólnak, tehát nem tartoznak a jelen tanulmány

körébe. E munka csak arra szorítkozik, hogy a következőket bizonyítsa be: Isten jelen van minden kegyelem állapotában levő lélekben. Jelenlétének oka pedig nem más, mint hogy az illető a megszentelő malaszt birtokosa. Melyik kereszténynek ne volna módjában, hogy a hit segítségével felkutassa Istent, aki benne él? Ha templomba megyek, tudom, hogy az Úr Jézus ott lakik a szentségházban. Letérdelek: az Úr Jézus valóban előttem van... s tovább fűzöm a gondolatokat. Miért nem cselekszünk így, mikor Istennek a kegyelem által való bennünk-létéről van szó?

Isten bennem él. Én hiszem ezt. Ime, a hitnek felindítása. De a hit szelleme többet is tesz. Nemcsak azt, hogy valamely tételt egyszerűen elfogad, a nélkül, hogy annak igaz voltát világosan látná. A legtöbb emberben ugyanis a hittételek igen szegényes világosságot árasztanak s ennél fogva a mozgató erő is, melyet nyújtanak, igen csekély. Ellenben az, aki a hit szellemében él, oly tételhez adja hozzájárulását, amely teljes gazdagságában s életképességében jelenik meg előtte.

Túl sokat követelünk-e, ha arra kérünk minden megkeresztelt lelket, aki a hitéből akar élni, hogy néha néha kérdezze meg magától, mint Ollé-Laprune: „Isten kegyelméből keresztény vagyok... Tudom-e vajjon, mit jelent kereszténynek lenni; gondolok-e vajjon eleget rá?”

Micsoda belső támaszul szolgálna nekünk a meggyőződés: Isten nem hagy el. Isten velem van, bennem él, szeret engem. Krisztussal egyesülve élek, szívem egy az Ő szívével; szelleme éltet engem. Nincs más teendőm, mint Őrá hallgatni és Őt követni. Nincs egyéb tenni-valóm, mint hogy Krisztust felismerjem s élvezzem. Csak bíznom kell és remélnem. Az én életem nem olyan idegen valami, amelyet oda kell hagynom, hogy a Mester nyomaiban haladhassak. Ő maga elfogadja és magáévá teszi az én életemet, amikor engem sajátjává fogad... Krisztus társaságában haladok tova. Csak a rosszat taszítom el magamtól, csak a kevésbbé jót hárítom el. S a mennyei Barát jelenléte, a helyett hogy elvonna napi

munkámtól, örömmel s állhatatosan ösztönöz rá, hiszen az én művem az Ő műve!¹

Valóban így van, mert Istenben van az ember legfőbb nagysága, Istenben, aki benne él. Vagy ha nem él ott, benne akar élni; ha pedig már benne él, mindinkább teljes életet kíván élni.

3. Ki felelős, hogy a népek hűtlenek Istenhez?

Gyakran csodálkozunk és rémülve látjuk, hogy manapság, főleg a nyilvános életben minden egyre jobban laicizálódik. Igaz, hogy a megváltás végtelen kegyelmei nem maradnak meddők egyesek vagy egyes csoportok lelkében, de a természetfölötti élet hívei sokfelé kisebbségbe jutottak, úgyhogy a nyilvános életben és a nagy tömegekben már nincs döntő szerepük. Úgy folyik az emberiség nagy részének élete, főleg a nyilvános élet, a kormányzás, közigazgatás, kereskedelem, mintha természetfölötti világrend nem is léteznék, mintha Krisztus nem váltotta volna meg az emberiséget és nem adott volna életelveket, melyek az egész emberiséget — a magán- és nyilvános életben — vannak hivatva irányítani és magasabb, természetfölötti színvonalra emelni.

Ki felelős ezért? Ki az oka, hogy a keresztény népek laicizálódnak, vagyis hűtlenek lesznek a természetfölötti életelvekhez?

Előszörban mi vagyunk felelősek. Igen. Súlyos felelősség terheli magukat a keresztényeket, kik a nagy természetfölötti kegyelmi kincsek birtokában lévén, azokról megfeledkeztek s azokat önmagukban nem érvényesítették és mások javára nem igyekeztek érvényre juttatni. Ozanam, a XIX. század egyik fennkölt gondolkodású kereszténye ezt a szemrehányást tette magának: „Éreztem, hogy bár mindeddig sohasem hagytam abba

¹ Sertillanges: La vie en présence de Dieu. Revue des jeunes, 1918 május 10. 550 l. Lásd ugyanott 1919 március 10. Id. La vie de silence.

a vallás gyakorlatát, bensőmben mégsem fejlesztettem ki eléggé a láthatatlan, a valódi világ gondolatát."

Ideje, hogy valóra váltsuk, érvényre juttassuk isteni kiváltságunkat, „a Jézussal való benső kegyelmi életet. Ó, lelkem, nem vagy te egyedül! Az él benned, kinek hatalma van, hogy megistenítsen. Te isteni állampolgárságot nyertél". Egy konvertita beszél így. Azok gyakran tisztábban látnak, mint mi. Ami bennünk csodálkozást sem kelt, az bámulatra ragadja őket. „Mily fenséges a legegyszerűbb lélek is, még ha a legrosszabbul felöltözött, legnyomorultabb testben lakozik is, folytatja Löwen-gard. Mily egyszerű e kegyelemtől érintett lélek; a halhatatlanság palotája lesz belőle, melyben a királyok Királya lakik, a hatalmasok Ura, a három személyű Isten.

Lehetséges ez? Hihető ez? A kegyelem állapotában levő lélek lényegileg birtokában volna a Szentháromságnak, aki lelkében és testében jelen volna?

És úgy szerethetné a háromszemélyű Istent, mint a feleség a hitvestársát?

Igaz, hogy az ember végtelenül alacsony lény, mert teste a föld agyagjából van alkotva, mégis egyszersmind végtelenül nagy, végtelenül erős, végtelenül nemes, mert a kegyelem által Isten életének lesz részese."

Miért akarja magát az ember mindenáron kisebbíteni? Miért ragaszkodik oly csökönyösen a kicsinyes életmódhoz, holott igazán nagyra született?

Mily nagy, bűnös mulasztást követ el a társadalom, mennyire megveti a józan ész legelemibb követelményeit is, mikor úgy rendezkedik be, hogy készakarva mellőzi mindazt, ami természetfölötti! Részünkről is mily vétkes mulasztás, hogy gyakorlatilag majdnem teljesen félreismerjük az ember mivoltát. Elfelejtjük, minek teremtette Isten. Megfeledkezünk arról, hogy az ember nemcsak testből és lélekből áll, hanem Tertullián gyönyörű meghatározása szerint: „testből, lélekből és Szentlélekből". Micsoda gőg s egyszersmind mekkora lealacsonyítás, az emberben nem látni mást, csak az embert.

Isteni állampolgárságot nyervén, nincs jogunk arra, hogy természetfölötti kegyelmi eszközeinket, képessé-

geinket „leszereljük”, nincs jogunk, hogy laicizálva éljünk, valamint arra sincs jogunk, hogy érzéketlenül és tétlenül nézzük, hogyan laicizálnak mindent körülöttünk. Kell, hogy Isten valaki legyen a mi életünkben, amint szükséges, hogy valakinek számítsák a társadalom, a nemzetek életében is; kell, hogy Istené legyen az első hely, mert Őt csak az illeti meg.

Manapság mindinkább arra törekednek, hogy Istent számúzzák, félretegyék, hogy elhitessék az emberekkel, hogy nem többek pusztá embernél. Ráerőszakolni a népekre vagy az egyénekre a természetfölöttinek a feledését, megfosztani őket ettől, nem jelent mást, mint már előre rájuk kényszeríteni a kárhozatot. Az elkárhozottak nem egyebek, mint mennyei polgárjogukat veszített lények, mindörökre „leszerelt”, laicizált teremtmények. A pokol nem egyéb, mint az általános laicizálás országa, az a birodalom, ahol — Isten az ő számukra megszűnt lenni, mert a bukott angyal is, ember is így akarták.

Isten fiai lévén, ne éljünk úgy, mintha pusztá emberek volnánk. Éljünk isteni módon és dolgozzunk azon, hogy körülöttünk mások is isteni életet éljenek! Juttassuk érvényre természetfölötti kiváltságainkat és segítségük a lelkeket annak megértésében, hogy ők is hivatva vannak a bennük lakozó Istennel együtt élni.

A világiakat — jegyezte meg igen helyesen valaki — sokkal jobban vonzaná a vallás, ha a helyett, hogy a kereszténység legjellemzőbb pontjait árnyékban hagyják, megmutatnák azokat teljes nagyszerűségükben.

4. Csodák közt élünk.

A természetfölötti adományokról P. Gratry azt mondja: Az emberek csodák között járnak, a nélkül, hogy rágondolnának.

Isten jelenléte az emberi szívben nem a legnagyobb csoda-e? És ki gondol rá? Ki törődik vele? Hiába beszélsz

nekik, mondja Fénelon, semmit sem látnak, semmit sem gondolnak.¹

Pedig „Szívünk isteni Vendégével való életközösség az a rendes állapot, melyben minden modern kereszténynek élnie kellene.

Sajnos, nem így van. Ezer, vagy talán tízezer közül egy lélekről mondhatjuk el, hogy méltóképen felhasználja az isteni adományt.”²

Nem végtelenül szomorú-e ez? És ha már végre tudatára ébredünk, nem kell-e ennek az állapotnak véget vetnünk? Mindenekelőtt önmagunkban. Miért nem éljük a megkereszteltek rendes életét? Miért ne bírnánk rá másokat is, hogy használják fel az isteni jelenlét végtelen adományát?

¹ La Philosophie du Credo. 2201.

² De Ségur: Le Chrétien vivant en Jésus. 281.

III. RÉSZ.

A halálos bűn szakítás a bennünk élő Istennel, az Atyával, Fiúval és Szentlélekkel.

I. FEJEZET.

A bűn szakítás a mennyei Atyával.

1. Az Atya fiainak fogadott minket.

Egy gazdag ember találkozott az utcán egy szegény gyermekkel. Magához vette és fiává fogadta. Felneveli, táplálja, gondozza. A gyermeknek joga van arra, hogy a családi asztalhoz üljön, hogy a család örömeiben részt vegyen; hogy felhasználja a családi összeköttetéseket és mindazokat az előnyöket, amelyek az uralkodó fiát megilletik. Később, ha hűséges marad, nevelőatyja az örökségből is részt juttat neki. Egy feltételt szab eléje: ne hagyja el a családi otthont, ne árulja el annak a személyét és érdekeit, aki magához vette, felnevelte, nemessé tette.

A gyermek felnővekedik. De hálátlan lesz. Enged a csábításnak. Otthagytja nevelőatyját, a családi jólétet és az ígért örökséget. S mi több, még arra is vetemedik, hogy atyját félretaszítja és helyét elfoglalja, hogy ő legyen az úr.

A hálátlan gyermek kísérlete nem sikerült.

Az eredmény az, hogy az atya megtartja minden méltóságát, minden hatalmát, egész vagyonát, de a gyermeket mindörökre elűzi magától. „Menj, nem ismerlek többé!”

Ez a példa eléggé megvilágítja azt, amit a hittudomány „isteni örökbefogadás”-nak nevez. Azt a módot

is elének tárja, ahogyan az ember a tiszta szeretettől sugallt örökbefogadást a Magasságbelinek meghálálta.

Kezdetben, mikor Isten az embert a természetfölötti méltósággal felruházza, még csodás, meg nem érdemelhető kincsekkel tetézi természeti adományait. Ezenkívül megígéri az embernek, hogy ha hűséges marad, később a mennyei örökséget is elnyeri és már erre az életre azt a lehetőséget nyújtja neki, hogy kiváltságos módon az isteni életben részesedjék. Az ember pedig a gonoszlélektől félrevezetve: „lesztek, mint istenek“, arra vágyik, hogy Istent megfossza trónjától. Ezért azután kiűzik a Paradicsomból és megfosztják az isteni adományoktól.

2. A gyermek megtagadja Atyját.

De Ségur „*Simple Histoires*“ című könyvében a következő esetet olvassuk:

Egy vásár alkalmával egy apa elveszti leányát. Sokáig hiába keresi. Négy évvel később Londonban, ahol ismét kutatni kezdett utána, egy gyermeket vesz észre a díjbirkózók sátorának emelvényén. Nem kételkedik benne, hogy ez az ő leánya. A deszkára kapaszkodik: „Gyermequem!“ — kiáltja. De a leányka már elfelejtette gyermekkor első éveit, a komédiás bódéjában való hosszú tartózkodás kétségtelenül meg is rontotta, a rossz társaság és a csúnya beszédek megmetyeltyék lelkét. A leányka így válaszol: Őn az én apám? Nem ismerem Őnt. Az én igazi apám itt van. S ezzel az ijesztő képű kuruzslóra mutat, aki már közbe akart lépni, hogy zsákmanya ki ne szabadulhasson kezei közül.

Hányszor engedünk a beteges kíváncsiságnak és az alacsony élvezeteknek. A gonoszlélektől, a lelkek e tolvajától elcsábítva, hányszor megesik velünk is, hogy elengedjük a mennyei Atya jóságos kezét. A nyomorult, akinek zsákmanyai leszünk, messze, nagyon messze ragad el magával. Mi pedig menekülünk az utánunk kutató Isten elől. Ez nem azt jelenti, hogy Isten nem tudna bennünket megtalálni. Mikor azonban szívünk ajtaján kopogtat, amikor a lelkiismeretünk vagy a pap szavai

által hívogat bennünket, a gonoszlélek megkettőzteti meggyőző erejét, szemünk előtt villogtatja hamis ékköveit, fogva tartja figyelmünket és megbénítja akaratunkat.

Ha legalább valami érdemes dologért mondhatnánk le Istenről!

De nem! Semmiségért adjuk oda magunkat meggon-dolás nélkül. Semmit érő tárgyért, tekintetért, egy olvas-mányért, hitvány szóért és kívánságért kiszolgáltatjuk magunkat.

Hogyan szól Szent Ágoston a bűnöshöz? Istennek te elegendő vagy — neked pedig Isten nem elég?

Te a külső világban a semmi után futkosol; keresd inkább magadban a legfőbb jót! Magadban; íme ez az, ami hibánkat különösen súlyossá teszi.

Messziről megsérteni valakit: képmutatás, de némi-képen megmagyarázható. Szemtől-szembe megsérteni valakit, akit oly szoros kötelékek fűznek hozzánk, — hiszen bennünk él, velünk egy szív, egy lélek — ez különös vakmerőség, melytől már a legelemibb becsület-érzésnek is vissza kellene riasztania bennünket. Hozzá-tehetjük: e sértéstől a szeretet legelemibb foka is meg-óvhatna bennünket.

Az ellopott gyermek nem volt felelős tettéért. Alig ismerte édesatyját. De mi! Mi nem mondhatjuk, hogy Istent nem ismertük! Azt sem mondhatjuk, hogy nem volt elég jó hozzánk.

3. Az Atya keresi hűtlen gyermekét.

Midőn valamely lélek hűtlen lesz Istenhez, az isteni irgalom és jóság akkor sem szűnik meg számára. Isten keresi a lelket és végtelen jóságának különféle kegyel-mével próbálja azt visszatéríteni. Isten mindenütt ott van, hogy megmentse a tévelygőt. Ott van, karjait tárja felénk és úgy hív bennünket. Minden módon unszol, kívülről is, belülről is: Gyermekem, én vagyok az, én, a te jó Atyád. Könyörgöm, térj vissza! Ha tudnád, meny-nyire vágyom, hogy ismét az én gyermekem légy!

Semmi sem mutatja jobban a mennyei Atyának irgalmas szeretetét, mint a választott népével szemben való magatartása az ószövetségben.

Az a szálnalmas választott nép folyton ki-kitér a Magasságbeli gyöngéd közeledése elől. Isten megkísérli, hogy figyelmeztetéssel, sürgető buzdítással, fenyegetéssel a kötelesség útjára vezesse. Izrael néha megérti, — de ritkán! Legtöbbször még jobban megrögződik a bűnben; vagy pedig, ha megbánta, újra és újra visszaesik és nem hallgat többé sem Istenre, sem a prófétákra. Istennek ez mély fájdalmat okoz, és e szomorúság utálatná válik, mikor látja, hogy Isten népe mily keveset hajlandó megtenni Érette, Istenért. Ekkor méltó felháborodásában így szól: Elég volt, Izrael! Eddig népemnek neveztelek. Ezentúl nem vagy többé az én népem!

Tovább lapozunk a Szentírásban abban a hitben, hogy most már csak Isten haragjáról lesz szó. De mit látunk? Isten újra megszánja hűtlen népét. Úgy látszik, mintha Izrael megtérne tévelygéseiből, nem tud lesujtani igazságos haragjában. Meg kell bocsátania gyermekének.

S ez nem egyszer esik meg a választott nép történetében, hanem tízszer, százszor, számtalanszor.

Az Úr Jézus egyik hasonlatot a másik után alkalmazza, hogy élénk tárja a családatya aggódó buzgalmát. Ez ugyanis rá akar találni gyermekére, aki a bűn által eltávolodott.

Ha a gazdasszony egy pénzdarabot elveszített, mely szorgalmasan keresi mindenütt. Lámpát gyújt, a bútorok alá néz és minden sarkot kisöpör.

Hát a pásztor mit tesz, ha egyik báránya eltévedt? Nekiindul, felkutat minden bokrot, megkérdez mindenkit, utána megy a hegyek közé, szakadékok szélén jár, ügyet sem vetve a fáradságra... mindaddig, míg valami zord szikla aljában kiéhezve meg nem találja az ostoba kis bárányt, aki majd meghal a félelemtől. Mily örömmel szólítja nevén, emeli karjaiba és viszi haza az akolba.

Az Úr Jézus erre akkora örömet érez, hogy ecsetelésére különösen erős, szinte túlzó kifejezéseket használ:

„Több öröm van a mennyországban egy megtérő bűnösért, mint kilencvenkilenc igazért.”

Íme, ezt cselekszi Isten, hogy nekünk visszaadja az isteni életet.

Egy missziósbeszéd végeztével, melyben a pap a jó Pásztor példabeszédét fejtette ki, egy derék munkás jelentkezett nála gyónásra: „Annak a pásztornak a története, aki a juha keresésére indul, valahogyan meghatott engem. Gondoltam magamban: az a juh én vagyok.”

Igen, az a juh, az bármelyikünk, akivel megesett, hogy elhagyta az Atya nyáját.

II. FEJEZET.

Isten Fiával való szakítás.

1. A halálos bűn Isten Fiának elárulása.

Az Atyával szemben a halálos bűn végtelen nagy hálátlanság.

De az Úr Jézussal szemben a halálos bűn árulás, esküszegés.

Az ígéretek meg nem tartása, a szerződések megszegése, — tegye azt egyik nemzet a másikkal szemben, az állam az Egyházzal, az ember az Istennel szemben — egyformán hitványság, jellemtelenség.

Mi pedig hányszor és milyen ünnepies és szent fogadással kötöttük le magunkat az Úr Jézusnak!

Első szentáldozásunk napján nem jelentettük-e ki, hogy ellene akarunk mondani az ördögnek, és az Úr Jézust óhajtjuk követni?

Mennyi időre tettük az ígéretet? Erre vagy arra a napra, hétre, arra az évre, húszéves korig, a házasságig? Nem! Mi ezt mondtuk: „Az Úr Jézushoz fogok mindörökké ragaszkodni.” Tehát mindig, egész életünkben, az örökkévalóságban!

Bizonyos ideig hűségesek maradtunk.

De íme, eljött az első erős kísértés órája. És elbuk-

tunk... halálos bünt követtünk el. — Nem hitvány szószegés ez?

Kétoldali szerződést kötöttünk Istennel. Ki tépte szét a szerződést? Hajdan azt erősítettük: „Ellene mondok a Sátánnak és mindörökké az Úr Jézushoz fogok ragaszkodni.” És most: „Ellene mondok Jézus Krisztusnak és a Sátánhoz ragaszkodom. Az Úr Jézus nem kell többé. Megtagadom. A Sátánt akarom, ő lesz ezentúl az én uram.”

Természetesen, hacsak különös gonoszság nem lakik valakiben, ily világosan, ily érthetően nem mondja ki: „Mindörökre a Sátánhoz kötöm magamat.” De a gyakorlatban igenis megtesszük. A bűn, a halálos bűn pillanatában Krisztus és az Ő ellensége közül határozottan az ellenséget választjuk, mert ahhoz szegődünk.

Isten ítélőszéke előtt mily aggodalmi lehetnek annak, akinek a legmagasabb felségsértési bűnről kell majd felelnie.

Egyszer majd felharsan a kürtjel a lelkek általános mozgósítására és felhangzik a jel az egész földön; minden élő, minden holttest, mindazok, akiknek keresztény életét annyi gyávaság és hűtlenség csúfította el, meghallják a rettenetes szót: „Halottak, keljetek fel!” Micsoda remegés lesz akkor!

Minden ballépés, melyhez akaratum is hozzájárult, ha meg nem bántuk, meg fogja kapni büntetését: „Te önmagad alacsonyítottad le magadat, keresztény lélek! Legyen meg a te akaratod! Fiat voluntas tua, homo, in aeternum! Te engemet mindörökre elűztél magadtól. Helybenhagyom: mindörökre. S ezentúl menj! Nem ismerlek! Az isteni ismertetőjegyet letépted magadról. Lelkedben már csak egyedül vagy, pedig együtt kellene ott lennünk, nekem és neked. Maradj meg annak, ami vagy! Tartsd meg, amid van, vagyis önmagadat! Én elmegyek, vagyis inkább távol maradok, mivel így akartad!”

Az első keresztények idejében, hogy jobban belevéssék az újonnan megkeresztelt emlékezetébe, milyen kötelezettségeket vállalt magára, a következő szertartást léptették életbe. A hitujoncot fehér ruhába öltöztették,

melyet az az Egyházba való felvételét követő nyolc napon át viselt. A jelenlegi liturgia e szokásból annyit őrzött meg, hogy most a gyermek fejét fehér stólával érintik meg. E jelképes mozdulattal egyidejűleg a pap e szavakat mondja, melyeket, nem tudjuk, szigorú intésnek, vagy szeretetteljes buzdításnak kell-e neveznünk: *Accipe vestem candidam quam immaculatam perferas ante tribunal D. N. Jesu Christi.* — Fogadd az ártatlanság ruháját, vidd el szenny nélkül — makulátlanul — Isten ítélőszéke elé. Az elsőáldozás napján a ruha vagy vállszalag fehérségének ugyanaz a jelentősége van.

Mit tettünk mi ünnepélyesen megígért lelki tisztaságunkkal? Megőriztük-e makulátlanul?

Abban a korban, mikor a vandálok üldözése dühöngött, egy Elpidophoros nevű hitehagyott gyűlöletével üldözött egy hitéhez hű diakonust. Elpidophoros magaviselete miatt elkeseredve a diakonus megszerezte magának a ruhát, melybe ellenségét az Egyházba való belépése napján öltöztette, és a hitehagyott keresésére ment. Messziről észrevevén, kibontotta a ruhadarabot és mint zászlót lobogtatta: „Nézz ide! Megismered-e ezt a ruhát? Most meggyalázod, de az ítélet napján ez fog bevádolni. Vigyázz magadra!”

Legalább ha az, akit ily gonosz könnyelműséggel eltaszítunk, nem volna több egy teremtménynél, akinek szavunkat adtuk! Pedig ezerszer több annál! Amik vagyunk, neki köszönhetjük. Hogy mi olyanokká lehessünk, amilyenek vagyunk, mennyi szenvedést kellett magára vállalnia. Láttuk, mibe került megváltásunk.

2. Krisztus hóhéra.

A bűn által az Úr Jézus Krisztus minden fájdalma, a kereszten kiontott vére, a kínszenvedés minden borzalma hiábavaló, értéktelenné lesz. Mi több, a mi vétünk a valódi értelemben felújítja ezt a sok szenvedést. Krisztus igazi hóhérai nem a római katonák, akik az Antonia-fellegvár testőrtermében a Megváltó vállait korbácsolják, arcába köpnek, bíborpalástba öltöztetik, vagy

akik a Kálvárián szöget vernek kezeibe, lábaiba és nád-vesszőkkel ütik a tövisektől véres fejét. Krisztus igazi hóhérai mi vagyunk.

Egy plébánián a nagy missziósfeszület le akart válni a fakeresztről; a plébános elhivatott egy kovácsot, hogy verje be újra és erősebben a szögeket, amelyek a Megváltó szent alakját a fához erősítették. A kovács oda-támasztotta a létrát és felmegy rá. A Keresztrefeszített közelébe érve hirtelen érzi, hogy hite megelevenedik. Az, aki már régóta nem gyakorolta vallását, most sajnálkozást érez. Bűnbánat fogja el, szemei kidagadnak, karja, mely a kalapácsot tartja, erőtlén marad: Plébános úr, — susogja a létra aljában álló papnak — nem bírom, igazán nem vagyok képes rá!

Ha a kísértés pillanatában Krisztus szenvedéseinek gondolata ily elevenen támadna fel bennünk, kétség-telenül nem esnénk el oly gyorsan.

Szent Domonkosnak egy nagyon régi életrajza a következőket mondja: Egy nagyon kétértelmű nő, szokásos túlzott vendéglátása ellenére is egy este egyedül volt. Egyszerre csak kopognak ajtaján. Igen szép ember áll előtte, aki azonban nagyon szomorúnak látszik. A nő meghívja, ossza meg vele vacsoráját. Az idegen elfogadja. És íme, azon a helyen, ahol az idegen ül, az asztalneműt vércsöppek borítják. A nő siet kicserélni az asztalkendőket. Néhány perc múlva a fehérnemű ismét tele van vérrel. A nő ekkor megérti. A férfi, aki vele szemben ül, nem közönséges ember, hanem a golgotabeli Keresztrefeszített; s ez a sok kiontott vér, az ő bűnének ára.

Vajjon igaz-e ez a történet? Nem fontos. Szimbolizmusa mindenesetre találó. A halálos bűn az Úr Jézus-sal szemben esküszegés, kegyetlenség, vérontás.

III. FEJEZET.

Szakítás a Szentlélek Istennel.

1. A Szentlélek vagy a gonoszlélek.

A keresztség az a szentség, mely bennünket Isten gyermekévé tesz és lelkünket az isteni bennünk lakozás nagy kincsével ajándékozza meg. E nagy szentség tehát az Úr Jézussal egyesít bennünket. Igen üdvös volna, ha néhanapján a keresztség szertartásairól, annak mély értelméről is elmélkednénk. Így sokkal könnyebben és tökéletesebben felfognánk, hogy kegyelem által a teljes Szentháromság tölti el lelkünket. Már céloztunk ennek az ékesen beszélő keresztyén liturgiának egyik mondatára. Az egész szöveg tele van üdvös gondolatokkal.

A kisgyermeket elhozzák. Nem léphet be a szentélybe, hanem az előcsarnokban kell maradnia, mert még az „Egyházon kívül” áll.

De íme, a pap felteszi ama fontos kérdéseket, melyekre válaszolva a jövődöbeli „Isten gyermeke” a kereszta és keresztanya segítségével határozott akaratát nyilvánítja.

Megtörténik a szeretetteljes vallatás: „Akarsz-e megkeresztelkedni?” „Akarok.” És így tovább. Azután a pap veszi át a szót. Az átváltoztatás és feloldozás szavait is ideszámítva soha szavaknak nem volt nagyobb hatalmuk. Soha szó fel nem tárta előttünk jobban a pap hatalmának hasonlíthatatlan nagyságát. Micsoda meggyőző erővel beszél ez a karingbe és stólába öltözött ember! Mily biztosan tudja, hogy szavainak engedelmeskedni fognak. A gonoszlélekhez fordul és így szól hozzá: Távozz, aljas szellem! Hagyd el a gyermeki lelket. Engedd át helyedet a Szentléleknek! Exi ab eo, immune spiritus et da locum Spiritui sancto.

Megható párhuzam. Az eredeti bűnnél fogva e kisgyermek lelkét valaki hatalmában tartja. Neve Sátán, gonoszlélek. De e kifejezés nem eléggé megvető, pedig

neki itt nyilvánosan meg kell adni az egész lényét kifejező elnevezést. Olyan néven kell szólítani, amely cselekvési módját is megjelölje. S a liturgia nem riad ettől vissza: Távozz, aljas szellem! Immunde spiritus szóról-szóra, szennyes lélek. Távozz! És add át helyedet! — Kinek? „A Szentléleknek!”

Mily nagyszerűek e szavak, mily isteniek, mint minden ige, mely teremtő erővel bír. Hatalmuk abban a pillanatban futásra készíti a „Sátánt”. Helyét a Szentlélek foglalja el, hogy amennyiben rajta áll, e lelket mindörökké magáévá tegye. „Eljövünk... és ott maradunk.”

Szent Lajos aláírásoknál szívesen használta a Poissy Lajos nevet a helység után, ahol a keresztség szentségét nyerte. Hiszen ott lett ő keresztnyé és az isteni élet birtokosává. Vajjon helyesen cselekszünk-e mi, akik a keresztséggel oly keveset törődünk? Nincs-e inkább igazuk a szenteknek, akik annyi szeretettel gondolnak e szentségre?

2. A gonoszlélek ismét uralomra törekszik.

A gonoszlélek jobban ítéli meg a dolgokat, mint mi. Ő nem úgy futamodott meg, hogy hátra ne fordult volna. Elment, hiszen másképp nem tehetett: a parancs keményen és határozottan hangzott. De mihelyt lehetséges, visszajön.

A Szentlélek most korlátlanul uralkodik e gyermekben. De a Sátán nem nyugszik mindaddig, amíg összejátszva azzal, akit most elhagyott, vissza nem térhet régi hajlékába. Hiszen azt hűbérének, jogos birtokának hiszi. Arra nincs hatalma, hogy Isten fenséges lényével szembeszálljon. De megtámadhatja emberi teremtményeiben. Legfőbb vágya tehát az, hogy az emberi szívből a Szentlelket elűzze, hogy visszatérhessen lelkünkbe és ott, mint legfőbb hatalom uralkodhassék. Isten és a Sátán közötti játékban vajjon mi forog kockán? A mi természetfölötti kiváltságaink. Isten élete lelkünkben.

Vizsgáljuk csak meg, az ördög mivel kárpótol ben-

nünket az isteni kincsekért, melyeket magunkban hordozunk. Figyeljük meg az Úr Jézus megkísértését vázoló evangéliumi jelenetet.

Remélve, hogy magát az Istenembert is bűnre csábítja, a Sátán felviszi egy magas hegyre — s ott egy hatalmas kézmozdulattal megmutatja neki az egész mindenséget, így szólva hozzá: „Mindez a tied, ha leborulva imádsz engem.”

S e csábító ajánlatok nemcsak Krisztusnak szólnak. Az ördög minden áldozatra kész, hogy hatalmába keríthessen egy lelket, hogy megfoszthassa természetfölötti kincseitől. Képes az összes anyagi javakat cserébe adni értük. Ez érthető is. Alapjában véve a kettő semmi arányban sincs egymással. Jól tudja, hogy nem vesz a cserén.¹

Tegyük fel, hogy egy pillanatra diadalmaskodott. A lélek elbukott, súlyosan elbukott. Külsőleg semmi sem látszik. Két személy közül, akik az utcán mennek, az egyik kegyelem állapotában van, a másik halálos bűnben. Ki látja a különbséget? Senki. Valóban pedig mekkora az ellentét!

Abban a homályos, de valóban létező benső részben, a lélek legmélyén, különös forradalom játszódott le. A rossz szenvedélyek forrongása, terjedése után az ösztönök diadalmaskodtak a hit parancsszava fölött, az akaratot vasra verték és kiadtak egy különös száműzési parancsot.

¹ Ellenben jegyezzük meg, hogy a gonoszlélek ígérhet, amit akar; úgyis az a szándéka, hogy ígérétét nem tartja meg. Vajjon minden kísértés alkalmával nem csillogtatja-e előttünk a földi paradicsomnak ragyogó, színes képeit: „Egyezz csak bele a bűnbe, — majd meglátod, micsoda élvezetek birtokába helyezlek!” És csak midőn a bűnt elkövettük, vesszük észre, hogy az a mindenség, az örömöknek ama paradicsoma, igen csekélység, — a semminél is kevesebb. Hiszen a „hazugság atyja”, a sátán ígérte!

3. Távozz, Szentlélek!

A keresztség alkalmával a pap így szól: „Távozz pizskos szellem, szennyes lélek, add át helyedet a Szentléleknek!” A bűnös megfordítja a szavakat, melyek keresztténnyé tették és így szól: „Menj, Szentlélek, menj, nem kellesz többé! Menj, elűzlek! Távozz innen, távozz belőlem! És add át helyedet...” „Kinek, nagy Isten!” „Add át helyedet a pizskos szellemnek. Ezentúl, aljas szellem, azt akarom, hogy te tartózkodjál bennem!” Ime, a különös helyettes, aki ott üt táborn, ahol ezelőtt Isten uralkodott. Manapság, a mi művelt országainkban, ritkán fordul elő, hogy a gonoszlélek látható módon megszálljon valakit. Csak a távoli vidékeken működő misszionáriusok jeleznek itt-ott egy esetet. Isten rendes körülmenyek között nem engedi meg az ördög jelenlétének külső nyilvánulásait, és pedig több okból nem. De ha kissé gondolkozunk, belátjuk, hogy aki halálos bűnt követ el, a szó legszorosabb értelmében, megszállott egyén. Nem mondjuk ugyan az ilyenről, hogy ördögtől megszállott, mert e kifejezésnek már bizonyos külön értelmet tulajdonítanak. De mondhatjuk, hogy — az ördög hatalmában van, mert ez teljesen igaz és sohasem győződhetünk meg róla eléggé.¹

¹ Azonban jegyezzük meg a különbséget. A Sátán nem lényegével hatol be a bűnös lelkébe, ezt csak Isten teheti meg, hanem működése, vagyis gonosz sugalmazásai által. Ezt tanítja Szent Tamás, megmagyarázva az Evangélium e szavait: „Introivit in eum Satanas.” (János XII. 27. Júdással kapcsolatban.)

Contra gentes lib. 17. cap. XVIII.

P. Froget írja: Istennek kizárólagos és másra át nem ruházható kiváltsága, hogy lényegével hatolhasson be lényünk legbelsejébe. Ami az ördögöt illeti, az be tud ugyan hatolni a testbe, annak tagjait az akarat ellenére is mozgatni tudja, hat az érzékekre, a képzeletre és közvetett módon az akaratra is, de az értelem és akarat szentélyébe nem tud behatolni, legalább közvetlenül nem; ha tehát valakinek a szívébe bejut, azt nem lényegénél fogva teszi, hanem a gonosz hatásánál

4. Istent űzik ki templomából.

Az egyházi vagyon összeírása, vagyis elrablása alkalmával több országban kényszerítették Istent, hogy száműzetésbe menjen igen sok templomból. Baltával zúzták be a templomok ajtaját s kikergették az ott egybegyűlt híveket és világi célokra használták Isten házát. Mily megszenstelenítés!

A háború alatt pedig — ez is keserves idő volt a francia templomokra — agyonbombázták, felgyújtották a székesegyházakat, dinamittal robbantották fel a falusi templomok tornyát, kényszerítve Istent, hogy ott keresen menedéket, ... ahol tud. Ez is megszenstelenítés.

Mennyivel szörnyűbb az a megszenstelenítés, mikor az ember nem élettelen, kőből épült templomból űzi el Istent, hanem élő templomból, a lelkéből.

A Szentlélek nem kevésbbé szent, mint az Úr Jézus szent Teste. A két valódi jelenlét közül a harmadik személy jelenléte bennünk nem kevésbbé való, mint a második személy jelenléte az Istent rejtő tabernákulumban.

És az a könnyelműség, amellyel mi összerombolni engedjük, jobban mondva, magunk romboljuk össze Isten áldott tabernákulumát, a saját belső szentélyünket, nem származik-e bizonyos igazságok érthetetlen és kárhozatos feledéséből? Elfeledjük, amit Szent Pál az első keresztények előtt folyton hangoztatott, hogy így őket tisztaságra, szűzességre, szent életmódra buzdítsa és gyűlöletessé, úgyszólván lehetetlenné tegye előttük a bűnt: „Isten él bennünk és mi Isten templomai vagyunk”.¹

fogva; a rossz gondolatok és bűnös tettek által, melyeket sugalmaz és melyeket sikerül neki végrehajtania. — (De l'habitation du Saint Esprit dans les âmes justes. 59. l.)

¹ Ez a gondolat, hogy az emberi lélek nem más, mint templom, oly ismeretes volt az első keresztények előtt, hogy a Szent Barnabásnak tulajdonított apostoli levélben a szerző azzal vigasztalja őket a jeruzsálemi templom lerombolásáért, hogy van még egy temploma Istennek és az a mi lelkünk élő temploma.

IV. RÉSZ.

Milyen legyen viszonyunk a bennünk élő Istenhez?

Már abból a kevésből is, amit eddig mondtunk, nyilvánvaló, hogy égnünk kellene a vágytól, hogy a bennünk lakozó Istennel együtt maradjunk. Szomjúhozunk kellene a Vele való bensőséges, bizalmas viszonyt. Hiszen bennünk van, csak rá kell eszmélnünk a fölséges valóságra. És azért lakozik bennünk, hogy együtt éljünk Vele. „Krisztus követése” nem fél kimondani a szót, hogy „végletekig menő”, határtalanul meghitt viszonyban kell lennünk a bennünk lakozó Istenhez, olyan viszonyban, mely méltó szeretne lenni Istennek irántunk tanúsított határtalanul bizalmas jóságához, familiaritas stipenda nimis!

Mint már említettük is, mi most nem a misztikus lelki egyesülésről szólunk, hanem csak az általános és rendes viszonyról, melyre minden kereszténynek törekednie kellene a lelkében lakozó, imáadásraméltó isteni Vendéggel szemben.

A misztikus egyesülést tehát itt nem tárgyaljuk. Csupán az esetleges fogalomzavar elkerülése végett pár rövid mondatban megállapítjuk, hogy a misztikus szó mit jelent. Tárgyunkkal kapcsolatban azt jelenti,

1. hogy a lélek képességei csodálatos módon oly magasba vannak emelve, hogy alkalmasakká lettek Istennek bennünk való lakozását kivételes módon is tapasztalni. Az ilyen állapotban levő lélek közvetlen módon ismeri meg az isteni Vendég jelenlétét — holott az általános és rendes módja ennek a megismerésnek közvetett, mert a hit által történik;

vagy azt jelenti a misztikus szó, 2. hogy Isten, aki a kegyelem által jelen van lelkünkben, jelenlétét kivételképpen másként is, például szent embersége által is kinyilvánítja.

Ebből láthatjuk, hogy Istennek bennünk való lakozása az alapja az általános, rendes jámborságnak és a misztikus életnek is. A különbség csak az, hogy a misztikus kivételesen magas fokban vagy csodálatos módon tapasztalja ugyanannak az isteni Vendégnek jelenlétét, melyet a kegyelmi élet általános és nem rendkívüli fokán minden keresztény élvez.

Ezek után vegyük fontolóra, milyennek kell lennie minden keresztény lélek viszonyának a bennünk lakó Istenhez:

az Atyához,
a Fiúhoz és
a Szentlélekhez.

I. FEJEZET.

1. Az Atya gyermekei.

„Értsd meg jól, keresztény lélek! Nem olyan ember vagy, amilyennek Isten óhajt. Nem vagy az igazi ember, nem vagy olyan, amilyennek Isten elgondolt. Nem vagy olyan, amilyennek magad elgondolod az embert, amikor tiszta óráidban eszményképed lebeg a lelked előtt. Mit tettél mindeddig az élettel? Hol van Isten fogadott gyermekének a méltósága? Vajjon Isten gyermeke vagy-e tetteidben, gondolataidban? Nem. — Nos hát sirasd meg megszejtetlenségűt, hiú, meddő életedet és az első könnyben megtaláld Istent.”

Igy beszél P. Gratry a bűnben élő emberhez.

De azok a lelkek, akik rendszerint vagy állandóan a kegyelem állapotában élnek, vajjon tudják-e, mennyi kincset, erőt, segítséget nyújt nekik a mennyei Atya által történt isteni örökbefogadás? Hiszen ezáltal az Atyának életében részesedünk, Istennel életközösségre

lépünk, természetesen annyiban, amennyiben teremtmény részesülhet a fölséges isteni életben. A mennyei Atya abban a mértékben közli velünk életét, amennyiben mint teremtmények erényeinknél fogva magunkba fogadhatjuk Istent.

Az emberi örökbefogadás a jog és a törvénylátás körébe tartozik. Megengedi a név, a címer viselését, az örökségben való osztozást; de ugyanazt a vért nem tudja az illetőbe önteni. Az isteni örökbefogadás által ugyanazt az életet éljük, amelyet Isten. Szent Péter tanúskodása világos: „Ut per haec efficiamini divinae consortes naturae, — hogy az isteni természet részesei legyünk.”

„Nem kételkedhetünk benne, hogy a felsőbbrendű élet, melyet Jézus Krisztus lelkünknek adott, részesedés magának Istennek életében.

Eredetét világosan ismerjük. Az Atya kebléből származik, mint maga az Ige; a Fiúisten volt az, aki előkészítette, kidolgozta számunkra és mi több, meg is érdemelte keresztdozatával. Így mindazok, akik elnyerték, Isten fiai lettek s e magasabb szempontból nézve, nem az ember véréből valók, nem a test, az ember akaratából születtek, hanem Istentől. Mi csakugyan részesei vagyunk az isteni természetnek; valami isteni elem van bennünk: Istent viseljük testünkben, Isten szelleme élte és vezet bennünket, az isteni elem átalakít bennünket, mint ahogyan a tűz átformálja a vasat. S az istenségtől eltöltve az élő Isten templomai vagyunk.”²

Lehet-e jobban összefoglalni természetfölötti létünk történetét? Lehet-e találójában vázolni azt a viszonyt, melyben az isteni Szentháromsággal, kiváltképpen az Atyaistennel élhetünk vagy élnünk kellene? Egyetlen szó mindent kifejez. Mi nem átvitt értelemben, hanem a valóságban „filii Dei”, Isten fiai lettünk.

Ha pedig megértettük a megszentelő malaszt dog-

¹ II Petr. 1, 4. — Az Offertorium liturgiája nem mond egyebet: divinitatis consortes, részesei az istenségnek.

² Exhortations à un jeune homme chrétien, Abbé Chabot-tól, Beauchesne, 1909. 242. lap.

máját, mintegy magától következik ebből, hogy a leg-szentebb Atyának, a leggyöngébb szeretettel tartozunk.

2. Fogadott gyermekek.

A mi szerető Atyánk nem akarta, hogy a vele való viszonyunk csupán a Teremtő és tulajdona között fenn-álló viszonytal legyen egyenlő. Ő magához vonzott, bizalmasaivá tett, gyermekeivé fogadott minket. Atyánk nem távoli istenség. Fenségét, nagyságát nem arra használja fel, hogy annál jobban éreztesse velünk, mekkora távolság választ el Tőle. A mi közelünkben élő nagy Isten annyira megszüntette a távolságot Ő és mi közöttünk, hogy bennünk él.

Az ember alattvaló, rabszolga volt. S most a család tagja lesz. Istent valósággal nemcsak Atyának szólíthatja, hanem saját Atyjának is nevezheti. A keresztény lélek az Úr Jézus testvére és együtt mondhatja vele: Mi Atyánk! Ugyanabból a vérből való, mint az Úr Jézus, és Jézus és az Atya egy vérből valók. Jézus a Fiú, de a keresztény is valóban Isten fiának nevezheti magát: fogadott fiú, kétségtelenül, mert Jézus természeténél fogva az isteni lényéből él, az ember pedig csak a kegyelem által. De azért a keresztény is Isten fia a leghitelesebb, legigazibb módon. A mennyei Atya ezer közül választotta ki, mert Isten bennünket szabadon teremtett az igazságok Igéje által.¹ Mivel földi gyermekei vagyunk, Isten Fiának szellemét küldi hozzánk, hogy lelkünket e kiáltásra készítse: Atyám! Atyám! S mivel fiak vagyunk, természetes, hogy jogunk van az örökséghez. Legidősebb testvérünk nem akarja magának harácsolni az egészet. Mit mondok? Hiszen azért jött le a földre, hogy az örökségbe ültessen bennünket, hogy a saját boldogságának részeseivé tegyen.

Földi pályája végeztével nem szállt-e föl az Atyához, hogy számunkra helyet készítsen? Egy napon visszajön

¹ Jakab I. 18.

értünk, mert azt akarja, hogy mi is ott legyünk, ahol Ő van.

Akkor már nemcsak lelkünk piciny mennyországának homályában fogjuk Őt átölelhetni, az isteni belső rejtekhelyen, hol számunkra jelen akar lenni. Ekkor már a szemtől-szemben való látás következik, itt már a teljes fényben fogjuk szeretni a mérhetetlen mennynek végnélküli örömei között.

A halál nem más, — mondja egy szentéletű ember — mint ugrás Atyám karjai közé. A mi mostani helyzetünk nem végleges. Mindazok, akik mélyebben gondolkoznak és figyelmesebben nézik a dolgokat, szenvednek ebben az átmeneti állapotban. „Mert a teremtet világ várakozása sóvárog az Isten fiainak kinyilvánítása után.” (Róm. VIII. 19 sk.)

„Hogy mi lesz belőlünk, még most nem látható.” Eljön a nap, amikor az ideiglenes helyzet megszűnik és az örökség birtokában, „Isten gyermekeinek dicső szabadsága” teljes pompájában kivirágzik. Eljön az óra, amikor az élet hatalmas árja elnyeli mindazt, ami veszendő volt bennünk.”

Isten így mindent előkészített a megdicsőítésünkhöz. Ennek pedig biztosítékát adta a Szentlélek által, mely a mi felsőbbrendű életünknek forrása.

Az pedig az egységben való teljes összeolvadás lesz.

3. Együttélés az Atyával.

Krisztus nem másért jött el, mint hogy már itt a földön lelkünkbe plántálja az Atya életét, ami az Ő élete is. Tette ezt pedig azért, hogy ez az élet bennünk maradjon és majd teljes pompájában kifejlődjék az örök boldogító egyesülésben. Ez az, amit az Atyától kért: „Amint te Atyám, énbennem és én tebenned, úgy ők is egyek legyenek bennünk és így elhiggye a világ, hogy te küldöttél engem.”²

¹ Ján. III. 2.

² Ján. XVII. 21—23.

Ismerünk-e történelmet, melyért annyira lelkesedni és rajongani lehetne, mint az a történet, mely Istennek a lelkekben való életét tárja elénk, ezt a földön rejtett, de a mennyben fényességgel teli életét.

Van-e érdekesebb földrajzi mű, mint az, amely a kegyelem ezer kis patakjának folyását írja le, amint zajtalanul csörgedeznek a világban, mély, legtöbbször láthatatlan tavakból ömlenek ki és számtalan akadályon keresztül, az előttük felhalmozódó iszap, homoktömegek, hulladékok és szennyáradatok ellenére is a végnélküli óceán felé sietnek?

Van-e megrázóbb dráma ennél: Maga az Isten akar lakni egy lélekben, az pedig elúzi Istenét; vagy pedig a lélek, melyből Isten eltávozott, szerelmes vágyódással kutat utána, míg végre rátalál Istenre?

A Mindenható már régóta kereste, várva a megbánás pillanatát, lesve a szeretet ütötte rést, melyen keresztül a halott városba újra bejuthasson és ott új életre keltsen mindent?

Sajnos, mily kevés keresztény törődik ezekkel az igazságokkal. Mily kevésben van meg a gyermeki szeretet a Családatya iránt.

Pedig a mi isteni örökbefogadásunkért hálával és szeretettel tartozunk.

4. Miatyánk.

Mily könnyű volna állandóan e szeretettől áthatva élnünk, ha igazán megérténők az imát, melyre az Úr Jézus tanított meg bennünket: a Miatyánkot. Szándékosan mondom: az imát.

Midőn az Úr Jézus apostolainak a Miatyánk szövegét adta, nem így szólt hozzájuk: Íme, itt egy ima a sok közül, melyet elmondhattok, íme, egy példa az imádságra!

Az Úr Jézus azt mondta: „Ti azért így imádkozzatok!” Így és nem másképen!¹

¹ Máté VI. 9.

A keresztény imának tehát nincs több példája, több faja. A keresztény ima Krisztus imája, a Miatyánk, melyet Krisztus a kereszténység használatára szerkesztett. Így tehát „így imádkozzatok”. A hang határozott és parancsoló.

A Miatyánk tehát nemcsak az első az imák között, hanem az egyetlen ima. Ez nem azt jelenti: olyan ima, melynek szövege változatlan, mely minden közvetlen lendületet, minden személyes, élénkebb Istenhez emelkedést tilossá tesz az egyéni és eredetiségükben oly változatos lelkek számára. Hanem azt jelenti, hogy olyan ima ez, melynek a többi imák, ha valóban keresztény szelleműek, csak a változatai, a bővebb, kifejtettebb kiadásai lehetnek. Ez az ima nem tűr meg semmi lényegesebb módosítást, nem fogad el fontosabb hozzátoldást. Ez az ima mintaképe minden más imának. Olyan drágakő, melyhez'igazodniok, melyet másolniok kell a többi imáknak. A Miatyánk a többi imák ellenőrzésére szolgál. Minden más imának a benne foglalt gondolatokat kell visszatükröztetnie a nélkül, hogy lényegesen változtatna rajtuk.

Amikor imádkoztok, így imádkozzatok. Ezt mondjátok: Miatyánk.

A Miatyánk minden egyéni ájtatosságnak védőváza, személyes vallásosságunknak, belső életünknek lelke, mint ahogy a liturgiai életnek s az Egyház életének is főihetője, minden vallásos tevékenységnek főeltetője.

Sokan nem látnak e megható szavakban egyebet kedveskedő bevezetésnél, mellyel annak a kegyeit megnyerhetik, ki a mennyekben uralkodik.

Ezek a szavak sokkal többet mondanak. A legfőbb igazságot fejezik ki, azt az igazságot, mely mint közép-pont, kell, hogy az egész vallásos életet irányítsa. Viszont minden keresztény életnek ezt az igazságot kell magából kisugároznia.

Régente a „harag gyermekei” voltunk. A Miatyánk eszünkbe juttatja, hogy Krisztus Urunk óta ismét „Isten gyermekei” vagyunk. Sajnos, a megszokás miatt észre sem igen vesszük, mikor a Miatyánkot imádkozzuk.

Semmi különöset nem találunk benne, hogy Isten gyermekei vagyunk. Szinte úgy gondolkodunk, mintha jogunk volna hozzá, hogy Isten gyermekei lehessünk. Pedig jó volna igazán meggondolnunk, mily rendkívüli, mily mérhetetlen kegyelem, hogy Istent Atyánknak mondhatjuk, holott bűnösök vagyunk.

E gondolat megérdemelné, hogy kissé időzzünk mellette!

Mindíg ugyanaz a megnemértés! Bennünket a fenséges dolgok nem ejtenek csodálkozásba. Szent Pált pedig gyönyörűséggel teli ámulatba ejtették: Így kiáltott fel Istenhez: „Abba, Pater.” — Azt mondhatom Istennek: Atyám! Ó! Magamtól ezt sohasem tehetném. Hanem a Szentlélek, az Atya lelke lakozik bennem. Ő ismeri fel Istenben az atyai jelleget, mikor felkiáltok és Atyámnak hívom.

Mennyivel több lelkierőnk volna az életben, ha megérténők, hogy Isten velünk szemben atyai, sőt mi több, anyai érzelmeket táplál.

Mennyire igyekezett Krisztus Urunk, hogy ezt velünk megértesse! Az édesanya őszintén szeret. A menygyei Atya azonban százszor jobban szeret bennünket. Nézzétek a mezők liliomait! Salamon minden dicsőségében sem volt úgy öltözve, mint egy ezek közül. Öltözékük a mennyei Atya adománya. Nézzétek az ég madarait! A Teremtő eledel és menedék nélkül hagyja-e őket? Ezt is a mennyei Atya adja nekik. És ha Isten ily nagylelkű a liliomokkal és a madarakkal szemben, mennyivel inkább az lesz irányotokban.

„Miatyánk”, e szó a legszebb név, melyet Istennek adhatunk. Az összes többi megszólításoknak elébe kell ezt helyeznünk s mint értelmező jelzőt, a többinek magyarázatára használnunk. Isten igazságos — igen, de mégis Atyánk. Rettenetes is tud lenni, ha kell, sajnos! de még akkor is, mindig Atyánk.

S mily szomorú látvány, hogy annyi keresztényben, annyi jó keresztényben oly kevéssé van meg a gyermeki ragaszkodás. Hiszen lépten-nyomon bizalmatlankodnak.

Ha megpróbáltatás ér, Istent vádoljuk mindenért.

Csöpp hía, hogy kegyetlennek nem nevezzük. Isten kegyetlen? Meggondoltuk mi valaha, mit jelent e szó: Miatyánk?

Hibát követtünk el, — annyi sok bűn után ismét egyet. Elvesztjük bátorságunkat. Hiszen úgy megígértük, hogy többé nem vétkezünk, s most ismét elestünk. Isten nem fogja megbocsátani. Hogyan? Isten haragtartó volna?

Egy földi atya tarthat-e haragot? Nem. Azt akarjuk, hogy a mennyei Atya, aki a földi apák szívét alkotta, haragtartó legyen? Mily hallatlanul nehézkes a mi fel-fogásunk! Ha bűnt követtünk el, ne gyarapítsuk hibáinkat egy a többinél ezerszer súlyosabb vétkekkel, azzal, hogy Atyánkban kételkedünk. Ez jobban megmutatná, mint bármi más, hogy nem vagyunk gyermekei.

Vajjon a tékozló fiú gondolt-e arra egy pillanatig is, hogy atyja elutasíthatná? Nem. Nem. Föl gyorsan jó Atyámhoz!

A valódi gyermeki szeretet legelőször is annak a dicsőségét és nagyságát keresi, akinek gyermekei vagyunk. Teszi ezt pedig hármias formában.

Szenteltessék meg a Te neved! — Mily rosszul esik az istenkáromlást hallanunk, akár egyes emberek ajkáról jön, akár az államok kormánya részéről. Hogy szeretne az ember mindenegyes szítkot a szeretet felindításával és az engesztelés imájával ellensúlyozni!

Jöjjön el a Te országod! Ha Istent nem mint valami elvont fogalmat tekintjük, ég bennünk a vágy, hogy atyai szeretete minden emberre, minden családra, minden nemzetre kiterjedjen.

Legyen meg a Te akaratod! Mily vigasztaló a Miatyánk átértése, mennyire tágitja látókörünket!

Az események gyakran zavarba ejtenek minket. Mit csinál Isten? — kérdezzük. — Az akaratát. — De hiszen ez csak kegyetlen akarat lehet! — mondja némely önző vagy kislelkű. — Ha figyelmesebben nézném, tisztábban látnám és megérteném, hogy az előttem lejátszódó események közepette, melyek az igazságos és irgalmas Isten művei, egyetlenegy dolog biztos, az, hogy az Atya belőlem szentet akar formálni: Haec est voluntas Dei,

sanctificatio vestra; Ő oly dolgokat is meglát, melyeket én nem látok. Az Atya iránti igaz tiszteletre maga az Úr Jézus adott nekünk eszményi példát, mikor az Olajfák kertjében, a haldoklás órájában a „fiat voluntas tua” szavakat suttogta. Atyám, azt akarom, amit Te akarsz, mert Te akarod, úgy akarom s mindaddig akarom, amíg Te akarod!

A Miatyánk Isten jogainak foglalatja, de magában foglalja a keresztyén jogait is.

Isten gyermekei vagyunk, minden jogunk innen származik. Úgy beszélhetünk az Atyával, mint gyermekei, tehát követelhetjük mindama jogokat, melyek gyermekéi, hiszen az Atya hatalmazott fel reá.

Mindaddig kívánságokat fejeztünk ki a Miatyánkban. Az isteni parancsokat teljesítettük. Az Atya azt mondta: „Szenteltessék meg az én nevem!” Az ember igaz gyermekként utána mondta: „Igen, Atyám, szenteltessék meg a te neved” — és így tovább.

Most pedig mi mondjuk el határozott kívánságainkat. Gyermeki jogainkat érvényesítjük az Atyával szemben.

Mint gyermeknek, jogunk van ahhoz, hogy az Atya tápláljon: „Atyám, add meg nekünk mindennapi kenyerünket!”

Mint gyermeknek, jogunk van ahhoz, hogy az Atya elnézően bánjon velünk. „Atyám, bocsásd meg a mi vétkeinket!”

Mint gyermekei, megkívánhatjuk, hogy az Atya oltalmazzon: „Atyám, szabadíts meg a gonosztól.”

Imádkozni tehát nem jelent mást, mint otthon élni, vagyis nemcsak a lelkünk belsejében, hanem az isteni család kebelében is, mely lelkünkben lakozik; ott élni az örömek közepette, az istenre hagyatkozásban, abban a biztos tudatban, hogy megértenek, meghallgatnak, sőt mi több, kitalálják kívánságainkat is és gyöngédséggel vesznek körül.

Né beszéljen itt senki érzelmösségről. Tiszta hitről van itt szó, a hitigazság egyszerű következményeiről. Valahol a fiatal tüdőbetegek között úgynevezett „hála-

adó" társulat alakult, melynek tagjai a Boldogságos Szűznek szentelték magukat. Az egyik fiatal leány ezt az imát választotta: Anyám, tudom, hogy nagyon jó vagy, hogy szeretsz és igen hatalmas vagy. Ennyi elég nekem.

Miért nem beszélhetnénk mi is így Istennel? „Atyám, tudom, hogy jó vagy, hogy szeretsz és hatalmas vagy. Ennyi elég nekem.”

Ebben áll az igazi gyermeki szeretet.

Vajjon ez a szellem éltet-e bennünket? Miért késlekedünk, miért nem szeretjük ily gyermeki módon mennyei Atyánkat?

II. FEJEZET.

1. Az isteni Ige testvérel.

Az Ige azért szállott földre, hogy nekünk Életet adjon. Életet a legteljesebb bőségben, a saját Életét, Isten Életét, melyet Ádám elveszített.

Nem jött másért, csak azért szállt a földre. Mily nagyszerű a bennünk rejtőző isteni Élet. Mily nagy a lelkünk, hiszen isteni természetnek lett részese!

Kezdetben volt az Ige és az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige.¹

Az Igében volt az Élet, az az Élet, melyből Isten részt akart adni az embernek kezdettől fogva. Sőt csodás szeretetében e kincset a bűn elkövetése után Isten vissza akarja adni az embernek.

Az Ige testté lett. Az Élet a messzeségből közelünkbe kerül. Azelőtt túlságosan magas volt nekünk az ő fölsége, hogy befogadhassuk, most hozzánk hasonló emberi alakba rejti el isteni fölségét, hogy istensége az emberi formával együtt Krisztus személyét alkossa.

Ebből az Istenemberből az Élet átárad a többi emberbe, akik mind hivatva vannak arra, hogy „Hozzá

¹ Jn. I. 4.

hasonlókká”,¹ az Atya édes gyermekeivé legyenek. Mi tehát a kegyelem által Jézus Krisztus testvérei lettünk, Ő pedig mindnyájunk legidősebb testvére lett.

Ez a gondolat, — hogy mi az Úr Jézus testvérei vagyunk, hogy Ő a legidősebb, a nagy Testvér, némely lelket igen megragad. Némelyek pedig visszarettennek attól, hogy az Úr Jézust ilyen megvilágításban szemléljük. Úgy gondolják, így nincs elég különbség az Üdvözítő és ő közöttük. Ezek az Istent rettenetes Jehovának képzelik, kit mennydörgés és villámlás vesz körül és akihez csak szandáljaikat levéve, arcra borulva közeledhetnek. Az ő lelkiéletüket főképen Isten igazságos volta, Isten nagysága ihleti. Ennek oka az lehet, hogy túl sokat szoktak gyöngeségeikről, hibáikról elmélkedni. Lehet azonban, hogy természetes hajlamaik, az ótestamentum gyakori olvasása, talán kissé janzenista szellemű nevelés vagy pedig könyvekben olvasott félelmetes elbeszélések emlékei vonják lelküket inkább ebbe az irányba.

Másokat, akik éppolyan tisztelettel vannak Isten iránt, jobban megragadja a Mindenhatónak az igyekezete, hogy hatalmát elrejtve közeledjék hozzájuk. Ezek a nélkül, hogy megfélemedkeznének az igazságos Istenről, inkább a Barátot szeretik benne szemlélni.

Mindhogy bensőséges viszony nem lehetséges jelenlét nélkül, sem pedig bizonyos egyenlőség nélkül, ezt a meghitt baráti egyenlőséget teszük életük központi, uralkodó gondolatává. Így jár el például a „Krisztus követése”-nek írója is, legalább is két utolsó könyvében.

Olvassuk csak át a IV. könyv gyönyörű XIII. fejezetét. Ki segít engem ahhoz, hogy Veled egyedül lehessenek s feltárjam előtted egész szívemet... Te légy én bennem és én tebenned és engedd, hogy mi ketten mindig egyesülve maradjunk.

Ezzel szorosan összefügg a szentek egyességének gondolata is.

¹ Róm. VIII. 29.

2. A többi testvérek.

Jézusnak, a legidősebb Testvérnek tanulmányozása hamar megtanít bennünket arra, hogy észrevegyük közeli felebarátainkat, az Ő testvéreit.

Ha pedig azok nem tagjai Krisztusnak és nem ismerik az Életet, akkor feltámad bennünk a vágy, hogy megmondjuk nekik, megtaníttuk őket, mit kell tenniök, hogy a halálból föltámadjanak.

Ha látjuk, hogy annyi a holttest ott, ahol csupa életnek kellene lüktetnie, az apostolkodás lángja lobban fel bennünk. A világ úgy tűnik fel előttünk, mint az a síkság Ezechiél látomásában...

Mennyi kiszáradt csontváz, mennyi lélek, melyben Krisztus élete nem kering!

Mirevaló volt akkor, hogy a legidősebb Testvér leszállt a földre s a kereszten meghalt, ha a mindenség annyi évszázad után is, tele van hitetlenekkel? Ha ezt meggondoljuk, igazán felelősnek érezzük magunkat a világ üdvéért.

Úgy tűnik fel, mintha sivatag, mérhetetlen sivatag szélén járnánk s mintha e száraz homokból kétségbeesett kiáltás hallatszanék. „Mit jelent e hang?” — kérdezi az arab vezetőtől az utazó, ki a Szaharát járja. „A sivatag panaszkodik és sír. Azt siratja, hogy nem lehet virágzó mezőség.”

Gyakran ellenállhatatlan vágy fog el bennünket, hogy amilyen messze csak tudunk, elvándoroljunk s mindenkinek elbeszéljük a szamaritánusnő történetét, hogy beszéljünk arról a csodálatos vízről, mely az örök életig szökken, arról az életadó élővízről, mely minden szomjat elolt.

Vágyunk támad, hogy e vízből, amennyit csak bírunk, magunkkal vigyünk, s megittassuk a lelkeket, a lehető legtöbb lelket, minden lelket.

Egy fiatal repülőtiszt kettős ellenséggel küzdve óriásit zuhant gépével; huszonhat óráig maradt a gép vasszerkezete közé ékelve. Lelkében már régen érezte a vágyat, hogy magát Istennek szentelje. Elsőpéntek volt,

mikor kiszabadították. Gerinctörést szenvedett. Ettől kezdve elhatározása sziklaszilárd lett. „Mozdulatlanul kell hanyatt feküdnöm — írja egyik levelében. — A bénulás, mely azelőtt úgy látszott, nem akar engedni, lassankint eltűnik hátamból. Teljesen meg kell gyógyulnom, a jó Isten is azt akarja, másképp nem keltett volna bennem oly mérhetetlen vágyakat, oly gigászi álmokat.”

3. Élők-e vagy holtak?

Másokat kevésbé hat meg az a lelki nyomorúság, melyben azok a lelkek élnek, akiknek még nem hirdették az Evangéliumot. Ezek fogékonyabbak a körülöttük élő lelkek szomorú állapotával szemben. Hiszen e lelkek valaha a legidősebb Testvér életéből táplálkoztak, de ezt az életet elvesztették vagy eltékozták aljas megalkuvások folytán s most ők is abból a világból valók, melyet élőknek hisznek, pedig holttestekből áll.

Vajjon aki elmegy mellettem, élő-e vagy halott? Mit tehetnék az érdekében? Káin leszek-e ezzel az Ábellem szemben? Vajjon nem járultam-e hozzá vesztéhez? S ha erre tagadólag felelhetek is, akkor már talán nyugodtan tovább mehetek? Nincs semmi tennivalóm vele? Ne törődjek vele? De vajjon nincs-e szüksége reám, hogy ismét életre kapjon? Csak nem teszem jelszavammá e fagyos mondatot: Nem törődöm testvéremmel!

Kevés ember van, aki valamilyen címen ne volna felelős embertársa lelkéért. Vajjon a legtöbben gondolkodnak-e erre?!

Az alkalmazottaim, azok, akik körülvesznek, akiknek parancsolok, akik velem együtt laknak, akik segítségemre vannak, kiszolgálnak, vajjon élők-e vagy holtak?

Micsoda lelki számadásra készítet ez a meggondolás is:

„Félelmetes és isteni küldetést adsz, Uram, mind-

¹ A balesetről és a csodálatos megmenekülésről beszámoltunk „Immolations fécondes” című munkában. (Bloud et Gay 3. II. 1.)

azoknak, akikre egy gyermek lelkét bízod. Szóval és példával, finom tapintattal és azzal a mély tisztelettel, amely az emberi értelmet és szabadakaratot megilleti, kell munkálkodnia, hogy a Te életedet e lélekben létrehozza. Minden nevelő egy-egy próféta, aki megjövendőli és előkészíti Krisztus születését a gyermeki lélekben. És azoknak a fiatal lelkeknek, akikre most színed előtt gondolkodok, Uram, vajjon meg tudtam-e találni a nekik megfelelő szót és bánásmódot és megtettem-e minden tőlem telhetőt, hogy bennük a Te eljöveteledet előkészítem és megvalósítsam:

Uram Jézus, add, könyörgöm, hogy eljöveteled teljes legyen az ő lelkükben. Tedd őket igazi keresztényekké.¹

4. Mindnyájan egyek legyenek!

Lelkünket Jézus Krisztussal, az Élettel titokzatos, de mégis valóságos életközösség egyesíti. Ez pedig természetesen és szükségképen arra készít bennünket, hogy azon a titokzatos és nem kevésbé valóságos életközösségen is gondolkozzunk, amely az összes keresztény lelkeket összekapcsolja.

„Ut sint... unum!” — „Hogy mindnyájan... egyek legyenek!”

Ennek a sok életnek egybe kell folynia, hogy egyetlen életet alkosson. Krisztusba kell kapcsolódnia, hogy amint már előbb mondtuk, a közlekedő edények törvényét tüntesse fel.

Ha az egyik lélekben az élet megszűnik vagy megcsappan, az összesség megérzi azt. Viszont ha az egyik lélekben az isteni élet gazdagabb hajtásokat ad, — történik pedig ez abban a mértékben, ahogyan szabaddá teszi és kitárja bensőjét a kegyelem számára — ennek az összesség is hasznát látja.

¹ Bulletin des Professeurs catholiques de l'Université. Pierre Pacary. Noël, 1921.

Ut sint unum.¹ Olvassuk el Szent Ágoston beszédét, amelyet az Egyház a breviáriumba iktatott be a templomszentelés napjára.

Minden keresztény tagja Krisztus misztikus testének; Jézus az élő sarokkő, mi pedig a többi élő kövek. Jézus és mi, a kegyelem állapotában levő lelkek, egyetlen kőtömböt, egyetlen székesegyházat alkotunk. Egy egész, egy szív, egy lélek vagyunk. Egyetlen szeretet fűz össze, egyetlen mindenség vagyunk...

A lelkeknek tehát megadatott, hogy egymással és Istennel együtt éljenek.

Az egyik szív dobogása a másikba hatol át; az egyik szív ereje és erénye eljut a másik szívbe is. Az egyik lélek megszentelődik, mert a másik halad a szentek útján. Mindegyik tag az összesség erejével cselekszik.

Azt a kegyelmet, amely nekem erőt adott s a bukástól megmentett, talán egy nagyon egyszerű ember szerezte meg számomra. Talán ma reggel, talán évekkkel ezelőtt indította fel magában a szeretetet és most elnyerte jutalmát. Amott egy szegény leány imádkozik szegényes, kifosztott templomban. Csak annyit tud, hogy Isten meghallgatja imáját, mert megígérte, hogy megadja, amit bizalommal kérnek Tőle. Isten minden bizonnal hallgatni fog rá s megadja, amit kér. És a gyöngé, törékeny gyermek halk imája sziklákat görget, hegyeket mozgat és országos veszedelmet és katasztrófát állít meg. Menynyire ösztönözhet minket ez a gondolat a magunk megszentelésére: Legkisebb erénygyakorlatom is növeli bennem az isteni életet s ezzel az összes kegyelem állapotában levő lelkekbe valamivel több isteni élet árad át. Hiszen Krisztusban egy vagyok e lelkekkel.

5. Áldozat az Áldozattal.

Mások egyéb módon használják fel Krisztus misztikus testének nagy gondolatát.

¹ Ego in eis, et tu in me, ut sint consummati in unum. Isten, Jézus Krisztus és mi közöttünk az egység tökéletes: mi tökéletesen egyek vagyunk. — Ján. XVII. 23.

Az Ige a földre szállt és testet öltött, hogy közbenjárónk lehessen. Megváltói működéséhez társul hívja mindazokat, akik hajlandók vele osztozni e szerepben. Szüksége van reánk, de csak azért, mert akarja. Egyedül is elvégezhetné a munkát, de a szeretet hajtja, hogy szolgálatainkat vegye igénybe. Ő, az Elsőszülött, azt akarja, hogy mi fiatalabb testvérei legyünk. Egyedül is megválthatta volna az összes lelkeket. De ő másként akarta és így lesznek lelkek, akik nekünk köszönhetik majd üdvösségüket.

Különleges méltóság és félelmetes felelősség ez a keresztényre nézve! Innen támad buzgó lelkekben az a vágy, hogy amit az Ige a Megváltó emberségében megvalósított, azt önmagukban újra átéljék, és megvalósítsák főképen a szenvedésben és áldozatban. Az ilyenek — a Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér találó kifejezésével élve, melyet Szent Pálból merített — magukat mint Krisztus emberségének *kiegészítőjét* tekintik s mint ilyent ajánlják fel a mennyei Atyának.

Hogy ez a felajánlás mily szenvedéseket foglalhat magában, arra csak a kiválasztott lelkek mernek gondolni.

Krisztust helyettesíteni, Krisztus misszióját teljessé tenni, jól tudják ők, hogy ez annyit jelent, mint teljessé tenni Krisztus szenvedését. Ime, a kegyelmi állapot alapos megértése folytán így jutottunk el az Úr Jézushoz való viszonyunk kapcsán az imént a felebaráti szeretet-hez, most pedig az áldozatos szellemhez.

Honnan van az a különös vágyakozás, hogy valaki mindenáron áldozatul dobja oda magát? „Áldozat az Áldozattal, áldozat az Áldozatért, úgy érzem, hogy ez lesz ezután életem lényege.”¹

A keresztrefeszített Krisztus látása azt a vágyat kelti e lelkekben, hogy a Megváltó sebeire a balzsam íráját öntsék. Azt a gondolatot kelti, hogy ők szívükben menedéket nyújthatnak a Mesternek s ott szeretetükkel, nagylelkűségükkel, önfeláldozásukkal elfeledtetik Vele azt a

¹ Une âme réparatrice: Simon Daniel. — Vitte, 1916.

sok útálatos bünt, amellyel a rosszak megbántják. Átértik a lehetőségét annak a hallatlan dolognak, hogy az ő áldozatuk elégtételül szolgálhat mindazok bűneiért, akik Krisztust elfelejtik és meggyalázzák. Meg vannak győződve, hogy az ő emberségük mint egy szenvedő gépezet, vezekelhet az Úr Jézussal együtt, az Ő helyében és az Ő érdekeiért.¹

S ami félelmetest a lelkikönyvek szerzői csak fel tudnak sorolni a lemondásról, az alázatos életről, azt ők a legtermészetesebb dolognak találják. Úgy tekintik, hogy ez rájuk nézve kötelező, hiszen céljukat így érik el leg hamarább.

Az Apostol „Quotidie morior“-ja számukra nem egyszerű mondat, melyet közömbös arccal olvasunk s amelynek megvalósítását másra hagyjuk. Szent Pálnak nem kell könyörögni: „Korábbi éltetek után immár vessétek le a régi embert, ki romlásba jut a csalárd kívánságok miatt.”²

Ezek a lelkek készek vele együtt mondani:

„Krisztussal együtt keresztre szegeztettem.”³

Krisztus Urunk keresztjében dicsekedem.⁴

6. Hasonlítasz-e Krisztushoz?

Egy híres drámában Metternich, az osztrák miniszter, kishitűvé, bátortalanná akarván tenni a Sasfiókot, elhiteti vele, hogy atyjának, Napoleonnak kiváló tulajdonságaiból semmi sincs benne, semmi, ami az uralkodáshoz szükséges:

„A kalap megvan, de a fej hiányzik.” A mi lelki ismeretünk is állandóan fülünkbe suttog szavakat, nem

¹ V. ö. *Messenger du Sacré Coeur* egyik cikke, amely külön füzetben is megjelent: *Ames réparatrices, bureau de l'Apostolat de la prière, 9 rue Montplaisir, Toulouse* — és különösen *l'Idée réparatrice, Paris, Beauchesne, 1919.*

² *Efez. 4, 22—24.*

³ *Gal. 2, 19.*

⁴ *Gal. 6, 14.*

azért, hogy bátorságunkat elvegye, sőt ellenkezőleg, hogy buzdítson bennünket: Nézd a szenvedő Mester arcát! Hasonlítsz-e hozzá?

Hasonlítsd vele össze arcodat! Vajjon a te arculatod is a Keresztrefeszített képe? Vagy ahhoz hasonló? A megtépett testű Megváltó látása elveszi kedvünket attól, hogy kereszt nélkül éljünk, s akkor mindenáron azok közül valók akarunk lenni, „akiket Isten eleve ismert, mert azokat eleve arra is rendelte, hogy hasonlók legyenek Fia formájához”.¹

Különben minden lélek, amely bensőséges életet él, kisebb-nagyobb mértékben mindig a vértanúságra van kijelölve.

Nem mintha Szent Lidwinéhez hasonló testi fájdalmak várnának reá, hanem azért, mert belülről állandóan gyötri valami keresztrefeszítő gondolat. Oly aránytalanul nagy a különbség a között, ami ő a valóságban — és ami szeretne lenni. Érti, hogy az isteni Vendég mindent kér tőle s jól tudja, hogy ő maga mégis mennyit ellopokod az áldozatból. Azt szeretné, ha mindene Istené lenne, és a legjobb részt mégsem adja oda.

És még ha nagylelkű pillanataiban meg is van lelkében az a tudat, hogy mindent odaad, érzi, hogy ez a minden oly kevés, tudja, hogy a minden tulajdonképpen semmi. Nem vetélkedhetik. Az Úr Jézus túlságosan gazdag, ő pedig túlságosan szegény. Megérti, hogy így nem lehet játszani, hiszen állandóan veszít. Úgy van, mint Jákob, aki az angyal ellen küzd. Az angyal mindig győztesen kerül ki a harcból.

Ime, ez történik lelkében.

Hát még körülötte. Az Úr Jézust oly kevéssé ismerik, olyan rosszul szolgálják. A bűn áradata mindig emelkedőben van s mindent elnyeléssel fenyeget; ott pedig, ahol az árvíz szárazon hagyott egy kis területet, ott csak lapos síkságot vagy a közömbösség szigeteit találjuk.

¹ Róm. 8, 29.

7. Krisztus szeretete sürgöt.

Mit tegyünk? Szívünk tele van vággyal; a megvalósítás eszközei pedig nevetségesen csekélyek. Ez volt a haldokló Xavéri Szent Ferenc gyötrelme is, sejtve a távolban Kína óriási térségeit, térségeket, amelyekre sohasem teheti lábát. Ez a fájdalom gyötri azt a misszionáriust is, aki ötven évi munka után a rendházzal szemben, ahol a kimerüléstől haldoklik, óriási pagodát lát a hegyen emelkedni. A pagodából Krisztus vetélytársa, egy olajos ábrázatú, útálatos Buddha-szobor uralkodik nagy gögösen a vidéken.

Ez a gondolat kínozza Assisi Szent Ferencet is, midőn Alverna magános ligeteiben bolyongva Umbria térségeit és az egész világegyetemet egy tekintettel átölelte és ezt suttogta: Jézust nem szeretik, Jézust nem szeretik!

„Miért nem buzdíthatom az egész világot Mesterem, Jézus Krisztus szeretetére? Miért nem ragadhatok magammal minden embert az Ő szolgálatára?” — sirja egyhelyütt Olier.

„Áldott legyen az Úr, aki annyi szelídséggel és szeretettel végzi el, amire szegény szolgája buzgósága nem képes. Pedig az majd meghal a gondolattól, hogy ilyen nagy Urat oly kevés ideig s csak oly tökéletlenül szolgálhat.”

„Az én boldogságom csak akkor lenne teljes, ha ezer és ezer millió lelket tudnék a Te szeretetedre, a Te szolgálatodra megnyerni. Sok százezer éven keresztül szeretném terjeszteni a hit világosságát s lángra gyújtani a szíveket, hogy a Te, szent Fiad és a Szűzanya dicsőségén munkálkodjanak. Ekkor elmondhatnám, hogy megkezdtem vágyam megvalósítását.

Ha annyi szívem lehetne, mint amennyi szerencsétlen, Téged káromló lélek van, mily szívesen használnám fel azokat, hogy dicsőségedet zengjem s megadjam Neked azt a tiszteletet, melyet azok a lelkek megtagadnak Tőled. Meg szeretném sokszorosítani nyelvemet, hogy ahány teremtményt csak formáltál, Istenem, azok helyett mind dicsőítselek.

De hogy azért, amit meg nem tehetek, kárpótlást szolgáltatassak, add Istenem, hogy teljesen eggyé forrjak Jézussal, ki a Te örök dicséreted, aki neked végnélküli, mérhetetlen tiszteletet nyujt. Add, Uram, hogy szentjeid szívébe elmerülve velük egybeolvadjak! Add, hogy mint Dávid király, az egész teremtetést egybegyűjtsen a Te dicsőítésedre.

Jézusért és tagjaiért, Érte és énérettem lett minden a világon. És mindennek az a rendeltetése, hogy Fiaiban, Jézus Krisztusban s az Ő tagjaiban mindörökké magasztaló áldozatul szolgáljon Neved dicsőségére.

Istenem, én szerelmem! Add, hogy már most hozzáfogjak és soha meg ne szünjem dicsőségedet zengeni!"

8. Teljes odaadás.

A vallásosságnak sokféle formája van. Némelyek az Úr Jézusban inkább az Igét szeretik szemlélni, mások szent emberségét.

Ismeretes Szent Ignác imája: Ó Isten szeretett Igéje, taníts meg, hogyan kell nagylelkűnek lennem. Add, hogy úgy szolgáljalak, amint azt megérdemled! Add, hogy számítás nélkül hozzak áldozatot, hogy sebekkel nem törődve harcoljak.

Szentháromságról nevezett Erzsébet nővér igen szeretette az „Istennek szeretett Igéje” kezdetű imát, és pedig különösen abból a szempontból, mely bennünket foglalkoztat s ami nem más, mint az Ige jelenléte a megigazult lélekben. Gyönyörű imája nem fog rosszul festeni Szent Ignácé mellett:

„Ó örök Ige, Istenem Szava! Életemet azzal akarom tölteni, hogy Téged hallgassalak. Csupa tanulékonyság kívánok lenni, hogy mindent Tőled tanulhassak. S azután minden lelki sötétségen, pusztaságon, tehetetlenségen át, mindig Rajtad akarom nyugtatni szemem. Fényed körében akarok maradni, ó emésztő Tűz, szeretet Lelke, szállj reám, hogy lelkemben mintegy második megtestesülés

¹ Olier. Vie. 1818. Lebel, Versailles. pg. 603—632.

jöjjön létre. Hadd legyen számára testem új embőség, melyben szenvedése összes titkait megújítsa. És Te, ó Atyám, hajolj le kicsiny teremtményedhez! Ne láss benne mást, mint szerelmes Fiadat, kiben neked kedved telik!”

Vannak, akik az Úr Jézus életéből különösen a gyermekkorról szeretnek elmélkedni.

Világszerte ismeretes a Gyermek Jézusról nevezett Teréz nővérnek élete s helytelenül gondolkodnék az, aki az abból kiáradó üde bájt erő és határozottság hiányának venné. Felajánlotta magát az Úr Jézusnak, hogy olyan legyen a kezei között, mint egy labda a kis gyermek kezében, melyet a földre lehet ejteni, szöggel vagy gombostűvel átfúrni, felugratni vagy a szögletben felejtetni. Ez nem lemosolyognivaló. Bámulatos odaadás és magasztos áldozatszeretet rejlik e szavakban.

9. Gyermeki szellem.

Maga a Kármel alapítónője nem viseltetett-e különösen szeretettel a Gyermek Jézus iránt? Gondoljunk csak a lépcső előtt való híres jelenésre: „Ki vagy te?” — „Én Teréz Jézusa vagyok.” — „Én pedig Uram, Jézus Teréze.”

A még fiatal Szent Antalnak, némely életrajzírója szerint hasonló látomása volt. Egy napon egy kis gyermeket pillantott meg, aki fölemelte köténye alját, mintha valami értékes gyümölcsöt készülné szedni. „Mit kívánsz, gyermekem?” — „Látod azért vagyok a földön, hogy szíveket keressek, amelyek szeressenek engem.”

Az utolsó látogatáskor, melyet Olier a haldokló Condren atyánál tett, ez utóbbi ezt a végső tanácsot adta neki: „Válassza a gyermek Jézust lelkiatyjául!” „E szavak — mondja Olier — igen hasznosak és értékesek maradtak számomra.”

A gyermeki szellem ama bensőséges lelkek sajátja, akiknek számára az Úr Jézus gyermekéveinek szemlélete nem marad meddő szemlélődés, hanem gyors és lendületes hitet eredményez, az akarat teljes feláldozását, a tökéletes Istenre hagyatkozást. Mindez ugyanis szüksé-

ges ahhoz, hogy Isten olyan módon és olyan mértékben élhessen bennünk, amint neki tetszik.

„Az Úr Jézus egész délelőtt azzal a gondolattal foglalkoztatott, hogy számomra a legfontosabb dolog a gyermeki szellem megszerzése. Gyermek legyek, aki nem tud sem beszélni, sem járni, sem magán segíteni, akit ideoda forgatnak, amint akarnak, a nélkül, hogy véleményét kikérnék, vagy cselekedetük okát adnák. Igyekeztem is alaposan lelkembe vésni a Tanító Jézus szavait: Valóban, aki újjá nem születik, nem láthatja meg Isten országát! Tehát újra kell születnetek.

Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket, mert övék a mennyek országa s a hozzájuk hasonlóké. Megnéztem Jézust, példaképemet a megtestesülés után, az egyiptomi futás alkalmával, Názáretben. Milyen csöndes, hogy függ másoktól, mennyire reájuk hagyatkozik!”¹

Azok a keresztyények, akik ápolják lelkükben a gyermekded egyszerűséget, jobban tudják, mint akárki, hogy mi a célja és mit követel tőlünk ez a „másodszületés”, vagyis Istennek lelkünkben a kegyelem által való megszületése, ami bennünket a mennyek országának gyermekeivé tesz.

10. Eucharisztikus szellem.

Isten bennünklakozásának megértése a gyermeki szellemnél is jobban kifejleszti az eucharisztikus szellemet.

Némelyeknek talán úgy tűnik fel, mintha a lelkünkben jelen levő Isten iránti ájtatosság ártana a templomaink szentségházában jelen levő Isten iránt való tiszteletnek. Vagy hogy ha a szellemi, valóságos jelenlét birtokában érezzük magunkat, akkor talán az eucharisztikus jelenlét kevésbé volna hasznos és kevésbé kíváncsatos számunkra. Talán könnyebben elmulasztom majd, hogy Istent magamhoz vegyem a szentáldozásban, mint-

¹ Reynolds Paulina, angol convertita, aki karmelita lett s akiről később még szólni fogunk.

hogy már lelkemben úgyis bírom Öt és imádom mint bennem lakozó Istent?

De ezek a nehézségek csak a felületes, tehát hamis gondolkodásból fakadnak.

Minél inkább együtt él az a lélek a benne levő Istennel, annál jobban fog törekedni arra, hogy eucharisztikus lélekké legyen.

Nemcsak azért kíván eucharisztikus lélekké lenni, mert jobban átértvén a lelkében rejtőző isteni kincset, örökös hálaadásban él.

Hiszen a görög szó: eucharisztia¹ szó szerinti jelentése: hálaadás. Hanem azért is az akar lenni, mert következetesen mohó vágygal fogja kívánni a szentáldozást.

Aki szeret, még jobban akar szeretni, akinek vagyona van, még többet akar, mindenáron többet. Istent birtokolni kétségtelenül a legfontosabb dolog. A szentáldozás ezt feltételezi, mivel a halálos bűn hiányát, tehát a kegyelem állapotát követeli. De tegyük ehhez hozzá a Megváltó emberségének birtoklását! Mily óriási kiváltságban lesz így részünk, annál is inkább, mert a szent emberséggel az isteni elem is nagyobb mértékben jut el hozzánk.

A mély lelkiéletet élők tudják ezt s így a helyett, hogy ritkábban áldoznának, a lehető leggyakrabban óhajtják magukhoz venni az isteni eledelt. Jól tudják, hogy az oltáron levő kenyér átlényegüléséhez egy mondat elegendő, de a mi átlényegülésünkhöz több Ostya szükséges, az Isten Fiának igen sokszor kell hozzánk ellátogatnia, hogy tökéletessé tegyen bennünket, „*mint a mennyei Atya tökéletes*”.

Sőt mi több, azok a lelkek, akik leginkább megértik az isteni bennünklakozást, azok fogják az Eucharisziát is a legnagyobb szerűbb módon értékelni. Tehát nemcsak

¹ Gonzaga Szent Alajos Miséjének Postcommuniója azt a kérelmet adja ajkunkra, hogy az élénk állított példaképet követve eucharisztikus életet éljünk, vagyis, hogy lelkünket az állandó hálaadás töltsse el, „in gratiarum actione manere”.

olyan áldozatnak tekintik, melyet az ember magához vesz, hanem olyannak is, melyet felajánl.

Ha azon elmélkedünk, hogy „*Isten templomai vagyunk*“, hamar megértjük, hogy minden felszentelt templom példájára a mi szívünknek is a liturgiai áldozat helyének kell lennie. Szívünknek olyan belső szentélyül kell szolgálnia, amelybe áldozatul visszük lelkünk minden ténykedését. Így felelünk Szent Pál hívására, aki azt akarja, hogy Krisztussal együtt szenvedve Istennek szent és kellemes áldozatul szolgáljunk.¹

Mert amint Szent Péter és a Titkos Jelenések Könyve² mondja, ebben az értelemben minden keresztény valóságos papi méltósággal van felruházva.

11. A Szent Szív szelleme.

Ha Isten bennünklétének gondolata az eucharisztikus istentiszteletnek teljes értelmét megadja, azt mondhatjuk, ez az egyedüli gondolat, mely a Szent Szív iránt való igazi ájtatosság mély magyarázatát is megadja. P. Ramière gyönyörű könyvében: „*Le Coeur de Jésus et la Divinisation du chrétien*“, ennek döntő bizonyosságát adja.

A mi isteni életünk kétségkívül a teljes Szentháromság munkája. Az első és harmadik Személy éppenúgy részes e munkában, mint a második, minthogy ez Istenhez formálódásunk az Atyaistentől való örökbefogadásunk s a Szentlélekkel való egyesülésünk útján történik. De Jézus Krisztus az, aki által a Szentlelket nyertük s egyedül az Ő testébe való bekapcsolódásunk útján ismer el az Atya és szeret bennünket mint saját gyermekeit.

A mi megigázulásunk az Úr Jézus munkája. Vajjon mondhatjuk-e, hogy Jézus Szíve munkája? — kérdi P.

¹ Róm. 12, 1. Lásd: *Idée réparatrice* 121. 1.

² *Fecisti nos sacerdotes.* (Apoc. V. 10.) Lásd hasonlóképen I Petr. 2, 5. és 9.

Ramière. S azonnal felel is rá: Mondhatjuk, kell is mondanunk.

S ezt a mi megigazulásunkat az Úr Jézus vajjon szabad elhatározásból folyó vagy szükségképeni cselekedettel vitte-e véghez? Szabad elhatározásból kifolyólag. Az Ige szabadakaratból jött hozzánk: „Quia voluit”. És a Megváltó szent embersége szabadon írta alá önkéntes elhatározását. „Isten bennünket szabad akarattal hozott létre” — mondja Szent Jakab. Pál apostol pedig így szól: Dilexit me, tradidit se. Tiszta szeretetből váltott meg engem, Szívének tiszta fellángolásával.

Midőn Jézus Krisztus, mondja P. Ramière, nekünk a Szentlelket adja s bennünket saját tagjaivá tesz, ezt szeretetének teljes szabadakaratú, folyton megújuló megnyilvánulásával viszi végbe. Tehát Jézus Szíve az isteni szeretetnek székhelye, vagy jobban mondva jelképe. Ez a Szív az, melynek isteni életünket s minden természetfölötti kincsünket köszönhetjük.¹

Igy tehát szeretetének első mérhetetlen elragadtatásában: propter nimiam caritatem, qua dilexit nos, az Úr Jézus megmentett minket, odaadva értünk utolsó csepp vérét.

Szerelmének egy másik örökkétartó elragadtatásában, saját érdemeit felhasználva minden pillanatban megszerzi nekünk a megszentelő kegyelmet, melyre állandóan szükségünk van; erre vonatkoznak Szent Pál szavai: „Általa vagytok pedig ti Krisztus Jézusban, aki Istentől bölcseségünkkelé lett és igazságunkká, megszentelődésünkkelé és megváltásunkká.”²

„A mennyben azzal tölti idejét, vagy helyesebben mondva az örökkévalóságot, hogy az Ő Lelkét, a szeretet Lelkét, a Szentlelket árasztja szüntelen ránk, vagyis küldi nekünk.

Rége, szeretetéből, Szívéből fakadó első ténykedése az első nagy Pünkösdöt szerezte meg számunkra. Minden külön pünkös, a Szentlélek mindenegyes le-

¹ Divinisation, 565 l.

² I Kor. 1, 30.

szállása a lelkünkbe, az Ő szeretetének, az Ő Szívének egy-egy műve. „Amikor azt mondom: Jézus, — írja a „Divinisation” szerzője — Istent számomra elérhetőnek látom. Mikor azt mondom, Jézus Szíve, a Megváltót még közelebb látom, mert azt a pontot nézem Benne, mely a velem való egyesülés eszköze, mellyel hív, hogy egyesüljek Vele.

Jézus Szíve mozgató szerve ama kútnak, melynek vize az örök életig szökken — fons aquae salientis in vitam aeternam. — Általa a Szentlélek, az isteni áradat, a Titokzatos Test mindegyik tagjába eljut. Minden természetfölötti cselekedetünk Krisztusnak egy-egy műve, mert Krisztus az Ő teljességében magában foglalja az Úr Krisztus személyét, a főt s a titokzatos krisztusi testet, vagyis bennünket, keresztyényeket, akik az Ő tagjai vagyunk. Szentséges Szívének köszönhetjük, hogy az élet a fejből a tagokba kering, Őbelőle hozzánk jut el.

A szív minden nyelvben a szeretet jelképe. Az Úr Krisztus tehát teljes joggal mondhatta Alacoque Szent Margitnak: „Ime, a Szív, mely annyit tett az embe-
rekért”, hiszen szeretetének köszönhetjük üdvösségünket.

Ha elválasztjuk a Szent Szív tiszteletét az isteni bennünkklakás dogmájától, akkor a Szent Szív-tiszteletet kiteszük annak a veszélynek, hogy érzelmi ájtatossággá süllyed, olyanná, melynek sem az eredetét, sem a vég-célját nem lehet felfogni.

Viszont az a lélek, amely megértette a kegyelmi állapot mivoltát, Istennek bensőnkben való életét, követ-kezőképpen lángoló szeretettel fog viseltetni az Úr Jézus Szent Szíve iránt is, mert Annak köszönheti a drága kincset, melyet önmagában hordoz.

III. FEJEZET.

Együtt a Szentlélekkel.

1. A Szentlélek templomai.

Szent Pál megkérdezte az efezusiakat: Elnyerték-e a Szentlelket?¹

Mi tudjuk, milyen választ adjunk e kérdésre. Gondoljunk csak keresztségünkre, „Távozz, tisztátlan szellem, s add át helyedet a Szentléleknek!” Ő tehát bennünk van, ha nem követünk el halálos bűnt, vagy ha az a szerencsétlenség ért is, hogy elestünk, a pap feloldozása visszaadta nekünk a megszentelő kegyelmet.

Ismerjük Szent Pál szavait: „nem tudjátok-e, hogy a Szentlélek lakozik bennetek?” — „Tagjaitok a Szentlélek templomai. — Mi meg vagyunk jelölve és magunkban hordozzuk az üdvösség zálogát, a Szentlelket.” „Mi a Szentlélek részesei vagyunk.” Így beszél az Apostol. Annyit ismétli, hogy már csaknem belefáradnak a hallgatásába.

Szent János pedig ezt mondja: „Abból ismerjük meg, hogy benne lakunk és ő mibennünk, hogy az Ő Lelkéből adott nekünk.”²

Az egyházatyák versenyt fejtegetik e tant. Minden hittudós bőven foglalkozik vele. Szent Bonaventura a hiten kívülállónak jelenti ki azt, aki ezt a hitigazságot el nem fogadná. „Az ember — mondja ő — csak annyiban lehet kedves Isten előtt, amennyiben magába fogadta a Szentlelket, a nem teremtet adományt. Mindazok, akiknek helyes fogalmaik vannak a megszentelő kegyelemről, azt vallják, hogy a Szentlélek, a nem teremtet adomány, a megigazult lélekben valósággal jelen van. S azt, aki másképen gondolkodik, úgy kell tekinteni,

¹ Az e kérdésre vonatkozó legjobb munkák: P. Meschler: Die Gabe des Pfingstfestes. — Manning bíboros: The Mission of the Holy Ghost in the Souls.

² Ján. 4, 13.

mint eretneket." Szent Tamás nem kisebb határozottsággal állítja ugyanezt.¹

Különben e kérdésre vonatkozólag a trienti zsinat minden ingadozást kizár. Az ugyanis kétségtelen, hogy a kegyelemben van valami teremtett elem, mégpedig természetfölötti képességeink, melyek lehetővé teszik, hogy természetfölötti cselekedeteket vigyünk véghez; azt azonban az Egyház a leghatározottabban állítja, hogy e teremtett adományt a Szentlélek kíséri, ipsissima persona Spiritu Sancti. (Cornelius a Lapide.) Igaz, hogy a Szentlelket minden keresztény nem ugyanabban a mértékben nyeri el a kegyelemmel együtt, de mindenki valóban elnyeri.

Alig szükséges megjegyeznünk, írja nagyon helyesen P. Ramière, hogy a Szentlélek e jelenléte az igaz lelkében, különbözik attól a jelenléttől, mely az isteni mérhetetlenség eredménye. E szerint a Szentháromság három személye mindenütt jelen van, még a pokolban is.

Az Isten Fia szintén mérhetetlen és mindenütt jelenvaló; ez nem akadályozza annak, hogy mi Őt kiváltképpen a szent Eucharisziában ne imádjuk.

Tudjuk, hogy ott különösképpen jelen van; azért van ott, hogy nekünk adja magát. Így a kegyelem által a Szentlélek bennünk van, hogy egyesüljön velünk és megszenteljen bennünket.

Ez tehát különös és az elsőtől bizonyos tekintetben független jelenlét. Suarez magyarázata szerint, ha az a lehetetlenség megtörténhetnék, hogy az isteni mérhetetlenség nem tenné a Szentlelket bennünk jelenvalóvá, a kegyelem hozná el lelkünkbe. Elképzelhetünk egy szegény embert óriási kincs mellett a nélkül, hogy e közelség gazdaggá tenné. A gazdagságot nem a közelség alkotja, hanem a birtoklás. Ez a különbség az igaz és a bűnös lélek között. A végtelen jóság ott található a bűnös, sőt az elkárhozott mellett is, mi több, a lelkükben is megvan. Mégis megmaradnak nyomorúságukban,

¹ I. q. XLIII. a. 3.

mert a kincs nem az övék. Míg a kegyelem állapotában levő keresztény magáénak mondhatja a Szentlelket s Vele együtt a mennyei kegyelmek teljességét. Olyan kincssel rendelkezik, melynek valóban birtokosa s melyből kedve szerint meríthet.

2. Lelkünk kedves Vendége.

Ezért mondja szent Egyházunk pünkösdi ünnepén: „dulcis hospes animae”, a lélek kedves Vendége. A Szentlélek ugyanis örömmel lakik szívünkben.

De mi, keresztények, vajjon örvendezünk-e, hogy a Szentlélek lelkünkben lakozik?

Szegény „kedves Vendég”! Mintha nem is komolyan szólítana téged ezen a néven a liturgia? A lelkünkben lakozol, de vajjon melyikünk gondol rád, és törődik Veled?

Bennünk való jelenléted olyan értéktelen, közönséges adomány volna? Dehogy, hiszen Te a Szentlélek vagy, az a Lélek, mely az Atyában és Fiúban él vagy jobban mondva, az Atya és Fiú szelleme.

„Ha van valami, ami bennünket szégyennel tölthet el, úgyannyira, hogy térdrehullva arcunkat a porba temessük, írja Manning bíboros, az az a tény, hogy egész napunkat úgy töltjük, mintha a Szentlélek nem is volna a világon. Olyanok vagyunk, mint az efezusiak, akik az Apostol kérdésére, vajjon elnyerték-e a Szentlelket, mióta elfogadták a hitet, ezt felelték: „Nem is hallottunk arról, hogy Szentlélek is van.”¹

Talán nem is érdemes erre gondolni, talán vannak fontosabb dolgok, melyek jobban megérdemlik, hogy állandóan lekössék egész figyelmünket?

Nem törődünk vele, a Szentlélekkel, ki az öröktől fogva létező szeretet? Nem Ő-e a szerzője az első teremtésnek, a liturgia gyönyörű kifejezése: a Teremtő Lélek, Creator Spiritus. A második teremtés is az Ő műve, mert neki köszönhetjük a természetfölötti életet, melyet az

¹ Manning: The Mission of the Holy Ghost in the Souls.

egész emberiség azáltal nyert el, hogy a Szentlélek beármánykozta Szűz Máriát.

A természetfölötti életet a Szentlélek eljövételével nyertük vissza a keresztségben.

Ez mind szép és igaz lehet, de ki gondolhat minderre? Így intézik el sokan e fölséges kérdést. De az ilyen elintézés nagyon okatlan felfogásra vall, mert ha valamire, akkor a legfontosabbra, üdvösségünk forrására csak gondolhatunk.

Ha előkelő személyiség vagy uralkodó csupán futólagos látogatásra utazik is valamely városba, akkor ott igazán gondolnak reá. Pedig csak földi királyról van szó!

És mi, keresztények, nem tennénk többet a mennyei Királyért? Ő a nagy égi birodalom vendége és Ő a mi kis lelkünket is birodalmává, mennyországává teszi, mert bennünk lakozik. És mi nem gondolunk reá!

Szent Pál, akire pedig nyugodtan támaszkodhatunk, a Szentlélek iránti ájtatosságot nem tekintette valami mellékes, másodlagos ájtatosságnak és a „kedves Vendég”-gel szemben való kötelességeinkről okiratot hagyott, melyen jólesik elmélkednünk.

3. A Lelket ki ne oltjátok.

Először és mindenekelőtt a halálos bünt kell elkerülnünk. „Spiritus nolite extinguere...”¹ A Lelket ki ne oltjátok! Ne oltjátok ki magatokban és ne oltjátok ki másokban a megbotránkoztatással! Elűzni a Szentlelket, kikergetni önmagunkból vagy másokból, íme, ez a legnagyobb sértés,² melyet vele szemben elkövethetünk.

Nemcsak megsérteni lehet a Szentlelket. Meg lehet szomorítani is.³ „Megszomorították a Szentlelket” — mondja Izaiás próféta. Szent Pál pedig: „Ne bántsátok

¹ Is. 63, 10.

² I. Thess. 5, 19.

³ Spiritui gratiae contumeliam facitis. Hebr. X. 27.

meg az Isten Szentlelkét, akivel meg lettetek pecsételve a megváltás napjára.”¹

Nyilvánvaló, hogy minden bocsánatos bűn, mely lelkiismeretünket terheli, megszorítja a Szentlelkét, ki jelen van minden foglalkozásunknál s minden szavunknak, összes cselekedeteinknek, gondolatainknak, vágyainknak tanúja.

De van még egy tilalom. A Szentlelkét meg lehet sérteni, ez a halálos bűn, — meg lehet szomorítani — ez a bocsánatos bűn. De megeshetik az is, hogy sugalmazásainak ellenállunk. „Ti mindenkor ellenálltok a Szentléleknek” — olvassuk az Apostolok cselekedeteiben. Hányszor megtörténik, hogy „lelkünk Vendége” szeliden jóra int bennünket, igyekezete azonban hiábavaló, mert mi hanyagságból vagy rosszakaratból nem hallgatunk rá. A Szentlélek belülről állandóan int és buzdít bennünket. Hol vagyunk, amikor hozzánk szól? És hogyan felelünk az intelmeire? Nem állunk-e ellen ösztönzéseinek? Nem szól-e nekünk is a Szentírás szemrehányása: „Ti mindig ellenálltok a Szentléleknek”?

De eddig még csak azt mondtuk meg, mit kerülünk. S ezzel még távolról sem merítjük ki a Szentlélek iránt való kötelezéseinket abban az értelemben, ahogyan Szent Pál felfogja azokat és amint a kegyelmi állapot megértése s a jól felfogott buzgóság előírja.

4. Egy lélek Övele.

A Szentlélek bennünk való jelenléte nemcsak arra hív fel bennünket, hogy mit „kerülünk”, hanem arra is, hogy „cselekedjünk”. De vajjon mit tegyünk? Juttassunk bensőnkben mind nagyobb teret az isteni Vendégnek. Igyekezzünk, hogy minden módon kihasználjuk ezt a csodálatos jelenléteket s mélyítsük el mindennap jobban a Vele való baráti és benső viszonyt.

A Szentlélek bennünk van, mint élő és cselekvő lény. Van azonban valaki, aki akadályokat gördíthet

¹ Efez. 4, 30.

csalekvése elé s ez a valaki nem más, mint mi magunk. A Szentlélek leghőbb vágya, hogy teljesen nekünk adja magát, hogy a lehető legszorosabban egyesüljön velünk. De mi a Szeretet Lelkének kimérjük a helyet. Ő a Vendég, de mi a házigazdák vagyunk és tőlünk függ, hogy sokat tehet-e, vagy csak igen keveset.

„Ha ismernétek Isten adományát, — mondta Gay püspök — ha tudnátok, mily értékes, mennyire fontos a legcsekélyebb benső világosság, a Szentlélek leggyöngébb érintése, a legkisebb kedvező alkalom! Ha tudnátok, Isten mennyire ott van akkor, hogyan ajánlja fel, adja át nekünk magát! Ezért az alkalmak — magunk és mások számára is — óriási következményekkel járnak itt a földön és az örökkévalóságban. Ő, ki adja meg nekünk a képességet, hogy a természetfölötti dolgokat megérthessük, hogy e javakat értékük szerint becsüljük! Hiszen Szent Tamás ítélete szerint a legkisebb közülük többet ér, mint az összes természetes javak együttléve.”

Mi lenne velünk az Ő jóságos előzékenysége nélkül, amely még mielőtt értelmünk ébredezni kezdett volna, a keresztség alá vezetett bennünket s ott, amint a római-akhoz írt levél mondja: Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által.

Mi lenne velünk folyton segítő jósága nélkül, mely mindig magasabbra emel bennünket s amelyre minden lelkiismeretvizsgáláshoz szokott lélek annyi örömmel emlékszik vissza. Mennyi ihletet kaptunk ima közben, mennyi erőt nyertünk a kísértések ellen, mennyi bátortásban volt részünk a nehéz körülmények között!

Valahányszor elestünk, csodásan türelmes jósága mindannyiszor fölemelt. Valahányszor csak bűnt követünk el, mindannyiszor kimentett az örvényből. Valahányszor újabb tapintatlanságot és figyelmetlenséget követtünk el, mindannyiszor újabb figyelemmel tetézte előbbi jótéteményeit.

Lehetne-e különösebb dolgot elképzelni annál az érthetetlen buzgalomnál, amellyel a Szentlélek bennünket Istenhez hasonlóvá akar tenni. E buzgósághoz semmi sem fogható, hacsak nem az a lázas hév, mellyel mi e

segítséget oly sokszor visszautasítjuk, vagy pedig el-
megyünk mellette a nélkül, hogy törődnénk vele, vagy
fontosságát értékelni tudnók.

Bárcsak a mi életideálunk is olyan magas volna,
mint amilyent Isten szánt nekünk!

De a legfontosabb nem az, hogy a Szentlélek erejét
adja nekünk, hogy megihlet és szeretetét közli velünk.
A fődolog az, hogy mindezek felett saját magát adja
nekünk, valami csodálatos bensőséggel.

Valami titkos idegenkedés és félelem állít meg ben-
nünket, mikor a Szentléleknek lelkünkkel való egyesü-
lését szemléljük. Pedig — amint Cornelius a Lapide az
Apostolok cselekedeteinek magyarázatában mondja —
ez az egyesülés igen bensőséges lehetne és olyannak is
kellene lennie, mert ennél nagyobb egyesülés nincsen.
Szent Pál kijelentette: „Aki pedig az Úrhoz ragaszkodik,
egy lélek Övele.”¹

Kétségtelen, hogy a harmadik isteni Személynek lel-
künkkel a kegyelem által való egyesülése nem alkot
Belőle és belőlünk egy személyt. E megjegyzést előre
bocsátva, habozás nélkül mondhatjuk, hogy ez az egye-
sülés bizonyos szempontból szorosabb és bensőbb, mint
az, amely lelkünk és testünk között fennáll, „mert, amint
P. Ramière² megjegyzi, a Szentlélek sokkal jobban hatja
át lelkünket, mint ahogy lelkünk testünk tagjait”.

„És ez az egyesülés sokkal felbonthatatlanabb. Lel-
künknek testünkkel való kapcsolata olyan bizonytalan,
hogy állandóan bomlásban van. Minden pillanatban ve-
szítünk valamit testünk anyagából addig is, míg végre
a halál ellenállhatatlanul elragadja tőlünk az egészet. Ha
a Szentlélek egyesült egy lélekkel, sem a földön, sem a
pokolban nincs oly hatalom, mely azt tőle elragadhatná;
csak a léleknek magának van meg a hatalma, hogy az
isteni életet tönkre tegye magában. Ez a legborzasztóbb
öngyilkosság.”

¹ I Kor. VI. 17.

² Divinisation, p. 233.

5. Lelkünk Jegyese.

A szentatyák, kik vakmerőbbek, vagy egyszerűen igazabbak voltak, mint mi, azt állítják, hogy a Szentléleknek lelkünkkel való egyesülése bensőségénél fogva valóságos frigyet alkot. Tehát a Szentlélek nemcsak „Vendég”, hanem „Hitves” is. Némelyek közülük olyan messze mennek, hogy az igaz lelket „spirita sancta”-nak nevezik, a Szentlélek jegyesének. Így akarják jelezni, hogy az isteni Paracletus és a bűn nélkül való lélek közötti egyesülés hasonló a frigyhez, de sokkal magasabb formában, mint amely egyesülés a férfi és a nő között a házasság szentségében létrejön.

A Szentlélekkel való egyesülésünk, bár nem hypostatikus, mégis hasonlít az Ige és a szent Emberség viszonyához. Hasonló ez az egyesülés, hogy szomszédos területen maradjunk, Krisztusnak az Egyházzal való egyesüléséhez. A keresztény házasságnak hivatása az, hogy ezt az egyesülést jelképezze.

Foligno Szent Angela III. könyvében azt olvassuk, hogy a Szent egy napon Assisibe zárandokolt, Szent Ferenc sírjához. És íme, hangot hallott, amely így szólt: „Te az én szolgálomhoz, Ferenchez fordultál segítségért, én azonban más pártfogóval foglak megismertetni. Én a Szentlélek vagyok. Hozzád jöttem, hogy olyan örömben részesítselek, melyet még nem ízelteél. Benned lévén, mindenhova elkísérlek, állandóan szólni fogok hozzád, és ha szeretsz, sohasem hagylak el. Ő jegyesem, szeretlek! Lelkedet választottam lakóhelyemül, benned pihenek meg; te is bennem élj s bennem keresd nyugalmadat.”

E különleges kegyelmekkel összevetve bűneit, Szent Angela habozott és azt hitte, csalódások játéka lett: „Ha valóban a Szentlélek vagy, — szólta Angela — nem mondhatsz nekem ilyet: ezek a dolgok nem nekem valók. Ha csakugyan a Szentlélek volnál, jelenléted miatt érzett örömem akkora volna, hogy nem bírnám el, meghalnék.” És ezt a feleletet hallotta: „Nem vagyok-e én

¹ Lásd e szavak fejtegetését P. Meschler: Die Gabe des hl. Pfingstfestes című művében. II. k. 139.

ura adományaimnak? Annyi örömet adok neked, amennyi nekem tetszik, sem többet, sem kevesebbet." S a kedves Szent így fejezi be elbeszélését: „Nem tudom kifejezni, mekkora örömet éreztem, amikor így szólt hozzám: „Én vagyok a Szentlélek, aki a bensődben élek.”

Amit a Szentlélek Szent Angelának különös kegyelme folytán kinyilvánított, azt az Egyház hitigazsága által minden kereszténynek tudomására hozza. Az Egyház azt tanítja, hogy a Szentlélek bensőnkben él s legfőbb vágya, hogy az a vonzalom, melyet velünk szemben táplál, lelkünkben viszonzásra találjon.

Az Ő részéről milyen bensőséges a velünk való egyesülés!

S vajjon a mi viszonyunk a Szentlélek Istenhez milyen természetű? Vajjon az értelem hiányzik-e nálunk, vagy pedig szívünk nincsen? Vagy csodálatosan öntudatlanok vagyunk, vagy pedig nyomorultan elzárkózunk a mérhetetlen Szeretet gyöngédsége elől. Hogyan lehet ebből a szerencsétlen helyzetből kijutni?

Mégis néhány összeszedettebb, bensőségre jobban vágyó lélek sejtí, hogy kell lennie megoldásnak és nem szabad abban a lehetetlen helyzetben megmaradni. De mennyi nehézségbe ütköznek az ily jó lelkek is, míg végre a helyes útra jutnak. Az ilyen törekvő lelkek nagyon jól ismerik saját gyöngeségüket s e miatt kísértésbe esnek, habozni kezdenek, félnek, meghátrálnak.

Mikor a Szentlélek olyan páratlan egyesülésre, valóságos frigyre ajánkozik, ők szégyelnek kezét nyújtani s a szívüket odaadni. Az nem nekik való. Az túlságosan magasztosnak látszik! Hiszen testük bűnös porhüvely. Lelkük „*csupa geny és fekély*”, — mint azt a lelki-gyakorlatos könyv mondja a bűnről való elmélkedésben — de méginkább nevezhető sírgödörnek, melyben Isten jótéteményei vannak eltemetve.

Ámbár forró vágy hevíti e lelkeket, hogy az isteni Vendéggel egyesüljenek, önmagukat annyira visszataszítónak érzik, hogy a valóságban nem tudnak hinni az isteni ajánlat igaz voltában.

Krisztusnak Magdolnához intézett szavai: „Noli me

tangere" visszhangzanak lelkükben, vagy Péter kiáltására gondolnak, amint az Úr Jézust közeledni látta, hogy megmossa tanítványa lábait, vagy Erzsébet jut eszükbe, ki észreveszi az elébe siető Szűz Máriát s így kiált föl: „Te, énhozzám! Honnét vagyon nekem az, hogy Uram anyja jöjjön hozzám?”

Nem az a kérdés, hogy a dolog túlságosan magasztos-e, hanem az, hogy valóság-e.

Valóban, teljes bizonyossággal állíthatjuk-e, hogy a Szentlélek lelkünkben lakozik s minden vágya a velünk való egyesülés? Igen, ez teljes tárgyilagossággal igaz. Ezen nem változtathatok. Ez tény. Szabadságomban áll, hogy a dolgot rendkívülinek, érthetetlennek, hallatlannak találjam, de még egyszer mondom, ha valóság, el kell fogadnom.

Márpedig a dolog így van és el kell fogadnunk. Következésképpen a rendkívüli, az érthetetlen s a halatlan dolog az volna, ha én nem törekednék, hogy e jelenlétet megértsem, arról magamat meggyőzzem, s abból éljek.

„Bármilyen kegyelem birtokában legyünk is, írja Olier,¹ mindig ugyanazok az agyagedények, azok a hitvány semmik maradunk. A kenyér és bor külszíne az Oltáriszentségben, teszi hozzá később, nem dicsekedhetik a kegyelmekkel, melyeket magában rejt, sem azal a sok jóval, melyet a szent Eucharisztia a lelkekben véghez visz. Hiszen nem oka azoknak és bármily közel áll is az istenséghez, nem egyéb, mint egyszerű törékeny kéreg.”

Igy van ez a legszentebb lelkekkel is, azokkal, akik a leginkább tele vannak Szentlélekkel. Olyanok, mint a kéreg, mely igen hamar megromlik és tönkre megy. És amint az Úr Jézus teste és vére is megszűnik jelen lenni a megromlott külszín alatt, éppen úgy eltávozik a lélekből a Szentlélek is a romlottság és tisztátalanság első jelére.

¹ Vie de M. Olier (1818 chez Lebel Versailles.) in 8° 498—499. 1.

Ebből megítélhetjük, hogy annak a léleknek, mely olyan értékes kegyelmekben részesült, mint amilyenek a szentségek, még sincs oka dicsekedni s magát többnek tartani annál, ami azelőtt volt. Hordja bár az Úr Jézust magában, mint a kenyér és bor, mégsem egyéb múltó emberi lénynél. Nem kell-e ellenkezőleg nagyon is rettegnie, hogy az Úr Jézus eltávozik tőle, nem találván eléggé tisztának, hogy benne tartózkodjék?

És mivel a szentáldozásra céloztunk, vajjon a Szentléleknek — és a teljes Szentháromságnak — a lelkünkben való jelenléte sokkal nehezebben felfogható-e, sokkal különlegesebb és hallatlanabb dolog-e, mint az eucharisztikus jelenlét?

6. A Szentlélek és a szentáldozás.

Mily csodálatos frigy — mondják az írók, midőn arról írnak, miképen egyesül a lélek az Úr Jézussal a szentáldozásban. S e frigy a keresztény lélek a szentáldozáskor szívébe szálló Jézus Krisztussal köti.

És ha az eucharisztikus jelenlétben nem ütközünk meg, ha hitünk ott akadályokra nem talál, miért bántana bennünket az a jelenlét, mely a kegyelmi állapotból következik? Ez utóbbi nem kevésbé csodálatos az előbinél, sőt még annyiban felül is múlja, hogy ennél nem okoz nehézséget a többi hittitkokon kívül az a hittitok, mely szerint Isten emberré lett s a kenyér színe alatt rejtőzik.

Azt is mondhatná valaki: Ilyen benső viszonyba sohasem mernék lépni!... Isten énbennem!... Lehetetlen... Szent Bernát így felel: Ami téged megállít, az nem más, mint a tisztelet, reverentia; és a tisztelet szóban benne foglaltatik a félelem is (vereor). Megfelelkezdel arról, hogy szeretni annyit jelent, mint szeretni és nem azt, hogy tisztelni.

Félni, csodálni, bámulni: ez tisztelet. De nem a szeretet. Ott, ahol a szeretet uralkodik, minden más érzélem eltűnik. Aki szeret, megelégszik azzal, hogy szeret. Ilyen a szeretet férj és feleség között. S vajjon a mi esetünk-

ben a Szentlélek nem a lélek jegyese-e, aki nem tesz mást, mint szeret; sőt mi több, Ő maga a végtelen Szeretet.

Isten, mint legfőbb Úr, félelmet követel. Mint Atya azt kívánja, hogy tiszteljék, mint Jegyes szeretetre vágyik. Ha Isten szeret valakit, viszonzásul csak szeretetet akar. Kétségtelen, hogy szeretetben fokozatok is vannak. A hitves szeretete a legerősebb, ennél magasabb fokozat nincs.

Márpedig a Szentlélek egyesülése a lélekkel ilyenfajta, a legmagasabbrendű egyesülés. Nem két testnek egyesülése, hanem Szent Pálnak határozott kifejezése szerint két lélek egybeforradása. Qui adhaeret Deo, unus spiritus est.¹

És a lélek még mindig az alázatosság leple alá menekül és vonakodik, mondván: Nem fogok tudni soha eléggé szeretni.

Hogyan küzdjek én az óriással? Hogyan szeressek annyira, amint Ő szeret engem? Nem lesz-e jobb abbahagyni a játékot? — Nem, — feleli a Szentlélek — bizonyos, hogy a teremtmény kevésbé szeret. Az a fontos, hogy teljes odaadással szeressen. Lehet-e ott hiányról panaszkodni, ahol mindent odaadnak?

Keresztes Szent János kiegészíti a magyarázatot s megadja az utolsó és legsúlyosabb érvet: A lélek eljuthat annyira, hogy eléggé szeresse a Szeretetet, mert a lelkében a Szeretet az, amely szeret.

¹ Lásd még: Szent Bernát: In cantic. S LXXXIII. Az Énekek énekében a jegyesnek a Vőlegénnyel való egyesülése általánosan a misztikus egyesülést jelképezi. Mindazt, amit Szent Bernát itt erről az egyesülésről mond — a tapasztalati ismeretekről (experiri) s az élvezett lelki örömöktől (suavitas) eltekintve — alapjában véve és lényegében igaz.

Együtt a teljes Szentháromsággal.

A lelkek különböző hajlamait, vagy a nekik jutott természetfölötti sugalmazást tekintve, különböző szempontból tanulmányozhatjuk a kegyelmi állapot révén bennünk levő Atya, Fiú és Szentlélek iránti ájtatosságot.

Innen van az, hogy az igaz lelkek között is annyi eredetiséget és változatosságot találunk. Ez adta Dávid ajkára a fölkiáltást: „*Isten csodálatraméltó az ő szentjeiben.*” (Ps. LXVIII. 36.)

Némelyek a helyett, hogy ennek vagy annak az isteni Személynek a jelenlétét szemlélnék, vagy az illető Személy jelenlétét egyik vagy másik szempontból tekintenek, inkább a teljes Szentháromságon szeretnek szemlélődni.

Az Úr Krisztus, az igaz Isten és az igaz ember, éppoly valóságos ember, mint valóban Isten, kit az Atya az örökkévalóság csodás fényében hozott létre, bennünket pedig Jézus Krisztus hozott a világra a Kálvárián. Mert áldozata által az egész emberiség feje lett, részt jutott nekünk abból az isteni életből, melyet az Atyától nyert.

A mi természetes életünkbe beleoltja saját életét és isteni lényét közli velünk. Minthogy valósággal bennünk lakozik, bennünk is szükségképen elválaszthatatlan az Atyától és a Szentlélektől.

Bennünk az Atya létrehozta Fiát, és a Szentlélek az Atyától és Fiútól származik. A Szentháromságnak minden titka, minden tevékenysége, minden szeretete, teljes boldogsága megvalósul tehát lelkünk szentélyében. „Ez tehát a kegyelmi állapotból származó felséges valóság.”¹

P. Lessius, kinek „*De nominibus divinis*” című gyönyörű könyve világhírű, azok közül való volt, akik legtöbbet tanulmányozták az imáadásraméltó Szenthárom-

¹ Pauline Reynolds t. II. eh. III. 24.

ságot. P. Lessius saját lelkiéletében nagy helyet juttatott annak az ájtatosságnak, mely szerint Istent, mint bennünk jelenlévőt, mint bennünk élő szemléljűk.

„Uram, arra kérlek, mondta gyakran, lelkem benső szentélyében vond magadhoz szívemet. Ott, messze a világ zajától, távol a földi gondoktól, melyek agyonfárasztanak, melletted maradok, hogy élvezzem jelenlétedet, szeresselek, tiszteljelek és hangodat hallgassam. Ott elmondom Neked számkivetett életem minden szomorúságát. Ott, melletted megtalálom a szükséges vigaszt. Add, hogy soha meg ne feledkezzem bennem való jelenlétekről, ó lelkem világossága és gyönyörűsége! Add, hogy soha meg ne feledkezzem Rólad s lelkem tekintete mindig és mindenütt Veled találkozzék!”

A dijoni karmelitának, a Szentháromságról nevezett Erzsébet nővérnek „Emlékei” tele vannak annak a fejtegetésével, milyen lehet, milyennek kellene lennie lelkünkben a „Három” iránt való ájtatosságnak. Olvasóink meggyőződhetnek róla, hiszen eleget utaltunk rá. Itt pedig megelégszünk azzal, hogy szokásos imájából két részt említünk. Alig lehet képzelni valamit, ami dogmatikusabb és egyszersmind líraibb lendületű, igazabb és emelkedettebb volna, mint ez az ima.

„Ó Istenem, imádott Szentháromság, segíts meg, hogy önmagamot teljesen elfelejtsem! Benned éljek ezentúl, a béke és nyugalom legyen osztályrészem, mintha már lelkem az örökkévalóságban volna.

Add, hogy semmi meg ne zavarja lelkem békéjét, hogy Téged soha el ne hagyjalak, ó én Változhatatlanom! De add, hogy mélységes titkaidba mindjobban és jobban behatolhassak.

Árassz békét lelkemben, válaszd mennyországodul, kedves lakóhelyedül, ahol megpihensz! Add, hogy ott soha egyedül ne hagyjalak! Ott akarok lenni egész lényemmel. Teljes élő hittemmel kívánlak imádni s teljesen át akarom magamat adni a Te teremtető és cselekvő hatalmadnak.”

Tévedés volna azt hinni, hogy így csak rendkívüli kegyelmekkel megáldott és csodás teológiai tanultsággal

rendelkező szerzetesnő imádkozhat. Aki megértette a kegyelmi állapot igazi mivoltát, akárki legyen az, magáévá teheti a bennünk élő „Három” iránt való ájtatosságot. Ez nem valami különleges, vagy csak némelyeknek fenntartott ájtatosság, mert a hitigazságokból fakad, a hitigazságok pedig mindnyájunknak kincse.

Igy tehát megvan az arányosság, az egyenlőség, melyet kerestünk és lehetetlennek gondoltunk. Ha a lélek nem kapna erősítést, mely megkétszerezze, sőt megszázsorozza szeretetre való képességét, az egyenletet sohasem lehetne felállítani; mindent megmagyaráz a tény, hogy a szeretet, mellyel mi szeretünk, magának Istennek szeretete.

Márpedig ez így van. Szent Fulgencius kitűnően jegyzi meg: Hogy Istent szeressük, ahhoz az ember szíve nem elegendő. Ahhoz Istennek a szíve szükséges. Hogyan? Mi talán Isten szívével szerethetjük Istent? Úgy van, mert „Isten szeretete kiáradt szívünkbe a Szentlélek által, aki nekünk adatott” (Róm. V. 5.) s így Istent csak a Szentlélek segítségével szerethetjük. Nincs-e tehát okom azt mondani nektek: Istent Istennek a Szívével szeressétek?

V. RÉSZ.

Hogyan valósíthatjuk meg a gyakorlatban a meghitt viszonyt a bennünk élő Istennel?

Láttuk, mit ér a kincs, melyet magunkban rejtünk. Valóban a miénk csak akkor lesz, ha vágyódunk utána, ha féltve őrizzük és ha valóban magunkévá tesszük.

I. FEJEZET.

Vágyakozzunk e kincs után!

1. Életprogramm.

A szentéletű Olier, életrajzíróinak tanúsága szerint, gyakran hallott belső szózatot, mely szelíden, de mégis parancsoló hangon suttozta: isteni élet, isteni élet! Második megtérésétől kezdve, amely énjének teljes föl-áldozásából állott, élete egyetlen nagy ünnepséghez hasonlított. A dolgok csúnya látszata eltűnik a valóság nagyszerű voltának láttára. Egész életét a jó Istenhez intézett imája fejezi ki: „A Te világosságod legyen mindenütt vezetőm! Olyannak láttassa velem a dolgokat, amilyenek azok a valóságban.”¹

Mikor Jákob pátriárka látomásában azt a titokzatos

¹ E. Hello: Le Siècle, 400 l. — Olier pedig a P. Condrenről a következő képet adta: „Ami látszott belőle, az csak leple volt valódi énjének. Belsőleg teljesen más volt. Lelkivilága az Úr Jézus belső, szentséges életéhez hasonlított; így inkább az Úr Jézus élt P. Condrenben, mint ez utóbbi önmagában. Olyan volt, mint oltáraink kincse, a Szentostya: kívül csak a külszín látható, de belül az Úr Jézus van jelen.

létrát szemlélte, mely a földtől az égig ért, és látta az angyalokat, amint föl- és lesétáltak rajta, természet-fölötti félelem vett rajta erőt és felébredve így kiáltott fel: „Valóban az Úr van e helyen és én nem tudtam. Nem egyéb ez, mint az Isten háza és a menny kapuja.”¹ Ugyanaz történnék velünk, mondja Manning bíboros, ha egyszer igazán ráébrednénk, ráeszmélnénk, hogy a Szentlélek velünk van, körülöttünk és bennünk él. Ha megtudnók, „mily mohó vággyal hallgatja szívünk minden dobbanását! Ha éreznők, hogyan figyel minden gondolatunkra! Mint a nyitott könyv, olyan előtte egész lényünk”.

Sajnos, a legtöbb ember úgy él, mintha lelke nem is volna... S azok pedig, akik tudják, hogy lelkük és örök üdvösségük forog kockán, akik tudják, hogy üdvözülhetnek, de örökre el is kárhozhatnak, még ezeknek a nagyrésze is úgy él, mintha Isten nem lakoznék lelkükben.

„Nem gondolnak az isteni jelenléttel. És ez alatt nem a mindenségben való jelenlétet értem... Hanem Istennek a lélekben való jelenlétéről beszélek. Sokan vannak hithű és bizonyos lelki műveltséggel rendelkező keresztények, akik fennen hirdetik, hogy meg akarják menteni lelküket. Mégsem gondolnak rá... hogy nem élnek egyedül, hanem hogy Isten lakik lelkükben éppúgy, mint lelkük a testükben. Ez pedig a tiszta igazság. Jól lehet nem érezzük, mi Isten számára mégis mennyország vagyunk. Úgy kell tehát gondolkodnunk és cselekednünk, hogy a mi mennyországunkat viszont Istenben találjuk.”² Ezt a nagyratörő életprogramot kellene minden kereszténynek életcéljává kitűznie.

Az igazi keresztényt Newmann szerint így is lehetne meghatározni: a benne élő Isten jelenlétében elmerült lélek. Olyan lélek tehát, aki azzal a gondolattal él, hogy

¹ Gen. XXVIII. 16, 17.

² Sertillanges: La vie en présence de Dieu. R. des Jeunes, 1918 május 10. 546 1.

Isten ott van szíve legmélyén, akinek lelkiismeretét Isten világossága tölti be, aki tehát azzal az állandó gondolattal él, hogy Isten minden bánatát, erkölcsi életének minden idegszálát ismeri, hogy szándékai, vágyai a Mindenható előtt nyilvánvaló dolgok.¹ Ha ehhez a példaképhez mérjük a lelkeket, akkor kevés „igazi keresztény” van a világon! Az Úr Jézus panaszkodik is e miatt. Nem mondta-e legutóbb az egyik szentéletű léleknek: „Sok szívben jelen vagyok, de csak úgy, mint olyan kincs, melyet senki sem használ; bennük vagyok, mert kegyelem állapotában vannak, de felhasználatlanul. Tedd ezt jóvá.”

2. Elmélkedjünk róla!

Hogyan juthatunk tehát oda, hogy gyakorlatilag átértsük ezt az igazságot: Isten állandóan bennünk van a kegyelemnél fogva. Legelső teendőnk az, hogy gyakran válasszuk e tant elmélkedésünk tárgyául.

Világos, hogy ha erős akarattal és kitartással regelenként, vagy legalább is gyakorta lelkünk belsejére irányítanók figyelmünket, oda, ahol a nagy kincs rejtőzik, akkor már a megszokás erejénél fogva is egészen természetessé válnék Isten bennünk létének gondolata. Később önkénytelenül, minden erőlködés nélkül is reagálnánk. „Az emberek lelkük felületén élnek. Soha be nem hatolnak annak mélyére. Ha nagyobb összeszedettséggel tudnánk élni, világosabban látnánk magunkban s jobban megértenők a dolgokat.” (Leseur Erzsébet.)²

„Isten bennünk lakozik. Milyen fogadtatásban részesítjük e fenséges vendéget? Zavarba jövők, ha elgondolom, hogy alig lépett be hozzám, én azonnal elfordulok, otthagynom, hogy semmiségekkel foglalkozzam.” (Reynolds Paulina.)

¹ H. Bremond: „Sermons choisis de Newmann” ezen a címen: Vie chrétienne. 236. l.

² Benigna Consolata Ferrero, comoi vizitációs nővér.

³ Lásd naplóját: Journal. 298. l.

Szándékosan a világban élő két lélek szavait idézzük. Az egyik egész életét a világban töltötte, a másik ötvenhét éves koráig élt ott.¹

3. A lélek csendjében.

Sokan azt hiszik, hogy Isten bennünk lakásának tana kizárólag a kolostorok lakói számára való. Annyi igaz, hogy a mulandó dolgok zűrzavaros lármájában igen kevés lélek tud csendet parancsolni lelkében, hogy azokat a bensőséges hangokat hallja, melyeket az isteni kegyelem szólaltat meg lelkünkben.

A mi Istenünk rejtett Isten. Csak a nyugalomban nyilvánítja ki magát. A láрма közepette nem található meg.

„Érzem, — mondja Reynolds Paulina — a legelső teendőm az, hogy csendet parancsoljak lelkemben.” Tauler szavai szerint: „Az Atyának csak egy szava van, vagyis az Ő egyetlen Fia, a testté lett Ige. Az örök csendben ejti ki e szót és a lélek is csak csendben fogadhatja be s hallhatja meg.”

Majd így folytatja: „Csend tehát, ó lelkem, hogy Istent hallgathasd! Maradj csendben, hogy az Igét fogadhasd, hogy neked adhassa, veled megértesse Önmagát, hogy benned élhessen! Csend és imádság legyen jel-szavad!”

Sajnos, „az összeszedettség az, ami leginkább hiányzik a mi korunk embereinek lelkéből”. Mindenki tapasztalhatta Leseur Erzsébet e nyilatkozatának igaz voltát. P. Gratry egyszer azon gondolkozott, mi lenne a világgal, ha betartanák azt a félórai csendet, melyet a Szentírás említ. Mi történnék, ha az egész emberiség együttesen azzal töltene el naponta félórát, hogy örök kiváltságairól gondolkozzék. Hogy mivé lenne a világ, könnyű kitalálni.

¹ Ekkor belépett a karmelitákhoz. Élete két kötetben jelent meg Abbé Picot tollából: Pauline Reynolds. (Beauchesne 1916.) Szavaira már több alkalommal hivatkoztunk.

4. Belső magány.

De hol leljük meg azt a magányt, ahol a bennünk rejtőzködő Isten megnyilatkozik?

Psicharit, Renan unokáját, a katonát megtérítette a sivatag csendjével való hosszas érintkezés. A lárma szét-szórja figyelmünket. „A pusztaság áldott egy föld. Az Úr Jézus is tartózkodott benne. A szerzetesek ezrei ott szerezték meg az életszentséget. Ezzel azt akarom mondani, hogy Thebais most is van, csak lelkek hiányoznak, akik ott Isten szavára figyelve, azt lelkükbe fogadják.”¹ Igen, Thebais most is van. A puszta magánya most is megvan ama lelkek számára, kiket nem ijeszt meg a tér végtelen volta és akiket űz a vágy, hogy azt kikutassák. Előre érzik ezek, milyen kincsek felkutatására vezetik jámbor karavánjukat.

Az előrelátó s merész lelkek, bárhol legyenek is, mindenütt meg tudják lelni a lelküknek szükséges magányt. Mindenütt találkozik elég csend és magány azok számára, akik szeretik azt.² Az a vágy, hogy lelkünk belsejét és a bennünk lakó Istent mindjobban megismerjük, az imádság szeretetét és az összeszedettséget táplálja bennünk. Viszont az ima szeretetéből és az összeszedettségéből származik az a mohó és mindig növekedő kívánság, hogy a bensőnk legmélyére mindjobban behatoljunk és napról-napra gazdagabbnak találjuk azt, míg végre az apostolok kiáltása röppen el ajkunkról: Jó nekünk itt lennünk, itt maradunk; készítsünk itt állandó hajlékot magunknak! Maradjunk együtt a bennünk lakó Istennel.

Ez a készséges vágyakozás Isten szavának visszhangja lelkünkben. A jó Isten volt az, aki az ő irgalmasságában észrevette a szerény hajlékot, az emberi szívet, és lakásul választotta magának. A paradicsomnak szerény másolatává tette. Jó nekünk itt lenni, — szolt

¹ Psichari: Les voix qui crient dans le désert.

² Hála Istennek, mind többen keresik fel és kedvelik meg a lelki magány intézményes otthonait, a lelkigyakorlatos házakat.

az isteni Szentháromság — maradjunk itt. Ebből könnyen megérthetjük a buzgó lelkek forró vágyát. Egyik közülük azt teszi fel magában: „Én, a piciny lény állandóan a nagy, elfelejtett Istennel akarok foglalkozni. Mennyi mondanivalója van az embernek, ha azzal él együtt, akit végtelenül szeret. Hát még ha az a szeretett lény Isten!” Életprogramjába ezt iktatta be: Alaposan ki kell használnom a magányt. Olyan az, mint valami szentség. Ő mindig jelen van.¹ Ő mindig ott van, de mi, mi nem lehetünk mindig jelen. Az már nem is földi élet volna, hanem a mennyei. Annyit legalább megtehetünk, hogy igyekszünk a lehető leggyakrabban jelen lenni.

5. Imádságos légkör.

Sok embernél óriási ür választja el az imádság óráját a napi egyéb foglalkozásoknak szentelt időtől.

Mennyi jámbor keresztényt, sőt hány buzgó lelket találunk, akiknek életét ilyen különös választóvonal szeli ketté. Reggel néhány percet imádságra, sőt elmélkedésre vagy szemlélődésre szentelnek, azután eszükbe sem jut egész nap, hogy az elmélkedésükre vagy a

¹ Ez minden szentnek életprogramja. Nagy Szent Gergelynek életét történetírója e rövid mondatba tömörítette: *Secum vivebat*. „Befelé élő ember volt.” Szent Jeromos így ír Eustochiumnak: „*Semper te cubiculi tui secreta custodiant, semper tecum Sponsus ludat intrinsecus*. Oras, loqueris ad Sponsum; legis ille tibi loquitur, etc. — Zárd magadra cellád ajtaját és tartózkodj belül, ahol a Jegyes meghitt, bizalmas együttlétben lakik veled.” Szinte fölösleges megjegyezni, hogy „belül”-élés nem aggályoskodó magunkbatekintést jelent. Nem akarjuk érteni ez alatt apró hibáinknak folytonos beteges kutatását, sem az állandó és fölösleges visszatérést a mult eseményeire. Nagy számmal vannak az olyan lelkek, akik túlságosan is hajlandók az önmagukkal való állandó foglalkozásra. Semmi sincs távolabb a valódi ájtatosságtól, mint ez a hajlam. Amennyire hasznos és életet adó lelkünk számára a most említett összeszedettség, hiszen Istenhez vezet bennünket, annyira hiábavaló, sőt veszedelmes a magunkkal való lázas foglalkozás, a végnélküli lelki ismeretvizsgálás.

hajnalban végzett imára gondoljanak. Ez kettétört élet. Néhány percig Istenre gondolnak. A nap többi részében nem törődnek Vele. Pedig mennyi sok percet foglal még magában a nap! „Az Úr Jézussal való viszonyomban nem fogok ezentúl csak az áldozás és imádság idejére szorítkozni. Azt fogom Neki mondani: Nem hagylak eltávozni.” Ezt tette föl magában Reynolds Paulina. Mindnyájunknak ezt kellene eltökélnünk magunkban.

Ugyancsak ő még hozzátette: „Az a szokás, hogy a legcsekélyebb alkalommal is imához folyamodunk, segít bennünket, hogy megérezzük a láthatatlan világ közeli voltát. Mondjuk ki világosabban. Ha nem szokjuk meg, hogy a legcsekélyebb ok is imára indít, lehetetlen magunkévá tenni a láthatatlan világ közelségének gondolatát.”

6. A Mester vár minket.

Márta Magdolnát hazahívja, tudtára adván neki, hogy a Mester megérkezett és várja. Bennünk is ott van a Mester minden pillanatban. Amint Szent Pál mondja, állandóan hívogat bennünket. Hívogat. Feleljünk Neki.

Mikor az Úr Jákob kútjánál a szamaritánus asszonnyal beszélget, az evangélium pontosan jelzi: a nap hatodik órája volt. Az Úr Jézus ott vár bennünket a hatodik, az első, a tizenegyedik, szóval minden órában. A Mester egész nap vár reánk, egész életünkön keresztül. Mindíg mehetünk hozzá.

Irgyeljük a szamaritánus asszonyt. Pedig a szamariai nő mi vagyunk. A nap hatodik órája van. Jézus vár bennünket Jákob kútjánál. Vár reánk! A kút kávéja, ahol a Megváltó várakozás közben pihen, nem más, mint a mi szívünk pereme. Nem tud meglenni nélkülünk, azt akarja, hogy ahol Ő van, mi is ott legyünk. Szívünk legközepében foglal helyet. Azt választotta ki magának szentségházul. Nem tudunk állandóan az oltár elé borulva imádkozni. Ezért az Úr a szívünkől alkot magának tabernákulumot. E szentségház mélyéből hívogat bennünket. Minden vágya az, hogy mi is vágyakozzunk utána.

Azt nézi, szükségét érezzük-e, hogy Hozzá forduljunk, vagy pedig meglegszünk-e önmagunkkal. Oly kevés ilyen kereső, vágyakozó lélek van! Csekély azoknak a száma, akik valami lelki többlet után áhítoznak. Úgy viselkedünk, mintha mindenünk megvolna. Különös teremtmények vagyunk mi valamennyien! A semmi ki-elégít bennünket. A múlt árnyék betölti minden vágyainkat. Csak ha magunk előtt láttuk elhaladni a Messiást, csak akkor jut eszünkbe, hogy megkérdezzük: Hol lakik a Messiás? Igen nagynak kell lennie szeretetünknek, hogy megkérdezzük, mint Magdolna tudakolta húsvétkor az álkertésztől: Ő mondd csak, mondd, hol van? Különben is, aki így keres, mint Magdolna a sírnál, az már meg is találta, akit keres.

Xavéri Szent Ferenc nem tudta megérteni, miért törtet annyi kereskedő kelet felé borsot és fűszereket vásárolni. S mi magunk is, nem találtuk-e túlzottnak az alasz kai aranykeresők buzgalmát? Miért ne volnának nagyobb számmal olyan lelkek, akik más kincsre nem vágyódnak, mint az igazgyöngyre és amennyire tőlük telik, felhasználnak minden eszközt, hogy megszerezzék annak állandó birtokát?

Psichari mondta: „Az embert remegés fogja el arra a gondolatra, hogy a Szentháromság jelenlétében dolgozik.” Minden cselekedetünk előtt tartsunk pillanatnyi szünetet és emlékezzünk meg Annak jelenlétéről, Aki bennünk él.

Egy másik katona pedig ezt írja: „Nincs a közelben templom. Magamba vonulok tehát s Istent ott találom.”

7. Bennem van és én nem gondolok Reá.

„Bennem van és nem gondolok Reá” — mondja P. Gonnellieu. „Szívében hordoz engemet, és nekem az is nehezemre esik, hogy néhány percig elmémbe hordozzam Őt, vagyis Vele foglalkozzam.”

Nem kellene-e minden keresztény léleknek követnie a tanácsot, melyet P. Sertillanges ad: „Mindent úgy végezzünk, hogy az Istenhez emeljen bennünket, hogy

imádsággá és istentiszteletté válják és megváltó erővel bírjon. Házunkat úgy tekintsük, mint a szentélyt, asztalunkat, ágyunkat, a gyalupadot, az íróasztalt, a mosóteknőt, a tűzhelyet pedig mint oltárunkat. Legyen egész életünk vallásos cselekedetekből összeszöve. Reggeltől estig és estétől reggelig használjunk fel mindent, az alvást, a pihenést, a játékot, a társalgást éppen úgy, mint a munkát, az imádságot, hogy belőle a múlt időben lejátszódó, de az örökkévalóságba tartozó vallásos cselekményt alkossunk. Ez a keresztény gondolkozás. S ez mindazoknak a törekvése, akik e gondolatot átértik. Olyan mértékben vagyunk keresztények, amily mértékben ehhez alkalmazkodunk." Minden dologból Istenhez kell emelkednünk. És így elérjük azt az eszményi életformát, melyről e fejezet elején beszéltünk: úgy éljünk, hogy életünk Istent dicsőítő ünnepséghez hasonlítson. Nagy különbség van a között, ha Istent a kegyelemnél fogva, éppen hogy bírjuk lelkünk mélyén és vigyázunk, hogy el ne veszítsük, vagy pedig mikor arra is törekszünk, hogy Isten kegyelme lényünk minden porcikáját áthassa és ténylegesen, tevékenyen irányítsa.

De nem túlzás-e ez? Élhetünk-e mindig, állandóan azzal a gondolattal, hogy Isten jelen van?

Nem, nem szabad félreérteni a dolgot, mert az megtevésezthetne, aggályossá tehetne bennünket. Isten ritkán adja meg és akkor is teljesen ingyen adja azt a kegyelmet, hogy állandóan Reá gondoljunk. E kegyelem nélkül pedig a dolog lélektanilag teljesen lehetetlen. A „mindig” tehát nem teljes, nem minden pillanatra kiterjedő időbeli, hanem erkölcsi folytonosságot jelent. Szívünk ama vágyát jelenti, hogy Róla lehető legritkábban feledkezzünk meg. Jelenti azt a törekvést, hogy Hozzá minél gyakrabban visszatérjünk. Tehát nem szellemi megerősítésről van itt szó, hanem arról, hogy szívünk Istenéhez való vonzódását minél öntudatosabbá és állandóbbá tegyük. S e mértéket ne tartsuk túl kicsinynek. Isten állandó jelenlétében élünk akkor is, ha folyton azon bánkódunk, miért nem gondolhatunk állandóan Reá.

II. FEJEZET.

Félve őrizzük kincsünket!

1. „Társaságtok Istenben legyen!”

„Gondosan őriztétek a reátok bízott kincset!” A benső élet pusztá vágya nem elég ahhoz, hogy közöttünk és a bennünk rejtőző Istenség között benső, meghitt viszonyt teremtsen. Ilyen drágagyöngynek irígyei is támadnak. Végtelen nagy gonddal kell e kincset őriznünk.

A lövészárokban a katonák nem elégednek meg az éber figyelemmel. Hogy minden meglepetésszerű támadásnak elejét vegyék, tüskés drótsövénnyel vették körül sokszorosan magukat.

A mi lelkünk olyan ékszertartó, mely Istent foglalja magában. Éber gondoskodással kell vigyáznia kincsére. Tarcziciushoz hasonlóan kell cselekednie. Úgy kell elhaladnia a korong- és a gerelyvetők között, hogy a tapintatlan tolakodókat elhárítsa magától.

A római birodalom egyik hercege állandóan kis aranygömböt viselt nyakában. Az ékszerre ezeket a szavakat vésette: Ne feledd el, hogy a császára vagy! Mi sokkal többet mondhatunk: Ne feledd el, hogy tiéd a királyok Királya! Ez pedig nagy követelményeket támaszt lelkünkkel szemben. Nekünk emberek között kell élnünk. Krisztus követésének szerzője, kinek bőséges tapasztalatai lehettek e téren, a külvilágban való tartózkodásáról szigorúan ítél: „Valahányszor az emberek közé mentem, — mondja Seneca szavait ismételve — hazatértemkor azt vettem észre, hogy emberi méltóságomból veszítettem.”

Mi pedig így egészíthetjük ki a mondatot: „Isteni voltomból veszítettem, kevésbbé voltam áthatva az isteni Mesternek lelkében való jelenlététől.”

Kerüljük tehát a fölösleges élvezeteket, haszon nélküli elfoglaltságot, fölösleges barátkozást, meghitt viszonyt, fölösleges társaságot. Ne mondjuk valamire meggondolatlanul, hogy „nélkülözhetetlen” vagy „hasznos”.

„A ti társaságtok — mondja Szent Pál — Istenben legyen Jézus Krisztussal.”

Megtörténik azonban, hogy a felebaráti szeretet, állapotbeli kötelességünk vagy apostoli buzgóságunk arra késztet és azt kívánja tőlünk, hogy Istenen kívül másokkal is társalogjunk. Ebben az esetben is csak akkor beszéljünk, ha a hallgatásnál többet érő mondanivalónk van. Legyünk gyorsak, ha a hallgatásról van szó, lassúak, ha beszélni kell. Ezt a tanácsot adja Szent Jakab. Annak, aki sokat beszél, kevés alkalma van a hallgatásra.

Rodríguez Szent Alfonz pedig azt mondja: „Az emberekkel keveset beszéljünk, Istennel pedig sokat. Isten mindig ott legyen szívünk mélyén. Ott alkossunk magunknak egy kicsiny magányt. Ne cselekedjünk, ne beszéljünk a nélkül, hogy tanácsát ki ne kértük volna.”

Szentnek tanácsa ez szentek számára, — fogják sokan mondani — szerzetesé szerzetesek részére. Pedig nem így van. Ez a tanács mindnyájunknak való, sőt azoknak még inkább hasznos és szükséges, akiket a kolostor csöndje nem védelmez a külső dolgok lelket szét-szóró és kiüresítő hatása ellen.

„Mi tévesen fogjuk fel a természetfölötti életet. Számomra a keresztyén élet ennek az elvnek hűséges megvalósításában rejlik: Életünk minden pillanatát Jézus Krisztussal kell töltenünk. Tudnunk kell, hogy mindig mellettünk és bennünk van, mint barátunk, mint meghitt bizalmasunk, mint Mesterünk.”

Ki mondja ezt? Egy ügyvéd, a „katolikus ifjúsági egyesület” elnöke.

Egyik nagy patronázsunk vezetője pedig ezt az irányítást adja: „Mindenki nem élhet kolostorban vagy a papi hivatás kötelékében. Pedig mindenkinek benső életet kell élnie, kegyelmi életet, isteni életet.”

Azokat, akiket nagyon intenzív külső tevékenység gátol abban, hogy összeszedett benső életet folytassanak, a „Krisztus követését” ajánlja. Az abban foglalt és a lemondásról s Istennel való meghitt életről szóló tanácsok az igazi keresztyén tanok. A mai idők katolikusa sem mentheti fel magát ennek az életmódnak gyakor-

lása alól. Jóllehet, némelyek erről az életmódról azt tartják, hogy már divatját múlta s megvalósíthatatlan.

Minél erősebb a külső tevékenység, annál sürgetőbben szól hozzánk a tanács: Vonulj vissza benső szentélyedbe!

„Ne mondd: Nem tudok összeszedetten élni. Nincs időm reá. Ha ez így van, annál inkább keresned kell a magányt, hogy egy kissé kipihend magadat.”¹ (Palau.)

A háború egyik áldozatát dicsőítve a szónok a következőképen festi a fiatal hőst: Mély lélek volt, ki összeszedetten tudott élni, vagyis keresett, kutatott saját énje után s rá tudott találni önmagára.

„Hallgatni magunkban Isten benső szózatát s keslekedés nélkül hozzáigazodni” — ez volt életprogrammja Poyet Péternek, egy főiskolai hallgatónak, ki magáévá tette Szent Pál szavait: Gratia Dei urget nos, Isten kegyelme űz bennünket.

Belátta, hogy az isteni kegyelem forrásvize úgy hat a lélekre, mint a duzzasztómedence a zsilipre. Tőlünk s a mi erő kifejtésunktől függ tehát, hogy elhagyjuk magunkat borítani az áradattól. Mily nagy gondolat őrizte lelkét! Egyetlen alkalmat sem akart elmulasztani, mely lelkében a kegyelmi életet növelhette. Napi beosztásából tudjuk, hogy bizonyos megállapított jelek segítségével készítette lelkét Isten után való gyakori, hő vágyakozásra.

Ha kegyelem állapotában vagyunk, lelkünk Ura valóban bennünk lakozik állandóan. Azonban csak annak fedezi fel jelenlétét, aki utána kutat s aláveti magát azoknak a feltételeknek, melyek között Őt meg lehet találni. Örökké bennünk van, de láthatatlanul. S a fiatal főiskolás mindent elkövetett, hogy különböző, előre megállapított eszközökkel, valóságos szellemi torna ré-

¹ P. de Ravignan ezt szokta mondani: Ha oly rengeteg munka vár rám, hogy azt sem tudom, mihez fogjak előbb, mielőtt hozzákezdenék, félórát külön elmélkedésre szentelek.

vén emlékezetébe idézze Azt, Aki felé szíve és lelke állandóan vonta.¹

Nem a kardok s a gépfegyverek mentik meg a világot. A nagyhangú szavak még kevésbé. Ami a népek üdvét, békéjét megszerzi, az Isten eljövetele a lelkekben. Ez teremti meg az életszentséget, ez sokasítja meg a szentek számát a földön.

2. Ne szórjuk szét lelkünket!

Leseur Erzsébet egyike azoknak, aki a legjobban megmutatta, hogyan lehet a gyakorlatban nagyon tevékeny külső életet összeegyeztetni mélységes lelkiélettel.

Pedig jól ismerte a nehézségeket is: „Nyitva kell tartanom lelkemet mindazok számára, akik bizalommal fordulnak hozzám. De nem szabad teljesen feltárnom. A legbensőbb részét egyedül Isten számára kell tartogatnom.” — „Nyájasan kell fogadnom a hozzám közeledőket... E mellett minél több időt kell biztosítanom magamnak a lelki összeszedettségre. Így megadom lelkemnek a táplálékot, mely erősebbé, nyugodtabbá teszi s megtölti természetfölötti élettel.”

Az apostolkodás legelső módja a példaadás. Lelki összeszedettségre akarok példát adni.

„Sok lélek él körülöttem, akiket őszintén szeretek. Ezekkel szemben fontos feladatot kell teljesítenem. Kell, hogy rajtam keresztül megérezzék a lelkemben élő imádott Vendéget. Mindennek, ami bennem van, Róla kell beszélnie. Nem akarok a folyton lelki dolgokról fecsegek közé tartozni” — igen bölcs elhatározás! — „s ha a felebaráti szeretet beszédre nem készíttet, meg akarom tartani lelkemben a nagy csendet, az Istennel való egyedülletet. Ez az, ami megőrzi a lélekben az erőt és a férfias bátorságot. Semmit sem szabad szétszórni, még a lelkünket sem” — a lelket különösen nem szabad! — Teljesen Istenben kell összpontosítani lelkünket, hogy minél távolabbra vethesse fényét.”²

¹ Abbé Rouzic feljegyzései 23—29. l.

² Souvenirs de Soeur Elisabeth. 61. és 139. l.

Ha tehát az értékük szerint csoportosítjuk teendőinket, előbb belső világunkban kell megőriznünk Istent, csak azután adjuk a külvilágnak. Sajnos ezt a sorrendet gyakran felcserélik. Hányan alkalmazhatnák magukra azt a szemrehányást, melyet du Perron bíboros tett magának halálos ágyán: hogy inkább arra törekedett, hogy értelmét művelje ki a tanulmányok által, mintsem akaratát fejlesztette volna a benső, lelkiélet gyakorlásával.

Micsoda arany szabály a következő is!

„Csak annyit adjunk magunkból, amennyit mások haszonnal fogadhatnak. A többit őrizzük meg lelkünk mélyén. Féltékenyen őrizzük, mint a fősvény őrzi kincsét. De legyen meg mindig a szándékunk, hogy ha annak idején, megfelelő alkalommal odaadjuk, szívesen feláldozzuk.”

Leseur Erzsébet egyik lelkigyakorlata befejeztével így foglalta össze gondolatait: „Lelkem mélységeit, benső lelkiéletemet egyedül Isten számára kell tartogatnom. Másoknak derűt, kedvességet, jószágot, egy-egy hasznos szót vagy cselekedetet juttatok.”¹

S miközben így az ember önmagából ad a felebarátunk, arra törekedjék, hogy Istentől a lehető legkevésbé távolodjék el. Ez a legjobb módszer arra, hogy Istent felebarátunknak közvetítsük. „Krisztus, aki bennünk és közöttünk él, legyen életünk mintaképe, Ő legyen mindig barátunk a fájdalmas és boldog órákban egyaránt!”

Kérjük, engedje, hogy rajtunk keresztül Őt szeresse meg felebarátunk, hogy mi csak az az edény legyünk, mely a ragyogó fényt magában foglalja s amelyen keresztül mindent megvilágít s fölmelegít.²

A lelkiélet mesterei sohasem nyilatkoztak másképen.

„Vegyünk példát, mondja P. Nouet,³ az örök Atya-

¹ 147. l.

² 291. l.

³ La grandeur du chrétien dans ses rapports avec la Trinité: 236. l.

istentől, aki egyszülött Fiában, az Igében szemléli önmagát. Az Atya úgy küldi ki Fiát a világba, hogy mégis kebelében őrzi." A mi figyelmünk és tevékenységünk is úgy terjedjen ki a világba, hogy azáltal el ne szakadjunk a bennünk lakozó Istentől és meg ne feledkezzünk róla!

Szalézi Szent Ferenc ezt a tanácsot kettős hasonlattal kíséri:

„Ha valaki gyönyörű porcellán vázában nagyértékű folyadékot kapott, hazamenet lassan, óvatosan jár. Nem tekinget se jobbra, se balra, hanem egyenesen maga elé néz, hogy nem botlik-e meg valami kőbe vagy nem bicsaklik-e meg a lába. Majd pedig az edényre tekint, vajjon nem billen-e félre. Önöknek is így kell tenniük vallási gyakorlataik végeztével. Ne szórakozzanak el mindjárt, hanem nézzenek önmaguk elé! Ha valakivel szóba kell állniok vagy valakit meg kell hallgatniok, erről nem tehetnek, ilyenkor alkalmazkodniok kell a körülményekhez, de olymódon, hogy lelkükbe is bepilanthassanak s így a szent elmélkedésnek illata lehetőleg el ne szálljon." Ezt a Filoteában mondja. Az Isteni szeretetről szóló könyve VI. részében pedig így szól:

„A kis gyermek föl-főlemeli fejét anyja kebeléről, hogy lássa hol van a lábacska, de azonnal ismét anyja felé fordul, mert nagyon gyöngéden vonzódik hozzá. Így kell nekünk is tennünk. Ha észrevevessük, hogy kíváncsiságunknál fogva a vallási gyakorlatok közben elszórakoztunk, gyorsan helyezzük vissza szívünket Isten jelenlétébe való édes figyelem állapotába, ahonnan szórakozottságunk kizökkentett."

Isten kiváltságosainak gyakran különös képességet ad.

Szent Teréz életrajzírói beszélik, hogy utazásai közben a Szent úgyszólván egy pillanatra sem veszítette el szeme elől a benső Vendéget. Lelke legmélyén a három isteni Személyt bírta. Jelenlétüket csodás módon érezte s szinte látta, hogy mindenüvé elkísérik. Nem is ismerte ő pillanatra sem az egyedüllétet. Azt óhajtotta, bár sohasem kellene másokkal beszélnie.

Némely nagyon mély benső életet élő léleknél látjuk, hogy Isten különös tehetséggel ruházta fel őket az összeszedettség megőrzésére. Kétségtelenül azért tette ezt, hogy megjutalmazza jóakarátukat s hő vágyukat a benső élet után. A legmeglepőbb a dologban az, hogy e tehetség éppen olyan körülmények között jelentkezett, melyek legkevésbé sem látszanak alkalmasnak a lelki összeszedettségre.

Alacoque Szent Margit különösen az ebédlőben érezte az isteni jelenlét jótevő hatását, pedig az ilyenkor szokásos felolvasás akadályozhatta volna ebben. D'Oultremont Emilia, a „Maria Reparatrix” apácák alapító-nője, egy bálban érzi az Úr Jézus legsürgetőbb hívását és visszavonhatatlanul elhatározza: „Uram, egyedül Teveled akarok élni!” Dubouché Théodolinda¹ egy alkalommal nem kerülheti el, hogy az Operába menjen. Az egész előadás alatt Istennel egyesülve tudott maradni. Ez olyan különleges kiváltság, amelyet nem mindenki kaphat meg, s amelyet nem követelhetünk Istentől. S ha mi nem teszünk egyebet, mint szétszórjuk lelki tehetségeinket, — s ez igen gyakran megtörténik — hiába számítunk Istenre, hogy az összeszedettség adományával megajándékozzon.

De a legnagyobb zaj közepette is nem utánozhatók-e azt a vásári komédiás leánykát, aki az áldozási napokon barakkjában a színpalak mögött letérdelt s ezt mondogatta: „Uram Jézus, nem felejttem el, hogy bennem vagy.”²

¹ Bizonyos röpmák vagy jelmondatok is nagy segítségünkre lehetnek: „Dominus tecum — Ketten vagyunk, — Per ipsum, cum ipso, in ipso — Általa, Vele, Benne.” S hány ilyen van még!

² A nagyhitű lelkek önkénytelenül is alázatos, keresztény tisztelettel s udvariassággal viseltetnek másokkal szemben. Gonzaga Szent Alajost fellebbvalói kéri, mérsékelje a társai-val szemközt tanúsított tiszteletet. Olier pedig, valahányszor házfőnöke, Condren atya ajtaja előtt elment, mindannyiszor térdet hajtott. Mikor e cselekedete oka után kérdezősködtek,

3. A szentélyt tartjuk fenn Istennek!

Csekély erőfeszítés árán lassan megszokhatjuk, hogy minden alkalmat, még a látszólag legkevésbé megfelelőt is felhasználjuk, hogy lelkünk mélyére, bensőnkbe tereljük figyelmünket.

De foglalkoznunk kell a felebarátunkkal. Akkor kövessük e három szabályt. Tapintattal és mértékletesen beszéljünk! Hiszen Isten lakóháza, szentségháza vagyunk! Őszintén szóljunk! Hiszen annak a szíve, akivel beszélünk, szintén szentségház, vagy azzá lesz, mert Isten erre a szerepre szánta. Beszéljünk szeretettel! Az, akiről beszélünk, szintén az Istenség szentélye vagy azzá lehet.

S ha a benső hang apostolkodásra szólít bennünket, arra, hogy a lelkek javán munkálkodjunk, akkor még kevésbé szabad Istent szem elől veszítenünk.

A szentmisében a pap többször a hívek felé fordul s emlékezetükbe idézi, hogy Isten velük van: Dominus vobiscum. Ez azt is jelenti, hogy önmagának napközben többször kellene magába szállva ismételnie: Dominus tecum. Legalább minden Ave Maria elmondásakor megtehetné. „Ha a lelkiélet eszményi magaslataira akarunk emelkedni, írja Erzsébet nővér, szent anyáknak hú tanítványaként a természetfölötti világban kell élnünk. Tudjuk, hogy Isten lelkünk mélyén van. Vele kell tehát mennünk mindenhová. Akkor még a legközönségebb munka közepette sem leszünk közönségesek, mert nem e hétköznapi dolgok között élünk, hanem föléje emelkedünk.”

Majd hozzáteszi: „A cselekvés közben, mikor látszólag Márta szerepét töltjük be, lelkünk, mint Magdolna, a szemlélődésbe merülhet és nem mozdul a forrástól, mint a szomjas vándor. Így fogom én fel az apostolkodást.”¹ Igaz, hogy az apostolkodásnak ilyen felfo-

így felelt: „Nem a Condren atya van ott, hanem Isten a Condren atyában.”

¹ Szent Teréz műveiben szüntelen hasonló felszólításokat találunk.

gása könnyebb a szerzetesnek, vagy más Istenbe elmerült léleknek. Aki azonban eredményesen akar dolgozni a lelkekben, azt csak ilyen módon érheti el. Ha pedig ezt az irányelvet nem követjük, munkánk lehet bár feltűnő, de termékeny nem.

Gay püspök egyetlen mondatban foglalta össze e tant: „Isten templomai vagytok. A holmikát csak az előcsarnokba, az embereket a hajóba bocsássátok be; a szentélyt tartsátok fenn Istennek!”

III. FEJEZET.

Tegyük magunkévá e kincset!

1. Harcos aszkézis.

A védelmi álláspont sohasem volt elve sem a népek, sem a lelkek közül azoknak, akik uralkodni akarnak. Nekünk sem elég csak védelmeznünk benső szentélyünket, melyben Isten él. Hogy ez a benső világ valóban a mienk legyen, gyakran kemény, kitartó harcok árán kell magunkévá tennünk.

Istent csak akkor találjuk meg, ha el vagyunk határozva, hogy önmagunkról lemondunk. A lelki élet mesterei egyhangúlag ezt állítják. De a legelemibb személyes tapasztalat is ezt bizonyítja.

Csalódnék azonban, aki azt képzelné, hogy a külső dolgoktól a saját benső világunkba való utazást hálókocsiban, párnázott fülkében teheti meg.

Ussük fel „Krisztus követését”, vagy a Lelki harcot, vagy Szent Ignác lelkigyakorlatait, Szent Terézt, Szalézi Szent Ferencet vagy akármelyik más lelki író művét. Mindenütt ugyanazt találjuk: Győzzük le önmagunkat, cselekedjünk szeszélyeinkkel teljesen ellenkező módon, romboljunk le, áldozunk fel minden fölöslegeset, agere contra; ut homo vincat seipsum. Ennek a felfogásnak valóban harcias jellege van.

'Az a vallásos könyv, mely nem harcias jellegű, sohasem lesz az igazi vallásosság kézikönyve.

De minthogy az önmagunk elleni harcnak benső szükségét sokan nem fogják fel, ezért elvesztik bátorságukat és a nagy elhatározásokat a bizonytalanság s a habozás követi.

Azonnal megijednek, mihelyt a címlapon ezt olvasák: Győzzük le önmagunkat. Harcolni kell tehát, sőt valamit kockáztatnunk is kell!

Legjobb, ha azonnal a lelki épület bensejébe vezetjük az olvasót. Ott feltárjuk a sok kincset, a bensőséges viszonyt, amelyre kilátás van, melyet biztosan megszerezhetünk, ha bátran harcolunk. De csak kimenetkor mutatjuk meg a bejárat fölé vésett harcias szavakat.

Csak módszer kérdése az egész, értéke azonban igen nagy. Szükségem van valami közvetítő eszközre a szenvedés és a félelem közé. És ez a szeretet. Félénkségem és az áldozat fája, vagyis a kereszt közé szintén kell valami. A Megváltó az. Végül kell, hogy küzdelmem értékes vívmányáról is biztosíthassam magamat, ha már egyszer énem megtörésére; megsemmisítésére határozom el magam. Ez az eredmény pedig Istennel való meghitt benső viszony. Nos tehát előre! Ha jól előttem van a küzdelem célja, harcolok és küszködöm, amennyit csak kell. A küzdelem okát, célját jól megértettem: el kell foglalnom, meg kell hódítanom azt a területet, mely lelkemben van és ahol Isten lakozik.

E hódítási munkában három fokozatot lehet megkülönböztetni. Az első teendőm az, hogy igazán önmagamra találjak, hogy önmagamig hatoljak. A bensőmbé hatolva, be kell látnom, hogy nem vagyok egyedül, hogy ketten vagyunk: az isteni Vendég és én.

Erről meggyőződve azt is be kell látnom, hogy kettőnk közül csak az egyik uralkodhatik. Törekedni fogok tehát, hogy minél kevesebb helyet foglaljak el s hogy egész benső birodalmamat Istennek engedjem át.

Foglaljuk tehát össze:

Én egyedül.

Ő és én.

Egyedül Ő.

2. Én egyedül.

Első pillanatban úgy látszik, hogy önmagunkba vognulni, önmagunkra találni igen könnyű és elemi dolog. Miután az ember elvégezte ügyes-bajos dolgát, rendszerint örömmel siet haza.

Hazatalálni... Könnyű. Önmagába térni... már sokkal nehezebb.

Mikor Galilea egyik országútján az Úr Jézus Zakeust hazahívja, mily körülmények közt éri őt az Úr hívó szava?

Zakeus a fügefára mászott fel s onnan nézegette az aramenőket.

Mindannyian hasonlítunk Zakeushoz. Mi is legtöbbször távol vagyunk otthonunktól s tudom is én, milyen megfigyelő helyről vizsgáljuk a tömeget. Mert csak a tömeg érdekel bennünket, a mozgás, a láрма.

Zakeus legalább az Úr Jézust óhajtotta látni s magatartását könnyen meg lehet magyarázni. Vajjon mi is azért hagyjuk oda benső szentélyünket, hogy az Úr Jézust keressük? Nemde, inkább azért, hogy az utcai zaj, jövés-menés, kiabálás elszórakoztasson bennünket.

Zakeus, szállj le a fáról, jöjj le onnan! — szólt az Úr. Isten ugyanezt a felszólítást intézi hozzánk is. A kis fürge zsidó hamarosan lekerült a fáról. Mennyivel nehezebb a leszállás nekünk. „Ma a te házában akarok megszállni.” Szállj le és sietve térj otthonodba! Ma még, kisvártatva, meglátogatlak. Intézd úgy, hogy otthon találjalak.

A fa tetejéről a földre, onnan pedig hazáig nem nagy az út, mindössze néhány száz méter. S mi mégis keservesen tesszük meg e rövid utat. Gondoljuk meg azt is, hogy Zakeus nem egy ismerőssel találkozott hazafelé. Fel akarják tartóztatni, érdekes dolgokkal akarják elmulattatni. A fölösleges, a haszontalan dolog pedig sok-

szor vonz bennünket! Nagy bátorság kell hozzá, hogy lemondjunk róla. Látjuk ezt a szentek életében is.

Egy alkalommal Szent Pambon egy zsoltártöredékből megértette, hogy Isten kerüli azt, aki állandóan a külvilágban él s örömet találja a haszontalan fecsegésben. Szentünk ekkor így kiáltott fel: Elég! A többit majd akkor hallgatom meg, ha ezt a leckét hasznomra fordítottam. Negyvenkilenc évi pusztában tartózkodás után megkérdezik tőle, elérte-e már, amire vágyott. S ő így felel: Még nem. Alázatos ember válasza, akinek nincsenek hiú ábrándjai és aki tudja, hogy a feladat nem könnyű.

Ha pedig valaki be nem látná a dolog nehéz voltát, üsse fel Krisztus követésének három első részéből bármelyiket. Majd megérti a nehézségeket. Eddig csak egy utat ismerünk, mely az összeszedettséghez vezet: A lemondás útját. Ne beszéljenek nekünk quietizmusról, az Istenben való boldog, tétlen nyugalomról. Mi ezer mérföldre vagyunk attól. Ezek után fölösleges a hosszabb magyarázat. Az előbb mondottakból ugyanis világosan kitűnik, hogy a lelki összeszedettségben élők olyan lelkek, akik énjüket teljesen feláldozták.

A bensőnkbe vezető út roncokkal van tele: a bálványok ezek, amelyek az utat eltorlaszolták, járhatatlanná tették s amelyeket le kellett rombolnunk. Az út keresztezésénél egy-egy járókelőre akadunk. Az is kifelé törekszik. Az indulatok és szeszélyek ezek, melyekről már Szent Ágoston beszélt. Ezek belénk akarnak kapaszkodni s most, hogy megszalasztottuk őket, elillannak. A diadal megvan. De mennyi rombolás árán! Isten tudja, mennyi mindent kellett feláldoznunk.

3. Ő és én.

A munka második részében sem kevésbé fontos tényező az önmegtagadás. A kegyelemből élő lélek, ha önmagára talált, már Istent is meglegelte. Az „Én egyedül” jelszó „Mi ketten”-re változik.

Azonban mibennünk nemcsak mi és Isten található,

hanem ezer más dolog is. S ha kissé figyelmesebben megnézzük lelkünket, mily nagy összevisszaságot találunk benne!

Ezért van az, hogy a betlehemi jelenet a legtöbb ember lelkében újra meg újra lejátszódik. Az Úr Jézus szállást keresett, ahol világra jöhessen. A földi dolgok igazán semmiségek, csak mi vagyunk olyan nagyra velük, mi tulajdonítunk nekik akkora fontosságot és így megesik, hogy a földi dolgok teljesen elfoglalják lelkünket. S amikor Isten kopogtat lelkünk ajtaján; most is az a felelet mint régente: „Nincs hely a vendégfogadóban.”

Lelkünk, a mindenkinek nyitva álló vendégfogadó, melyet annyian látogatnak, Istennek nem nyújt szállást.

¹ Ismereteseek Hello Ernő lélekbemarkoló sorai a „Physonomie de saints” című munkában: „Nincs hely a vendégfogadóban.” A világ története ebben a három szóban foglaltatik. S ezt az oly rövid, tartalmas történetet nem olvassák. Mert olvasni annyit jelent, mint megérteni. S az örökkévalóság nem lesz túl hosszú idő arra, hogy felfogjuk e három szó értelmét és horderejét: nem volt hely a fogadóban. A többi utazónak jutott hely, csak számára nem volt. Amit bárki elnyerhet, azt Máriától és Józseftől megvonják; pedig néhány perc múlva meg kellett születnie Jézus Krisztusnak. Az, akire a nemzetek várokztak, a világ ajtaján kopogtat, de nincs hely számára a fogadóban. A római Pantheon, a bálványok eme vendégfogadója, harmincezer démonnak nyújtott menedéket. Istennek vélt nevet adtak nekik. De Róma nem adott helyet Jézus Krisztusnak Pantheonjában. Mintha érezték volna, hogy Jézus Krisztus nem óhajtottta ezt a helyet s ezt az osztozkodást. Minél jelentéktelenebb valaki, annál könnyebben elhelyezkedik. Az, aki emberi értéket hord magával, már nehezebben talál helyet. Aki valami csodálatos, az istenivel határos dolgot visel lelkében, még nehezebben talál elhelyezkedést. Aki Istent hordozza, nem talál helyet. Mintha éreznék, hogy túl nagy helyre van szüksége. Bármennyire össze is húzódik, a többiek ösztönszerűleg visszataszítják. Nem tudja meggyőzni azokat, hogy ő is olyan ember, mint bárki más. Hiába rejti el nagyságát, az mégis előtűnik s közeledtére az ajtók ösztönszerűleg bezáródnak.”

S ha a kegyelemnél fogva Isten bennünk él is, számunkra ez a jelenlét rendszerint nem számít, mert vagy nincs tudomásunk róla, vagy nem törődünk vele.

S az isteni Vendég, mint szegény pária, kiről megfeledeztek, a sötét szögletben várja, hogy észrevegyék. Legtöbb esetben hiába várakozik és csöndes kérése egy napon ékesszóló ítélet lesz azok fejére, akik oly keveset törődtek Vele. Ez a kérés pedig így szól: Hospes eram et non collegistis me. Esurivi et non dedistis mihi manducare. Sitivi et non dedistis mihi potum. Benned voltam; mivel azonban nem tudtál összeszedetten élni, nem fogadtál be valóban. Égtem a vágytól, hogy neked adjam magamat. Ez az óhaj űz állandóan azóta a bizonyos Nagycsütörtök estéje óta. Állandóan veled akartam elkölteni a húsvéti lakomát. De te ezt a vágyat semmibe se vitted. Nem törődtél az én gyötrő éhségemmel, nem hívtál meg asztalodhoz. Szomjas voltam arra a szeretetre, amelyet te a teremtményekre pazaroltál, anynyi megvetésre méltó, gyakran érdemtelen teremtményre. Azoknál mindenestre ezerszer szebb vagyok, én a Teremtő, aki maga a Szeretet. S te kinevetted ezt az égető szomjúságot vagy sejtelled sem volt róla. Hogyan vártam, mikor fogod értem kényelmedet feláldozni, egyik-másik szeszélyedet, vagy valamit azok közül a haszontalan semmiségek közül, melyek lelkedet fogvartartották s abban az erkölcsi rendet csúful felforgatták. Mennyire vártam, hogy én, a Lényeg, uralkodhassam a fölösleges dolgoktól megtisztított lelkedben.

Te mindebből nem vettél semmit észre, semmit meg nem értettél. Vagy ha láttad és megértetted, — nem akartad elfogadni! Lehet, hogy keserves a semmit otthagyni a „Minden”-ért. De hát nem alkottalak-e értelmes lénynek? Nem juttattam-e részt neked az isteni természetből?

Minden kereszténynek, hogy az Úr Jézust követhesse, a keresztyét kell hordoznia s magát meg kell tagadnia. Mennyivel inkább kell ezt tennie a lelki embernek, aki a keresztény tökéletességre törekszik.

A keresztségben szerzett kegyelem a természet-

fölötti életet ülteti át lelkünkbe. De nem fejleszti ki teljesen, hanem csak a csírát oltja belénk. Istent megkapjuk, de bizonyos korlátolt módon. Mindegyikünk elnyeri, de saját befogadó képessége és az isteni bölcseségtől előre megállapított mérték szerint — tehát különbözőképen.

A természetfölötti élet csírái a Szentlélek hatása alatt s a lélek közreműködésével kifejlődnek, de a léleknek a Szentlélek segítségével meg kell ölnie önmagában a tisztán testi vágyakat és indulatokat.

Szent Pál helyesen jegyzi meg, hogy a keresztségben csak előlegezve kapjuk meg az isteni életet. Ez magyarázza meg azt a jelenséget, hogy vannak igaz lelkek, akik igen korlátolt mértékben bírják Istent. Következésképpen Istent befogadó képességünket állandóan növelhetjük. Ez pedig úgy lehetséges, hogy Krisztus hívó szavára hűségesen felelvén, lehetővé tesszük a bűntől való fokozatos felszabadulásunkat. Hiszen az Úr Jézus szent vérével már megszabadított egyszer bennünket a bűn rabszolgaságából.

Miután egyszer a saját Személyében, hozzájárulásuk nélkül megváltotta a lelkeket, most a saját közreműködésükkel szenteli meg őket, a Szentlélek segítségével.

S így megérthetjük a hő vágyakat, mely a szenteket eltöltötte. Reynolds Paulina ezt írja 1902-ben tartott lelkigyakorlata alkalmával. „Amíg Isten éltet, mindig növekedhetem a szeretetben, növelhetem az Istennel való egyesülést. Nagybíthatom Istent befogadó képességemet. A halál megerősít abban az állapotban, amelyben talál. Mennyi dicsőségtől fosztottam meg Istent, mennyi érdemet elpazaroltam, Isten talán utoljára gyakorolja irgalmát velem szemben.” Az, aki hagyja, hogy az elem árja magával ragadja, nem fog megállani a félúton. A zuhatag magával sodorja. A „Három”-nak az élete olymódon növekszik benne, amint növekednék egy medence befogadó képessége a szerint, amint több és több folyadékot öntünk bele. S e mellett mindig színül-tig tele volna.

„Mi ketten vagyunk csak, te meg Én” — mondta az Úr Jézus az egyik szentnek. Hogy mi is csak ketten maradjunk Vele, le kell mondanunk minden másról. Ha azt akarjuk, hogy Erzsébet nővér jelszava: „Egyedül az Egyedülvalóval” számunkra is ne csak üres mondas, hanem élő valóság is legyen, a lemondás szellemét igen nagy mértékben kell megszereznünk.

„Ne legyen ellenző, válaszfal Isten és közötted”, tanácsolta gyakran az arsi plébános. Azok, akik megpróbálták, a megmondhatóí, mibe kerül a válaszfal megszüntetése. Szent Pál megírta Timótheusnak a szabályt, mely mindnyájunkra érvényes: *Si commortui, et convivimus.* Ha meghalunk vele, élni is fogunk vele. (II Tim. II. 11.)

4. Egyedül Isten.

A lélek még egy utolsó lépést is tehet: önmagát anynyira háttérbe szorítja, hogy mindenben csak Istent lássa.

Azzal kezdte, hogy eleinte csak önmagát látta, s ez egész figyelmét lekötötte. De lassan önmagába vonulva azt tapasztalta, hogy nincs egyedül. Most, hogy lelke mélyén Istenre talált, semmi sem számít többé előtte, önmaga a legkevesbbé. A lelki emelkedésnek ez az utolsó állomása, ami egyszersmind az önmagunkba mélyedésnek is utolsó állomása.

Mindent egy lapidáris mondatba foglalva, valaki így fejezte ki gondolatát: „Ahol az énem végződik, ott kezdődik Ő.”

Első tekintetre úgy látszik, hogy önmagunkról lemondani, aránylag könnyű művelet. A lelkiismeretvizsgálás feltárta a lelkünket a legmélyéig. Az emberi lélek sohasem elég szép. Bővelkedik abban a gyatraságok egész sorozata: tapintatlanság, a gyávaság, nem teljesített kötelességek, megrövidített ima, megcsonkított ígéret, figyelmetlenség, amelyet még mentetgetni sem lehet. Most a bűnről nem is beszélünk, hiszen a kegyelem álla-

potában levő lélekről van szó, aki nagylelkű vagy azzá törekszik lenni.

Az ember mintegy szükségét érzi, hogy otthagyja magát, elmeneküljön önmaga elől. Imádság közben is azt óhajtjuk, bárcsak ne kellene mindíg magunkkal foglalkozni s ne fárasztanók az Úr Jézust állandóan ezerféle bajunkkal, siralmunkkal. Ne számlálnánk el neki folyton ugyanazokat az apró rútságokat.

Néha úgy érezzük, hogy nem bírjuk tovább. Önmagunknak is terhére vagyunk. Hogyan beszélhetünk akkor önmagunkról a jó Isten társaságában? Hiszen már magunk előtt is oly kevéssé vagyunk érdekesek.

S mi lenne akkor, ha önmagunk helyett Őröla beszélne Neki? A mi szegénységünk helyett az Ő gazdagságáról: a mi bajaink, szenvedéseink helyett az Ő irgalmáról; a mi keresztjeink helyett az Ő keresztjéről — a mi szegényes törekvéseink helyett az Ő dicsőségéről: „Dicsőség a magasságban Istennek — Dicsőség az Atyának, a Fiúnak és Szentléleknek... Hálát adunk neked a Te nagy dicsőséged miatt...” És a Credoból ismételnők azt a töredéket, mely Szent Teréz szívét mindig örömmel és elragadtatással töltötte el, valahányszor csak hallotta: „cujus regni non erit finis” — és az Ő országának nem lesz vége.

Bármilyen hatalmas, bármilyen jogosult legyen is ez az érzés, sohasem fogjuk elérni, hogy belőlünk az „én” teljesen hiányozzék. Mi, akik bukott istengyermekek vagyunk, emlékezünk ugyan még a mennyei életre, de megvan mibennünk a tisztátalanságra hajló és ketrecéből kitörni kész állat is. Jellemünkben sok a folt, a kicsinyesség, a megrögzött, alacsony szokás. Ott van bennünk a kiirthatatlan önszeretet, mely Szalézi Szent Ferenc kifejezése szerint csak negyedórával a halálunk után szűnik meg.

„Ketten vagyunk”, hangoztatta De Maistre, „én meg ... a másik.” Igazat mondott. „Csakhogy az a másik különleges módon egy énvelem” s e bizalmas viszonyból az ellenséggel való állandó egyetértés származik.

De Ravignan atyáról mesélik azt a humoros mon-

dást, hogy mikor valaki noviciátusbeli élete után érdeklődött, ezt válaszolta: „Ketten voltunk. Az egyiket ki-dobtam az ablakon.”

Könnyű kitalálni, mennyi áldozat rejlik e hősi lélek merész gesztusa mögött. Szent Ágoston megértette, mibe kerülhet az enünkről való lemondás s ezért így kiáltott fel: „Eia dulcissime Deus, hoc mihi pactum erit: plane moriar mihi ipsi, ut tu solus in me vivas. Ime Istenem így egyezünk meg: én teljesen meghalok önmagamnak, hogy Te egyedül élj bennem.”

Olier így imádkozott: „Ó Mindenem, én édes Mindenem, én már nem vagyok én magam, én már csak Te vagyok.”¹ De gondoljuk csak meg, hogy amíg ide eljutott, mekkora áldozatokat kellett magára vállalnia. Hiszen életét is áldozatul ajánlotta fel Istennek.² „Abban telt kedvem én Istenem, hogy magamat mint áldozatot képzeljem el színed előtt, ezt mondván Neked: Szívemnek Istene, ne kímélj engem, vágd, törd össze, tépjed darabokra áldozatodat!”

Ismeretes, hogy Sonis tábornok milyen egyesülésben élt Istennel. De azt is tudjuk, milyen szavakkal ajánlotta fel magát a legnagyobb lemondásra.

„Légy áldott, Istenem, amikor megpróbáltatásokkal sujtasz. Szívesen fogadom, ha összetörsz, ha tönkre teszel. Semmisíts meg mindjobban engemet. Forgass ki teljesen mindenemből. Semmivé akarok lenni irántad való szeretetből. Nem bánom, ha a kereszthalállal halok is meg, csak Te feszíts keresztre!”

5. Teljes áldozat.

Nemcsak a nagy áldozatokról van itt szó, hanem a kicsinyekről is, mert természetünknek a teremtményekhez ragaszkodó minden szálát a legkisebb részletekig fel kell áldozni. Hogy ez mennyire szükséges, a következő szövegből is kiténik: Keresztes Szent János

¹ Vie in 8. — kiadta Lebel. Versailles 1918. 359. l.

² A Montmartre dómban ajánlotta fel magát áldozatul.

„Karmelhegy útja” című munkájának első kötetéből vesszük a szöveget. A IX. fejezetnek ezt a címet adja: A léleknek meg kell szabadulnia az összes érzéki vágyaktól, még a legkisebbtől is, ha el akar jutni az Istennel való egyesüléshez.

„Ennek oka pedig az, hogy ez isteni egyesülésben a lélek akaratát tekintve teljesen átalakul és eggyé lesz Isten akaratával, úgyhogy nincsen benne többé semmi, ami e szent akarattal ellenkeznék és Isten akaratán kívül semmi tekintetben sem ismer más irányító erőt. Ezért mondjuk, hogy ebben az állapotban a kettőnek akaratából egy akarat lett. Ez az átalakulás szükséges, mert e nélkül a lélek akarata tökéletlenségekre is irányulhatna; mert hiszen a lélek is, meg Isten is mást akar.”

A „Karmelhegy útja”-nak nincs más célja, mint hogy a következő programnak szolgáljon magyarázatul:

„Az élvezi Őt majd egészen, aki nem élvez életében.”

„Hogy egészen a tied legyen, kívánd, hogy semmi se legyen a tied.”

„Ha vele akarsz lenni, igyekezzél semmi se lenni.”

„Ha bármilyen csekélységhez ragaszkodol, már nem lehet birtokod a minden.”

„Hogy mindent elérj e hegyen, jelszód a lemondás legyen.”

„És lenne bár minden tied, akkor azt is semmibe vedd.”

„Mert míg szíved mást is szeret, Isten a tied nem lehet.”¹

Sainte-Beuve „Port-Royal”-jában többek között egy apátnőnek történetét mondja el, aki az egyszerű nővérek sorába visszahelyeztetvén, nem tudott megválni annak a kis kertnek kulcsától, melyben mint apátnő sétálgatott.

Olyan könnyen megtartjuk mi is a kis kert kulcsát s néha milyen nehéz arról lemondanunk! Mi is ahhoz

¹ P. Szeghy Ernő fordítása.

a gyermekhez hasonlítunk, akinek a szekrénye tele van játékkal. Mikor felszólítják, hogy egyiket vagy másikat adja oda a szegényeknek, azon veszi magát észre, hogy éppen a kért darabokhoz ragaszkodik legjobban. Hasonlítunk ahhoz a kis fiúhoz is, akit anyja imádkozni tanít. Ezekhez a szavakhoz érve: „Istenem, neked adom mindazt, amim van“, a kis fiú megáll s halkán hozzáteszi: Kivéve a kis nyulamat.¹

A nagy áldozatokat könnyen meghozzuk — vagy aránylag könnyen. De a kicsinyek óriási erőfeszítésbe kerülnek természetünknek.

Reynolds Paulina huszonhárom éves korában egyik havi lelki számvétel alkalmával egy szentképen ezeket a szavakat találja: Ha tökéletes akarsz lenni, ne ragaszkodjál semmihez sem; szíved minden szeretetét add az Úr Jézusnak. „E pillanatban annyi apróság jutott az eszembe, melyet mint drágakincset őriztem. Elhatároztam, hogy feláldozom azokat... Egy csomó, még gyermekkoromból való, kedves levelem volt. Annaira szerettem azokat, hogy sohasem váltam meg tőlük. Összecsomagoltam őket, s a nélkül, hogy egy tekintetet is meritem volna rájuk vetni, átadtam a csomagot a Plébános úrnak (gyóntatójának). Megkértem, hogy égesse el a leveleket, mert én nem lettem volna képes... Kimondhatatlan fájdalom ez nekem...

Ezután átkutattam a szobámat s mindent eltüntettem: Levelek, hajfűrtök, lepréselt virágok... minden a tűzbe került... Az áldozat óriási volt. Nem hiszem, hogy valaha tettem volna valamit, ami ennyi áldozatomba került volna.“

S életéből láthatjuk, hogy Isten épp ettől az óriási áldozattól tette függővé, megadja-e a neki szánt nagy kegyelmeket.

Majd így folytatja: „Ettől a perctől fogva a legcsekélyebb ragaszkodást sem tapasztaltam a teremtetett dol-

¹ Ezt a finom lélektani vonást P. Raymond O.P. idézi „Le Guide des Nerveux et des Scupuleux című munkájában. 1909. 178. l.

gokhoz. Megértettem az isteni féltékenységet Annak, aki teljesen magáévá akarja tenni szívemet, s nem tűrheti, hogy egy-egy levélhez vagy virághoz ragaszkodjam."

Durnerin Teréz, a „Szegények Barátainak Társasága” nevet viselő társulat alapítónője régebben egy Rómából hozott nagy feszületet kapott.

Gyakran látta, mondja Noémi nővér, hogy az Udvözítő oldalsebéből nem vér folyt, hanem drágakövek estek egy láthatatlan kéz tartotta kehelybe. A nagy szenvedések idején, amikor lelke a keserűség óceánjában látszott elmerülni, ez a látomás hathatós vigaszára szolgált. De minthogy önmagának teljesen meg akart halni, Teréz elhatározta, hogy megválík a feszülettől is. El is küldte a misszióknak egy csomó más kedves emléktárggyal.

Néha az isteni Mester féltékenysége még keserűbb áldozatot is követel. Chantal Szent Franciskának, hogy átvándorlását követhesse, gyermekei testén kell átlépnie. Ezek ugyanis az ajtó felé feküdtek, hogy anyjuk eltávolítását megakadályozzák. Hoogvorst grófnőnek, d'Oultremont Emiliának, szintén nagyon kedves kötelékeket kellett széttépnie, hogy a Reparatrix apácák alapítója lehessen.

Az első és utolsó szó, melyet Isten az ígéretföldjét kereső Mózeshez intéz a következő: Exi, távozz . . . hagyj el mindent, tépj szét minden köteléket, mely visszatart. Minden más Kánaán felé haladó lélek ugyanezt a parancsot kapja. A parancs pedig annál sürgetőbben hangzik, minél előbbre haladt az illető.

Bármilyen kötelék tartson is vissza bennünket, legyen az hajókötel vagy cérnaszál, az Istennel való tökéletes egyesülésünk megvalósíthatatlan.

„Teljesen egyre megy, mondja Keresztes Szent János ugyanabban a fejezetben, vajjon valamely madár vékony fonállal vagy vastag zsinórral van-e megkötve; a vékony éppúgy vissza fogja tartani a röpüléstől, mint a vastag. Éppígy egyre megy, hogy valamely tökéletlenség kicsiny-e vagy nagy. Egyformán megakadályozza a

lelket a tökéletesség felé való röpülésben, Istennel való egyesülésben."

Egészen természetes, hogy mindenkinek számba kell vennie lelki erejét, életmódját, állapotbeli kötelességeit. Nem szabad minden meggondolás és vezető nélkül olyan tökéletesség után törekednie, mely magábanvéve talán igen szép, de számára elérhetetlen. Szent Katalin bölcs és határozott kifejezésével élve, „magunkat mértékkel és mérték nélkül adjuk oda Istennek”.

Befejezés.

1. Az életszentség nem külsőségekben van.

Igen sokan nem jó helyen keresik a jámborságot. Némelyek bizonyos magatartásban vagy mozdulatokban vélik megtalálni.

Camus, Szalézi Szent Ferenc barátja, Genf szent-életű püspökét akarta követni a tökéletesség útján. Nem találván benne hamarosan jobb utánozni valót, ő is kissé oldalt hajtva hordta fejét. De Camus is hamarosan megértette, hogy a szentség nem ilyen külsőségekben rejlik. D'Alzon Henrik fiatal korában szintén hasonló tévedésbe esett. Kis Szent Teréz maga mondja el, mily közel volt hozzá, hogy türelmét veszítse, mikor egy szerzetesnő folyton félhangosan imádkozott mellette.

A jámborság nem a testtartásban rejlik, s Isten meghallja az ajkmozgás nélkül, halkan végzett imát is.

Mások a vallási gyakorlatok sokféleségében vélik megtalálni az igazi keresztény életet: bizonyos számú rózsafüzért, kis officiumot mondanak el, épületes olvasmányokat végeznek. Azt hiszik, hogy hibát követnének el, ha meg nem rendelnék ezt vagy azt a vallásos folyóiratot. S mily óriási mulasztásnak vélik, ha a napirendjünkben az ájtatoskodások idejét meg kell változtatniuk vagy azokból valamit el kell hagyniok! Bizonyos, hogy az ájtatossági gyakorlatok szükségeseek, de a jámborságnak nem ezek az egyedüli vagy legfőbb alkotóelemei.

2. Az életszentség nem érzelmösség.

Mások a jámborságból érzelmi kérdést csinálnak. Ha Isten lelki örömeikben részesíti őket, azt hiszik, már

erényekre tettek szert. Az igazi vallásosság vallásos szellemet ad. Ez a szellem pedig egész életünket betölti. Az igazi jámborság mindenekelőtt az értelem és az akarat műve, a kegyelem vezetése mellett. Sok igyekezet és lelki erővész kárba, mert rosszul használják fel.

Sok áldozatrakész, nagy lélek téved el a mellék-ösvényeken, egységes, biztos, széles látókört engedő életelv hiányában, mely egyszersmind könnyen megérthető és világos volna, a hitigazságokon alapulna s hatalmas ösztönző hatással lenne a lelkekre.

Az igazi jámborság mélységesen komoly életfelfogás.

Ez pedig csak a hitigazságok szilárd alapján épül fel. A hitigazság az, ami mindent irányít, s ahhoz igazodik minden egyéb. A hitigazságra alapozva az aszkézis az, mely a hitből és nem az érzelmekből táplálkozik s nagy akaraterőt tételez fel. Ez az aszkézis a fejlődés magasabb fokán a leghősiesebb önlegyőzést is követeli, de képes is arra ihletni bennünket.

A vallásos élet, mely a hitigazságokra támaszkodik, jól megalapozott vallásosság. És az a jól fejlődő és virágzó lelki élet, melynek fő eszköze az önlegyőzés, az önmegtagadás és fő eredménye az áldozatos önmegtagadás szeretete.

Csak az ilyen lelki élet lehet mélységes jámborság.

Mert ez arra ösztönöz, hogy lehatoljunk énkünk legmélyebb rejtekéig, addig a benső szentélyig, melyet mindegyikünk magában hord.

Aki Istennel él, Istennel, aki szívében lakozik, nehezen lesz felületes, vagy semmiségekhez ragaszkodó ember. Aki megszokja, hogy a lelki központból induljon a külső tevékenységre és munkája után ide vonuljon vissza, az nem fog soha szétszóródott életet élni. A szétszóródás igen sok, tisztán a külvilággal élő, köznapias életnek a jellemfoltja. Az az életmód pedig, melyről az imént szólottunk, az igazi lelki egységre segít.

3. A lelkiéletnek egységesnek kell lennie.

Nagy számmal vannak az olyan lelkek is, akik az egyik vallásos gyakorlatot a másik után teszik magukévá. Az azonban sohasem jut eszükbe, hogy ez ájtatossági gyakorlatok között valami kapcsolatot is kellene teremteniök.

Kényük-kedvük szerint felcserélhetik mással, elhagyhatnak belőlük, mert e gyakorlatok közül egyiknek sincs meghatározott rendeltetése. Semmiféle irányító gondolat nem köti egymáshoz az ilyenek lelki életének különböző szálait. Egy-egy könyv vagy új ájtatossági áramlat mindent megváltoztathat. Hiányzik életükből az az uralkodó gondolat, mely körül minden más csoportosul s kikristályosodik.

Isten bennünkletének tana mindenekfölött alkalmas, hogy összekötő kapocsul szolgáljon. Hiszen életünknek legnagyobb kérdését, egyedüli kérdését foglalja magában. Ez pedig nem más, mint e földön való megistenülésünk. Ez a fajta vallásosság a lelki látókörmket kitégítja, mert nem bizonyos szűk szempontot céloz, hanem következetesen a legnagyobbat, a legszebbet akarja elérni.

Isten fénye lelkünkben mindent megvilágít, mindent beragyog. Az Ő világosságában igazán értelmes, intelligens lesz az ember a szó eredeti szószerinti és nemes értelmében: *intus legere*. Hozzá kell szoknunk, hogy lelkünk belsejében olvasgassunk! Igen tartalmas könyv az! S mily gyakran csukva hagyjuk, feléje se nézünk. Minden, ami történik arra ösztönözzön, hogy befelé tekintünk. Az események mögött, melyek előttünk lejátszódnak, az emberek előidézte események mögött az isteni cselekvésmódot, az isteni szándékot, az isteni törtenelmet keressük. Az emberekben, akikkel naponta érintkezünk, az embert igen kicsinek kell látnunk Isten mellett, aki bennünk él vagy bennünk óhajt élni. Akkor megértjük, hogy egyetlen fontos dolog van a világon és ez az Isten élete a lelkekben.

Az a gondolat, hogy Isten bennünk él, tágítja eszmekörünket, mert a lelket arra készteni, hogy állandó mun-

kával kifejlessze önmagát, növekedjék s minél több helyet juttasson Istennek és így minél jobban elteli Vele.

Neki növekednie kell, én hadd kisebbedjem, mondta Keresztelő Szent János. Az Úr Jézus embersége kezdetől fogva tökéletesen megistenült. Bennünk, Krisztus másaiban az isteni élet növekedhetik. Mi kezdetben isteni rügy, hajtások vagyunk az egyházatyák kifejezései szerint. Hivatásunk az, hogy kifejlett isteni virágokká legyünk. Eleinte csak a kezdet birtokában vagyunk, *initium substantiae ejus* (Hebr. III. 14.), de állandóan haladunk, fejlődnünk kell, hogy a teljes virágzás korát elérjük: *crescit in augmentum Dei.* (Kol. II. 19.)

4. Nagyszívű, tág látókörű jámborság.

A jámborság, mely szívünket éppúgy kitágítja, mint látókörünket, nagy erőforrássá is válik számunkra. Állandóan buzdító hatással lesz ránk. *Ecce non dormitabit neque dormit, qui custodit Israel.* Hogyan aludhatik az, aki Izraelt őrzi?

Nem találhatunk életelvet, mely nagyobb mértékben előmozdítaná lelki tisztaságunkat, mint ez a gondolat: Isten bennem él!

Krisztus lelkünk középpontját foglalja el, mondja Szent Ágoston, s onnan látja, amit kezeink végéhez visznek, amit ajkunk kimond. Tudja, amit elménkben kigondolunk, ismeri legelrejtettebb gondolatainkat. Hogyan kellene tehát önmagunkra vigyáznunk! Mily buzgó és tiszta életet kellene folytatnunk! Hiszen az isteni Mester tekintete állandóan rajtunk van.¹

Szent Anzelm pedig hozzát teszi: „Ő keresztény, nem jelenti-e ki világosan az Apostol, hogy te magának Krisztusnak teste vagy? Őrizd meg tehát e testet és tagjait az őket megillető tisztességgel. Szemed Jézus szeme; Krisztusnak, az igazságnak szemét fogod-e a földi hiúságok felé fordítani? Ajkad Jézus Krisztus ajka;

¹ De Ascensione. Sermo XI.

rágalomról és gonoszságról nem is beszélek. De vajjon ajkadra veszed-e a haszontalan beszédet, résztveszel-e könnyelmű, léha társalgásban? Mekkora elővigyázattal, mily tisztelettel kellene őriznünk érzekeinket, testünk minden tagját, hiszen az Úr tartja birtokában, Ő kormá-nyozza azokat, az Ő jelenlétében történik minden cselekvésük.”¹

Van-e gondolat, mely apostoli buzgóságunkat job-ban hevíteni tudná? Lehetetlen megindulás nélkül látni, hogy Krisztust mindenünnen elűzik az emberek, lelkük-ből kivetik, mert nem kell nekik! Mi is azt kérdezzük magunktól, mint hajdan Illés: Quid hic agis Elia? Mit művelsz itt Illés? Mások az apostoli harc tűzébe vetik magukat: Num quid fratres vestri ibunt ad pugnam. És te mit művelsz? — Tétlen maradsz? Et vos hic sede-bitis? Lehetetlen, hogy oda ne kiáltsunk embertársaink-nak, mint Keresztelő Szent János a Jordán-menti töme-geknek: „Van valaki közöttetek, — bennetek — akit nem ismertek.”

„Elegendő-e, hogy én ismerlek és szeretlek — kérdezte önmagától Reynolds Paulina. Ő nem, én Jézu-som! Fedezd fel Magadat mindenkinek, az egész világ-nak! Add, hogy barátaid, a Neked szentelt lelkek ala-posan ismerjenek és másokkal is megismertessenek. Fedezd föl a lelkeknek szent titkaidban rejlő tömérdek gyönyörűséget! Add, hogy minden keresztény szent mohósággal keresse mindazt, aminek révén a lelkek Te-hozzád juthatnak és Veled értelmük és szívük betelhet.

S azután, ó Jézusom, Istenem, az a sok-sok millió lélek, aki Téged nem ismer, akinek számára a Te meg-tesztelésed, a Te misztériumaid, a Te evangéliumod, a Te Egyházad nem egyéb holt betűnél... Ő irgalom! Irgalom! Fedezd föl magadat a világnak.”

3. Leiki vidámság.

Az igazi jámborság a vidámság forrása is. Egyetlen-egy okunk van a szomorúságra: az, hogy nem vagyunk

¹ Médit. I.

szentek. Hány keresztény viselné könnyebben az élet bajait, ha igazán tudná és átértené, mekkora kincset hord magában vagy kellene állandóan magában hordoznia. Ha tudná, hogy Isten van lelkében a megszentelő kegyelemnél fogva!

Mindent elveszíthetünk. De ha Isten megmarad, mire van még szükségünk? Mindenki elhagyhat bennünket. Ha mi el nem hagyjuk Istent, csekélység az, amitől megfosztottak. Istennel egyedül lenni óriási nyereség; Istennel egyedül lenni oly gazdag magány, hogy e mellett minden más földi jót könnyen nélkülözhetünk.

Mikor Szent Pál azt a tanácsot adja nekünk, hogy mindig örvendezzünk, ezzel nem akar mást mondani, mint hogy állandóan a kegyelem állapotában legyünk. Leseur Erzsébet a következőket írja naplójában: Van olyan öröm, melyet a leghevesebb fájdalom sem tud tönkre tenni. Van olyan fény, mely a legsűrűbb sötétségben is ragyog. Van erő, mely minden gyöngeségünkben támogat. Ha egyedül lennénk, elesnénk, mint Krisztus a kereszt súlya alatt. Pedig mégis csak haladunk s eséseink csak múltó dolgok. Nemsokára ismét talpon vagyunk s bátran küzdünk tovább, mert „mindenre képesek vagyunk Abban, aki megerősít bennünket”. Mi, gyöngye lények a végtelen erőt hordozzuk magunkban. Lelkünk mélyén pedig a soha ki nem alvó Világosság ragyog. Hogy ne lennénk minden bánat ellenére vígak, örvendezők, telve természetfeletti örömmel, mikor Istent bírjuk már ez életben is és az örökkévalóságban.

8. Lelki szabadság.

A vallásos élet ilyen felfogása felszabadítja a lelket. Az emberfélelem oktalanság és gyávaság is. A jók szégyenlik, hogy jók, s a rosszak büszkék gonoszságukra. Aki becsületesen él, megbélyegzett egyén, aki félredobja az erkölcsöt, dicsőségben részesül. A gonoszlélek arcátlanul győzedelmeskedik, az Istent kereső léleknek pedig gyalázat jut. Mily ördögi dolog így felforgatni az értékeket!

Aki az utcán találkozik velem és kinevet, mert áldozni megyek, vajjon kit hordoz lelkében? És én, aki-ben Isten él, pirulok s szégyenkezve elrejtőzöm, mert Isten útjain járok?

Az emberfélelem nem más, mint az isteni értékek megvetése. A holttestek az élőkön gúnyolódnak és az élőket nyugtalanítja a holtak mosolya.

Ő keresztény, ismerd be, mily nagy vagy — mondja Szent Leó pápa: Agnosce, o christiane, dignitatem tuam, és szabadítsd fel magad; Isten fia, király gyermeke vagy és rabszolga fiának véleményével törődöl? Emeld föl fejedet s büszkén haladj tova az életben!

Ha valakinek pirulnia és rejtőzködnie kell, az nem te vagy. Vedd tudomásul, s ne feledkezz meg erről!

Mi fordított világban élünk. Állapítsuk meg valahára a helyes értékelést. Tisztán élni, imádkozni, Istent hordani szívünkben nem megalázó dolog. Elárulni a hitet, a mennyországról megfeledkezni, magunkat a bűnnek odadobni, ez a legnagyobb szűgyen. Hidd ezt erősen, keresztény lélek és szükség esetén kiáltsd bele a világba! Különben másokat soha meg ne vess, magadat soha el ne bíz! Egykor te is lehetsz azzá, amivé ők lettek Isten nélkül. Isten nélkül te sem maradnál sokáig az, ami most vagy.

Gőgnek nincs helye lelkedben, de nagy, nemes öntudat tölthet el. A kegyelem állapotában élsz; Istent hordod magadban. Ez nagy dolog!

„Talán a hiúság nem is volna lehetséges, írja Hello Ernő, ha az embereknek fogalmuk volna a saját nagyságukról. A dicsőség hangja elnyomná lelkükben az önszeretet kicsiny szavát. Isten azt akarja, hogy az Ő életét éljük, Ő, a Végtelen, magát adja nekünk s megtiltja, hogy megelégedjünk kevesebbel. Tudtunkra adja megváltásunk árát, hogy tudatára ébredjünk saját értékünknek. Olyan örömöket, akkora dicsőséget tartogat számunkra, hogy azokat még felfogni sem bírjuk. Ti pedig, fiatal barátaim, akik Szent Jánosnak testvérei vagytok, ennek vagy annak az ostobának akartok versenytársai lenni, aki húsz év óta folyton szónokol s csak

azért, hogy semmit se mondjon? Sajnos, nem egyszer még aljasabb dolgok után is vágytok?"

7. A lelkiélet példaképe a Szent Szűz.

Az igazi jámborságnak kiváló példaképét látjuk a Szent Szűzben.

E könyv elején gondolatunk természetszerűleg a Szűzanya felé irányult. Munkánk végeztével természetes, hogy ismét Máriához emelkedjék lelkünk.

Olierről mondják, hogy bizonyos hang ezt súgta gyakran a fülébe: Azt akarom, hogy életed állandó szemlélődésben töltsed!

Szűz Máriának nem volt szüksége e buzdításra, hogy „belül” éljen. Már az angyali üdvözet előtt az isteni élet mekkora teljessége van lelkében! Öntudatos kereszténynek nevezhető minden olyan lélek, aki tudja, mekkora kincset hordoz magában a kegyelemnél fogva. Az ilyen kereszténynek legfőbb kötelessége, hogy magát a Szentháromságtól teljesen betölteni, elárasztani engedje. Mily heves vágygal kívánhatta Szűz Mária e kegyelmet! Ő, aki oly nagy mértékben volt fogékony az isteni misztériumok iránt, oly mélységesen átértette azokat. Hiszen az Egyház is „malasztal teljes”-nek mutatja be nekünk a Szent Szűzet születésétől fogva.

Ime, az angyali jelenés: a Szentlélek leszáll rád. Már a kegyelemnél fogva lelkedben lakik, ó Mária, az Atyával és az Igével. De Isten még csodásabb módon fog rád szállani, hogy a legnagyobb fokra erősítse benned az isteni életet.

Már most is malasztal teljes vagy. Mit mondhatnak majd ezentúl rólad? Superplena, csordultig telve. Ime, e pillanattól kezdve karácsonyig magadban hordozod a Megváltó szent emberségét. Mily naggyá tesz e kincs! De ha jól meggondoljuk, Isten Fiának emberi alakban való megjelenésénél még felségesebbé tesz téged a Szentlélek Istennek hozzád való eljövetele. Ez tette ugyanis lehetővé a második eljövetelt.

Ami téged oly csodaszéppé tesz abban a pillanatban,

az nem annyira az Istenembernek jelenléte benned, nem a rendkívüli, páratlan, szüzi anyaság misztériuma tesz téged oly hasonlíthatatlanul széppé, hanem Istennek rendkívüli fokban való jelenléte, mely azt a csodát idézi elő, hogy az Ige a te gyermekeddé lesz.

S íme, a pünkösdi ünnepe!

A Megváltó egész földi vándorlása folyamán Szűz Mária mindig mellette volt. Az Ő oldalán növekedett kegyelemben. Szent Fia pedig az ő példáján épült, az ő életét, az ő tanácsait követte. De eljött az óra, amikor az Úr Jézusnak el kellett hagynia a Szűzanyát, hogy elmenjen az Atyához. Ettől kezdve Szűz Mária a Megváltó külső jelenlétéből csak az eucharisztikus jelenlétet mondhatja övének éppúgy, mint mi valamennyien.

De a Fiú-Isten, mihelyt az Atyához felment, elküldi a Szentlelket az apostolokra s általuk az egész világra. Ez az eljövétel ismét egy isteni földreszállás, melyből Mária, az apostolok Királynéja is kiveszi részét a Coenaculumban.

Add át helyedet a Szentléleknek! — mondja a pap a sátánnak — valahányszor keresztel. A Szentléleknek ez a harmadik beáradása mily csodálatos Istenhez emelést idézhetett elő a Szent Szűz lelkében, mely nemcsak a bűntől ment, hanem még Istennel is színültig telve volt.

Ami a legszebb a Boldogságos Szűzben, az nem annyira Mária szerepe, hanem Mária Szíve. S ez az állítás reánk nézve is érvényes. A mi életünkben is nem külső működési körünk, a világban betöltött szerepünk az, ami valóban számottevő dolog. A bennünk levő isteni élet kisebb vagy nagyobb foka az egyedüli, ami számít.

Isten a szívet nézi, „Deus intuetur cor”; egyébbel nem törődik. Egy szempillantás elég neki, hogy meglássa, ott van-e szívünkben s ha igen, mily mértékben. S a mi cselekedeteinkből más nem igen érdekli: Deus, qui in corde Beatae Mariae dignum Filio tuo habitaculum praeparasti, mondja a liturgia; ó Isten, ki Mária szívében Fiadnak méltó lakóhelyet készítettél.

Vajjon a mi lelkünk lakóhelyül szolgál-e az Isten Fiának? Ha igen, vajjon mily mértékben? S mennyiben hat ki e tény egész életünkre?

Az ember sok más dolog iránt érdeklődhetik, Isten előtt ennél a kérdésnél nincs fontosabb a világon.

Pünkösöd után Szűz Máriát Szent János házában szemlélhetjük. Isteni Gyermeke elhagyta, de az isteni élet övé maradt ezentúl is. Napjait állandó beszélgetésben tölti el a lelkében élő isteni Vendégekkel. Életében nincs más esemény, mint a szentmise, melyet az apostol minden reggel felajánl. Ez az emberiség történetének legnagyobb eseménye. A szentmise a megismétlődése annak a mindent elhatározó órának, amelyben a mi bűnös s az örökségből oly igazságosan kizárt földünk irányt változtatott. A természetfölötti élet teljes birtoklása felé kezdett haladni.

„Nekem semmi dolgom sincs a külső világban” — mondja Ruysbroek.

Szűz Mária sem gondolkodott másképen. Semmi teendőm a külvilágban, de annál több odabent. Ez mindazoknak életprogramja, akik a felületes keresztény életnél magasabbra vágnak. A bensőséges, „intim” szó az intus-ból ered. Intus pedig azt jelenti: „odabent”.

Boldog volnék, ha némelyek e sorokat olvasva vágyat éreznének, hogy ezentúl ne kívül, hanem lelkük bensejében éljenek s ott felkeressék Azt, aki ott a kegyelem által jelen van: az Atyát, a Fiút s a Szentlelket. És ha a legtöbb embernek az a hivatása, hogy külső tevékenységben foglalatoskodjék, akkor még sürgetőbb, hogy necsak külső életet éljünk, hanem belülről, az Istennel való együttélésből fakadjon a külső tevékenység.

„Hányan kiáltanak fel majd egy napon meglepetésükben, tudomást véve arról a belső szentélyről, melyet önmagukban hordoztak a nélkül, hogy róla sejtelmük lett volna!” D'Hulst püspök e szavai fájdalmasan hatottak reánk. Miképpen nyugodhatunk bele, hogy annyi léleknek fogalma se legyen e belső birodalomról? S habár elég okunk lett volna, hogy lemondjunk az írásról, azt gondoltuk: Miért ne kísérelnők meg mégis, hogy

e nagy kincs létéről és értékéről felvilágosítsuk a lelkeket.

Bármily tökéletlen is e munka, az isteni Mester, aki a lelkek mélyén lakozik és oktat, pótolni fogja mindazt, ami e műből hiányzik. Bárcsak döntő befolyást tudna gyakorolni e könyv a szívekre — bárcsak egyet is meg tudna indítani.

„Egyetlen lélek is valóságos egyházmegye” — mondja Szalézi Szent Ferenc. Mily óriási jutalom volna számunkra, ha eggyel több keresztény lélek elhatározná, hogy Istennek bennünklétét ezentúl nem holt betűnek tartja, hanem az igazi, az isteni életet fogja élni, a belső szentélyben fog élni.

Tartalomjegyzék.

I. RÉSZ.

TERMÉSZETFOLOTTI KIVÁLTSÁGAINK.

I. Fejezet: *Bensőséges viszonyunk Istennel.*

1. Isten nincs távol tőlünk — — — — —	3
2. Isten jelen van mindenütt a világegyetemben	3
3. Isten a mennyben — — — — —	4
4. Isten az Oltáriszentségben — — — — —	4
5. Isten a szívünkben — — — — —	4
6. Miért nem gondolunk rá, hogy Isten a mi szívünkben lakozik? — — — — —	6
7. Isten azért van szívünkben, hogy mi meg Övele legyünk — — — — —	7
8. „Krisztus bennetek van” — — — — —	8
9. Ott keressétek Istent, ahol van! — — — — —	10

II. Fejezet: *A természetfölötti világ, melybe Isten minket fölemelt.*

1. Isten azt akarta, hogy az ember több legyen, mint pusztá ember; hogy része legyen az isteni életben is — — — — —	11
2. Ezt a mérhetetlen nagy adományt elvesztettük az átéredő bűnben — — — — —	13
3. Isten végtelen irgalma visszaadja a nagy kincset — — — — —	14
4. És mi fásult, közönyös lélekkel fogadjuk a visszakapott nagy kincset? — — — — —	14

III. Fejezet: *Hogyan szerezte vissza Isten a mi nagy kincsünket?*

1. Mit tesz Isten, hogy a kincset visszaszerezze?	16
2. Isten nem közömbös irántunk, hanem törődik velünk — — — — —	17
3. A megváltás nagy műve — — — — —	18
4. Az Úr Jézus mutatja az utat — — — — —	19
5. Nemcsak példát, hanem erőt is ad — — — — —	19
6. Életét adta, hogy életünk legyen — — — — —	20
7. Miért választotta a keresztet? — — — — —	21
8. Hogyan hálálják meg Krisztus szeretetét? — — — — —	21
9. A fájdalmas Anya és a mi megváltásunk — — — — —	22
10. Elsőszülöttjét odaadta, hogy másodszülöttait megmentse — — — — —	24

II. RÉSZ.

ISTEN LELKUNKBEN LAKOZIK.

I. Fejezet: *Isten templomai vagyunk.*

1. „Eljövünk és ott maradunk” — — — — —	26
2. Christophoros, azaz Istent-hordozó — — — — —	27
3. Szentségházak vagyunk — — — — —	28
4. Élő hit ragyogó példái — — — — —	29

II. Fejezet: *„Mennysország vagyunk.”*

1. Az életszentség titka — — — — —	31
2. A mennysország maga az Isten, Ő pedig lelkemben van — — — — —	33
3. Kis mennysország — — — — —	34

III. Fejezet: *Alter Christus — Krisztus mása.*

1. A keresztyén lélek: Alter Christus — Krisztus mása — — — — —	35
2. Egy test vagyunk Krisztusban — — — — —	37

3. Krisztus él bennünk — — — — —	38
4. A krisztusi élet mértéke lelkünkben — —	39
5. E hitigazság középponti jelentősége — —	41

IV. Fejezet: *Természettőlotti kiváltságainkat érvényre kell juttatnunk, át kell élnünk.*

1. Egész keresztény életet! — — — — —	43
2. Mélyre kell hatolni! — — — — —	46
3. Ki felelős, hogy a népek hűtlenek Istenhez?	49
4. Csodák közt élünk — — — — —	51

III. RÉSZ.

A HALÁLOS BŰN SZAKÍTÁS A BENNUNK
ÉLŐ ISTENNEL, AZ ATYÁVAL, FIÚVAL ÉS
SZENTLÉLEKKEL.

I. Fejezet: *A bűn szakítás a mennyei Atyával.*

1. Az Atya fiainak fogadott minket — — —	53
2. A gyermek megtagadja Atyját — — —	54
3. Az Atya keresi hűtlen gyermekét — —	55

II. Fejezet: *Isten Fiával való szakítás*

1. A halálos bűn Isten Fiának elárulása — —	57
2. Krisztus hóhéra — — — — —	59

III. Fejezet: *Szakítás a Szentlélek Istennel.*

1. A Szentlélek vagy a gonoszlélek — — —	61
2. A gonoszlélek ismét uralomra törekszik —	62
3. Távozz, Szentlélek! — — — — —	64
4. Istent úzik ki templomából — — — — —	65

IV. RÉSZ.

MILYEN LEGYEN VISZONYUNK A BENNUNK ÉLŐ ISTENHEZ?

I. Fejezet: *Együtt az Atyával.*

1. Az Atya gyermekei	— — — — —	67
2. Fogadott gyermekek	— — — — —	69
3. Együttélés az Atyával	— — — — —	70
4. Miatyánk	— — — — —	71

II. Fejezet: *Együtt az isteni Igével.*

1. Az isteni Ige testvérei	— — — — —	76
2. A többi testvérek	— — — — —	78
3. Élők-e vagy holtak?	— — — — —	79
4. Mindnyájan egyek legyenek!	— — — — —	80
5. Áldozat az Áldozattal	— — — — —	81
6. Hasonlítasz-e Krisztushoz?	— — — — —	83
7. Krisztus szeretete sürget	— — — — —	85
8. Teljes odaadás	— — — — —	86
9. Gyermekei szellem	— — — — —	87
10. Eucharisztikus szellem	— — — — —	88
11. A Szent Szív szelleme	— — — — —	90

III. Fejezet: *Együtt a Szentlélekkel.*

1. A Szentlélek templomai	— — — — —	93
2. Lelkünk kedves Vendége	— — — — —	95
3. A Lelket ki ne oltásatok	— — — — —	96
4. Egy lélek Ővele	— — — — —	97
5. Lelkünk Jegyese	— — — — —	100
6. A Szentlélek és a szentáldozás	— — — — —	103

IV. Fejezet: *Együtt a teljes Szentháromsággal* — 105

V. RÉSZ.

I. Fejezet: *Vágyakozzunk e kincs után!*

1. Életprogramm	— — — — —	108
2. Elmélkedjünk róla!	— — — — —	110
3. A lélek csendjében	— — — — —	111
4. Belső magány	— — — — —	112
5. Imádságos légkör	— — — — —	113
6. A Mester vár minket	— — — — —	114
7. Bennem van és én nem gondolok Reá	—	115

II. Fejezet: *Félteve őrizzük kincsünket!*

1. „Társaságtok Istenben legyen!”	— — —	117
2. Ne szórjuk szét lelkünket!	— — —	120
3. A szentélyt tartsuk fenn Istennek!	— —	124

III. Fejezet: *Tegyük magunkévá e kincset!*

1. Harcos aszkézis	— — — — —	125
2. Én egyedül	— — — — —	127
3. Ő és én	— — — — —	128
4. Egyedül Isten	— — — — —	132
5. Teljes áldozat	— — — — —	134

BEFEJEZÉS.

1. Az életszentség nem külsőségekben van	—	139
2. Az életszentség nem érzelmösség	— —	139
3. A lelkiéletnek egységesnek kell lennie	—	141
4. Nagyszívű, tág látókörű jámborság	— —	142
5. Lelki vidámság	— — — — —	143
6. Lelki szabadság	— — — — —	144
7. A lelkiélet példaképe a Szent Szűz	— —	146

P. R. PLUS S. J. LELKI KÖNYVEI

P. Plus a lelki élet ma élő mesterei közül kétségkívül a legolvasottabb az egész világon. Művei, a legújabb jelentés szerint, több mint **egymillió-kétszázezer példányban** terjedtek el.

P. PLUS KÖNYVEI MAGYAR KIADÁSBAN:

1. **Isten bennünk.** — Ford.: Gálffy László S. J.
A háromszemélyű Isten lelkünkben való lakozásáról.
2. **Krisztus Jézusban.** — Ford.: † Laczika Ferenc S. J.
Krisztus titokzatos testébe való bekebelezésünkről.
3. **Krisztus a mi testvéreinkben.** — Fordította: Gálffy László S. J.
A krisztusi testvériség életörvényeiről és tevékenységéről.

Ez a három főműve összetartozik. Csupán e három könyv többszázezer példányban terjedt el és lefordították sok nyelvre.

4. **A kereszt királyi útja.** — Ford.: Zsámár Jenő S. J.
Az áldozatos élet és szenvedés krisztusi irányelvei.
5. **Hogyan imádkozunk?** — Ford.: Gálffy László S. J.
Az imádságos élet legnagyobb művészetére oktat: hogyan lehetünk imádságos lelkületűek, hogyan teljesítsük az Úr szavát: „mindíg kell imádkoznunk”.
6. **Égből szállott kenyér.** — Ford.: Kákonyi István S. J.
Az Oltáriszentség bensőséges kultuszáról.
7. **Papi elmélkedések.** — Ford.: Uhl Antal.
Rövid idő alatt világszerte közkedvelt elmélkedési könyve lett a papságnak.

A lelki élet világirodalmában a legelterjedtebb
modern elmélkedési könyvek közül való

a belga P. CHARLES S. J.

ISTEN KÖZELÉBEN

című elmélkedései.

Franciából: GÁLFFY LÁSZLÓ S. J.

Magyar fordításban már két kiadás fogyott el
e műből. Kevés idegen szerző ért el Magyar-
országon lelki könyvvel ilyen sikert.

A siker titka az, hogy összhangba hozza az
őskeresztény lelkületet a mai ember gondol-
kodásával; a világban élő embereket is mélyre-
hatoló és bensőséges lelkiségre ösztönzi; és
nagy tudását a legüdébb és legmegkapóbb
formába öltözteti.

